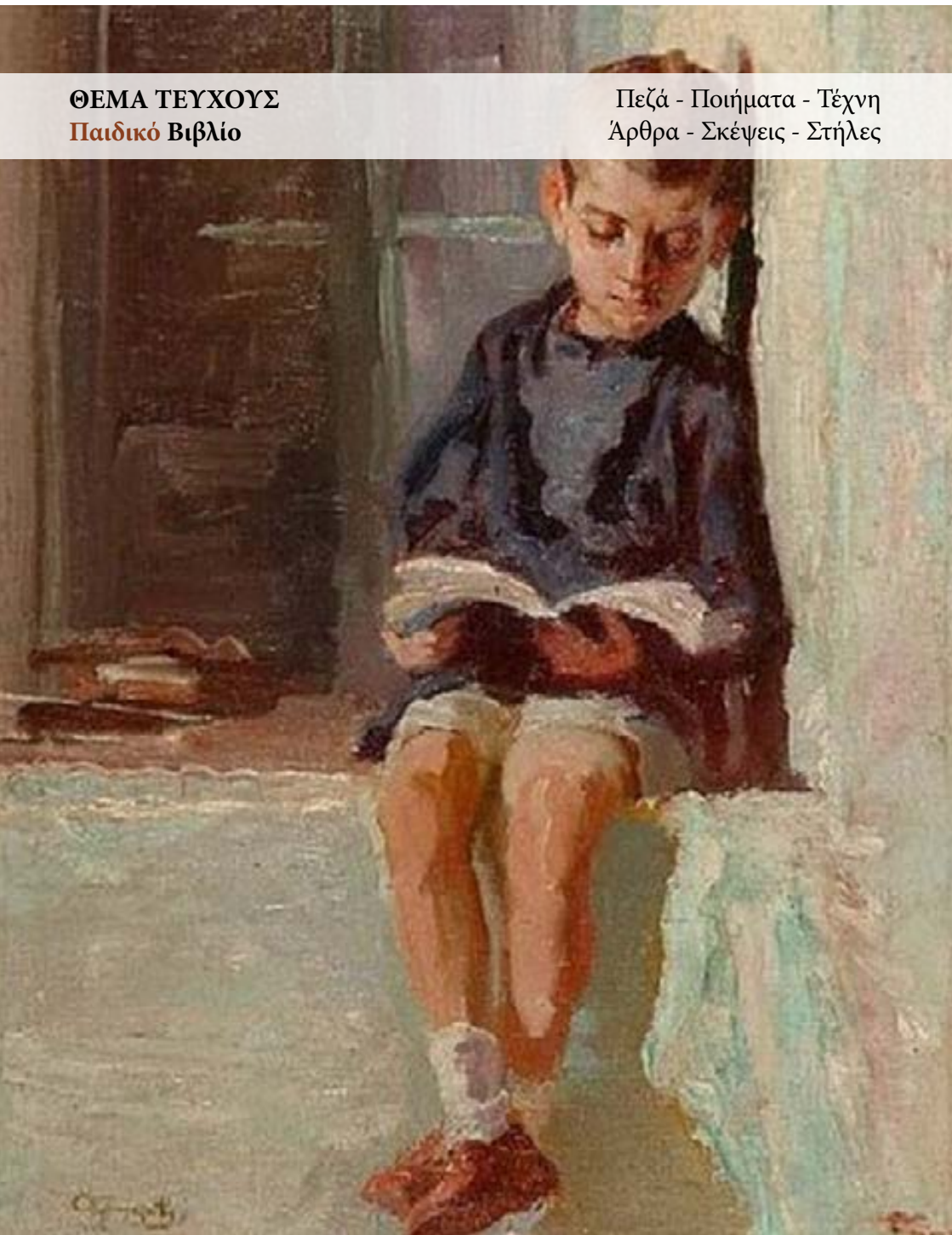

ΘΕΜΑ ΤΕΥΧΟΥΣ
Παιδικό Βιβλίο

Πεζά - Ποιήματα - Τέχνη
Άρθρα - Σκέψεις - Στήλες

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

www.ovimagazine.com/cat/56

Όλα τα βιβλία είναι εκδόσεις
Και όλα διατίθενται ΔΩΡΕΑΝ

δου λόγια για αρχή

Ο Σεπτέμβριος είναι συνδεδεμένος με τα σχολεία, έτσι σκεφτήκαμε γι αυτόν τον μήνα το θέμα του ArsOvi να είναι το ...παιδικό βιβλίο μιας και το παιδικό βιβλίο πέρα από κάθε άλλο επιβάλλεται να είναι και εκπαιδευτικό.

Αυτό όμως φέρνει δυο ερωτήσεις με μια πολύ απλή απάντηση και πολλές πολύπλοκες. Πώς εκπαιδεύουμε το παιδί να αγαπήσει το βιβλίο και να διαβάσει και πώς διαλέγουμε βιβλίο για το παιδί. Δύσκολα τα πράγματα. Πώς να διαλέξω εγώ βιβλίο για ένα παιδί που μεγαλώνει σε διαφορετικό αιώνα από έμένα με τόσο διαφορετικές εικόνες και εμπειρίες; Και τι είναι αυτό που κάνει ένα παιδικό βιβλίο καλό; Φτάνει να είναι εκπαιδευτικό; Και τι σημαίνει εκπαιδευτικό; Ήταν εκπαιδευτικό το Λόλα να ένα μήλο;

Όπως πάντα δεν έχουμε απαντήσεις, αλλά έχουμε σκέψεις. Πολλές σκέψεις και απόψεις από πολλούς συμμετέχοντες. Αυτός είναι άλλωστε ο σκοπός του ArsOvi, να ξεκινάει μια συζήτηση σκέψεων και απόψεων ελπίζοντας ότι δεν θα τελειώσει εδώ.

Και φυσικά όπως σε κάθε ArsOvi εκτός από τα άρθρα του θέματος, θα βρείτε και ποιήματα, διηγήματα, φωτογραφίες, άρθρα.

Καλή ανάγνωση!

Θάνος Καλαμίδας

εξώφυλλο

Ο Αλέξανδρος Χριστόφης (1882 – 1953). Σπούδασε στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών και αποφοίτησε αριστούχος με δάσκαλο τον Νικηφόρο Λύτρα. Η τεχνοτροπία του Χριστοφή κρίνεται αυστηρά ακαδημαϊκή με έντονο προσωπικό τόνο. Στο έργο του απεικονίζονται κυρίως σκηνές από την καθημερινή ζωή του λαού είτε στην ύπαιθρο, είτε στη πόλη καθώς και από τη ζωή των Ελλήνων ναυτικών στο λιμάνι του Πειραιά. Πίνακές του βρίσκονται σε συλλογές και ιδρύματα της Ελλάδας και της Γερμανίας.

περιεχόμενα

Θέμα: *Παιδικό Βιβλίο*

Όταν η χαρά γίνεται αγγαρεία	7
Παιδικό βιβλίο	10
Το παιδικό βιβλίο	12
Γιατί οι γονείς δεν διαβάζουν	15
Επιλέγοντας καλά βιβλία για παιδιά όλων των ηλικιών	18
Η κόρη μου διαβάζει!	22
Παιδί και Βιβλίο	24
Είμαστε για τα ...παραμύθια	28
Πώς να διαλέξετε το σωστό βιβλίο για ένα παιδί	31
Γιατί δεν αγοράζω βιβλία ζωγραφικής για τα παιδιά μου	34
Σύγχρονο εφηβικό βιβλίο	36
Γιατί τα παιδιά πρέπει να διαβάζουν ...τρομακτικά βιβλία	40
Βιβλίο και βιβλιοθήκη	43
Επειδή με νοιάζει	46
Γράφοντας παιδικά βιβλία (οδηγός για αρχάριους)	48
Τρώγοντας τα παιδιά	52

Συνέντευξη

Εικονογράφηση παιδικού βιβλίου	55
--------------------------------	----

Ιχνογραφία

Μπαταρίες	59
Αποκαΐδια	60
Ο Τομ	61
Ταξίδια	62
Ανώ-φελoi στο τετράγωνο	63

Πεζά

Η Μικρή Νόνα του Παπουτσιού	65
Το Δηλητήριο	68
Μιά από μας	71
Εργαστήριο Φοβήτρων	78
Φθόνος	83
Μια φάρσα εκτός συναγωνισμού	84

Ποιήματα

Οι πεθαμένοι μ' αγαπούν	97
Μαγείρεψε το χρόνο	98
Ταξίδι στην Ονειροχώρα	100
Κάκτος	102
Η πτώση	104
Απελπισία	105
Ο Υπουργός ή Πειθήνιο όργανο	106
Τριαντάφυλλα	108
Τα πρόσωπα της Αφροδίτης	109
Τα σημάδια	110

Φωτογραφία

Οπτική	113
--------	-----

Φωτοϊστορίες

Φτιάξτε σχολεια όχι φυλακές!	119
------------------------------	-----

Τέχνη

Σκέψεις σε χρώμα	125
Φερνάν Λεζέ	129
Στο μάτι της φωτο-γραφίας	123
Ιβάν Αϊβαζόφσκι	124

Κρίσεις

Τα υπόλοιπα πού είναι;	135
------------------------	-----

Στήλες

Προς αποφυγήν παρενοχλήσεων!	141
------------------------------	-----

Όταν η **χαρά** γίνεται **αγγαρεία**

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΧΑΡΙΣΗ

Η **θέλα πολλά να γράψω** για το παιδικό βιβλίο σε αυτό το τεύχος. Για το πώς κάποιοι πιστεύουν ότι μια σαχλή ιστορία με άθλιο λεξιλόγιο και μερικές προχειροφτιαγμένες εικόνες τους κάνει συγγραφείς παιδικού βιβλίου. Για το ότι κάποιοι περνούν τα παιδιά μας για ηλίθια. Για το ότι πίστευα για τρία ολόκληρα χρόνια ότι τα παιδιά μου μισούν τα βιβλία και το διάβασμα, γιατί ποτέ δεν κάθονταν να με ακούσουν να τους διαβάζω πάνω από δυνόμιση λεπτά. Μέχρι που με άκουσαν να τους διαβάζω το Γέρο και τη Θάλασσα κι από τότε άλλαξε εντελώς ο τρόπος που βλέπω πια τα παιδικά βιβλία. Όμως δε θα γράψω τίποτα από αυτά. Τίποτα γιατί μπήκε Σεπτέμβρης και σε λίγες μέρες ξεκινούν τα σχολεία. Τίποτα γιατί ξεκινούν τα σχολεία και τρέμω για το τι θα συναντήσω, τίποτα γιατί 20 χρόνια μετά τα τελευταία δικά μου μαθητικά χρόνια, δεν έχει αλλάξει ... τίποτα στην ελληνική παιδεία και τη διδασκαλία.

Φέτος μπαίνουμε στα βαθιά και την πρώτη δημοτικού. Το σχολείο θα πρέπει να είναι έρωτας. Θα είναι;

Ο μεγάλος μου λατρεύει τα βιβλιαράκια με τις «ασκησούλες» όπως τις λέει. Γρίφοι, σπαζοκεφαλίες, γράμματα, λεξούλες, παιχνίδια. Τα καταβροχθίζει κυριολεκτικά. Αυτό που διαπίστωσα λιγάκι έκπληκτη όμως, είναι πως παρά τα μόλις έξι του χρόνια δείχνει να διαθέτει και κρίση. Υπάρχουν βιβλιαράκια που έχουμε αγοράσει και δεν τα έχει αγγίξει καν, και άλλα που τα έχει λύσει και με προσοχή σβήνει με γομολάστιχα όσα έχει γράψει για να τα ξανακάνει.

«Τα παιδιά είναι μικρά, όχι χαζά», θυμάστε; Το παιδί ξέρει πού βρίσκει ενδιαφέρον και πού όχι. Απλά τα πράγματα. Η ηλικία που αναγράφει το κάθε παιδικό βιβλίο δεν είναι το μόνο κριτήριο καταλληλότητας και στις επιλογές μας πρέπει να είμαστε πολύ πιο προσεκτικοί από όσο νομίζουμε.

Ξέρετε, τα παιδιά διατηρούν ακόμα κάτι που εμείς οι μεγάλοι από χρόνια έχουμε αποβάλει (αναγκαστικά): Λειτουργούν πολύ απλά. Κάτι είτε τους αρέσει, είτε όχι. Αυτό που τους αρέσει θα το κάνουν, με πολλή υπομονή, πολύ πείσμα και πολλή προσοχή. Όσο γι αυτά που δεν τα βρίσκουν ενδιαφέροντα, δεν τους ρίχνουν ούτε δεύτερη ματιά. Αυτό ισχύει και στο παιχνίδι, αλλά και στα πρέπει τους. Στις δουλειές που πρέπει να κάνουν. Στο διάβασμα, στη μελέτη, στις ασκήσεις, στο σχολείο. Τα παιδιά (ακόμα ευτυχώς) για να κάνουν κάτι, πρέπει να τους προκαλεί το ενδιαφέρον. Το σχολείο πόσο τα καταφέρνει σε αυτό;

Τώρα ξέρω ότι πολλοί θα επεκτείνετε αυτό που λέω γενικότερα στη ζωή και θα πείτε πως ναι μεν, αλλά υπάρχουν και πράγματα στη ζωή που πρέπει να γίνουν σώνει και καλά, είτε μας αρέσει είτε όχι. Και θα συμφωνήσω. Όμως σκεφτείτε ότι μιλάμε για το σχολείο, για το διάβασμα, για το βιβλίο, όλα αυτά επί 12-14 χρόνια, κάθε μέρα, αρκετές ώρες την ημέρα. Κατά κάποιον τρόπο είναι σα να κάνεις μια δουλειά που μισείς. Πολλοί το κάνουν, το ξέρω. Αυτό δε σημαίνει ότι δεν πειράζει να το κάνουν και τα παιδιά μας. Δε σημαίνει ότι κάποτε, κάπως, αυτό δεν πρέπει να αλλάξει.

Για όλα τα μαθητικά χρόνια των παιδιών μας, η υποχρέωση και η αγγαρεία και τα πρέπει ξεπερνούν κατά πολύ τη διασκέδαση, τη δημιουργικότητα και τη δημιουργία, την έκφραση, τον πειραματισμό, την εξερεύνηση, και το βασικότερο από όλα, το παιχνίδι. Τα σχολικά βιβλία και η αποστήθιση καθώς και το φόρτο εργασίας στο σπίτι, είναι οι κύριοι λόγοι που τα παιδιά καταλήγουν να αδιαφορούν για το διάβασμα και το βιβλίο, κάποια ακόμη και να τα μισούν.

(Το 40,7% των Ελλήνων άνω των 15 ετών δεν διαβάζει ούτε ένα βιβλίο το χρόνο. Ένα παιδί που έχει περιορισμένη ή μηδενική σχέση με το βιβλίο, γίνεται ο ενήλικας που δε διαβάζει και αυτό δεν αφορά μόνο τη λογοτεχνία, αλλά και την Ιστορία, ακόμα και ...τα μνημόνια.)

Το διάβασμα είναι μια υπέροχη απασχόληση και τα βιβλία προσφέρουν άπειρα οφέλη. Όμως ακόμα και το πιο υπέροχο πράγμα μπορεί να δημιουργήσει εντελώς λάθος συναισθήματα αν γίνεται μόνο κατ' ανάγκη, με λάθος τρόπο και καταναλώνοντας όλο το χρόνο της ημέρας ενός παιδιού.

Τα παιδιά από πολύ μικρή ηλικία εξαναγκάζονται να κάθονται ατέλειωτες ώρες σε μια καρέκλα στο σχολείο παρακολουθώντας στείρες αγορεύσεις από βαριεστημένους και απλήρωτους δάσκαλους χωρίς κανένα κίνητρο (γιατί ο εξαναγκασμός και η έλλειψη ευχαρίστησης γυρνάει σε αυτό που ανέφερα πιο πάνω: Κάνεις μια δουλειά που καταλήγεις να μισείς), και ύστερα άλλες τόσες στο σπίτι για να κάνουν τα ίδια πράγματα ξανά και ξανά.

Αντιγραφή κειμένου και σήμερα και αύριο και πάντα, τις ίδιες ασκήσεις στα μαθηματικά αλλάζοντας μόνο τους αριθμούς, αποστήθιση μακροσκελών ιστορικών γεγονότων μόνο με ονόματα, τοποθεσίες και ημερομηνίες, χωρίς καμία χαρά της αφήγησης, μη έχοντας τελικά χρόνο για τίποτε άλλο, ούτε παιχνίδι, ούτε χρόνο για την οικογένεια ή τους φίλους ή κάποιο χόμπι, ή ό,τι άλλο μπορείτε να σκεφτείτε. Προσθέστε σε όλα αυτά και τις εξωσχολικές διδασκαλίες που συμπληρώνουν το ανάπηρο εκπαιδευτικό μας σύστημα, ξένες γλώσσες, ενίσχυση στα μαθηματικά ή τη χημεία, και κάντε λογαριασμό.

Άγχος, καθιστική ζωή. Παχυσαρκία, έλλειψη άσκησης, στέρωση φαντασίας. Χαμένα παιδικά χρόνια, πνιγμένα σε ανούσιες, λάθος δοσμένες πληροφορίες, αγγαρεία, υποχρέωση, και τελικά αδιαφορία, ή μίσος, όλα τα συστατικά αυτού του 40,7%.

Στην Ισπανία οι γονείς απεργούν κατά του ...Homework. Έχω την εντύπωση πως είμαι μαζί τους! ■

Παιδικό βιβλίο

ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΚΡΗΤΙΚΟΥ

Τα τελευταία χρόνια τα παιδικά βιβλία ξεφυτρώνουν σαν τα μανιτάρια, κυρίως από επίδοξους συγγραφείς που θεωρούν ότι μπορούν να τα χρησιμοποιήσουν για να πάρουν το βάπτισμα του πυρός, να γίνουν γνωστοί και στη συνέχεια να εξαργυρώσουν την αναγνωρισιμότητά τους με τη συγγραφή ενός μυθιστορήματος. Και η αλήθεια είναι ότι για τους περισσότερους η συγγραφή ενός βιβλίου για παιδιά φαντάζει ως κάτι απλοϊκό. Λίγα λόγια, μερικές όμορφες εικόνες, ένα εντυπωσιακό εξώφυλλο και έτοιμο! Μεγάλη αυταπάτη...

Τα παιδιά ήταν πάντα το πιο δύσκολο και απαιτητικό αναγνωστικό κοινό, με αλάνθαστο ένστικτο και υψηλά κριτήρια επιλογής. Ειδικότερα όμως στην εποχή μας, την εποχή του διαδικτύου, του playstation, και της απόλυτης κυριαρχίας της εικόνας, οι προσδοκίες των παιδιών είναι εξαιρετικά μεγάλες. Διεκδικούν ποιότητα, έξυπνους διαλόγους, χαρακτήρες με οικεία χαρακτηριστικά, σύγχρονες πινελιές στον τρόπο ομιλίας, σύντομες αλλά περιεκτικές περιγραφές με ωραία

χρήση της γλώσσας και κυρίως προσεγμένη εικονογράφηση. Γιατί ναι, το παιδικό βιβλίο για να απογειωθεί και να κατακτήσει τις καρδιές των μικρών βιβλιόφιλων χρειάζεται την αγαστή συνεργασία συγγραφέα και εικονογράφου. Μια συνεργασία που πρέπει να βασίζεται στην κοινή αγάπη για τη συγγραφή και την ευαίσθητη παιδική ψυχολογία και να αποσκοπεί στο να προσφέρει βαθιά και ουσιαστικά μηνύματα, να συγκινεί, να διδάσκει και να επιτυγχάνει τελικά τη επαφή με την άδολη παιδική ψυχή.

Ως εκπαιδευτικός και ως μητέρα δύο παιδιών έχω διαβάσει δεκάδες παιδικά βιβλία. Δυστυχώς είναι λίγα τα βιβλία που ξεχωρίζουν και κατορθώνουν να κρατήσουν σε εγρήγορση το μυαλό των παιδιών και να τα καθηλώσουν καθώς οι σελίδες γυρίζουν. Λίγα είναι εκείνα τα παιδικά βιβλία που καταφέρνουν να μεταδώσουν αξίες με τρόπο ρεαλιστικό και άμεσο, να κινητοποιήσουν τη φαντασία τους, να τους συστήσουν σε νέες λέξεις από την υπέροχη γλώσσα μας, να καλλιεργήσουν την κριτική τους σκέψη και να τα υποβάλλουν σε δεύτερες σκέψεις και συλλογισμούς – ανάλογα φυσικά με την ηλικία τους.

Οι συγγραφείς πρέπει επιτέλους να κατανοήσουν ότι δεν μπορούν να μένουν παθητικοί απέναντι στις αλλαγές της σύγχρονης κοινωνίας και να εμμένουν στο ίδιο, κλασικό και ξεπερασμένο, μοτίβο γραφής και προσέγγισης μιας ιστορίας. Δεν ενδιαφέρει πια κανέναν τι συνέβαινε «μια φορά κι έναν καιρό...», γιατί απλούστατα τα παιδιά ψάχνουν να βρουν μέσα από τα βιβλία που διαβάζουν σκηνές της δικής τους καθημερινότητας, να ταυτιστούν με τους ήρωες, να κατανοήσουν τη σπουδαιότητα της φιλίας και της συνεργασίας, να ξεπεράσουν ταμπού και ρατσιστικές συμπεριφορές, να αποδεχθούν τη διαφορετικότητα. Τα σύγχρονα παιδικά βιβλία πρέπει να αντικατοπτρίζουν το σήμερα και μέσα από τον μαγικό κόσμο της εικόνας και τη δύναμη της φαντασίας, να προκαλούν έντονα συναισθήματα στους μικρούς αναγνώστες... Συναισθήματα που θα τα βοηθήσουν να εξωτερικεύσουν όσα αισθάνονται, όσα τα φοβίζονται, όσα ντρέπονται να πουν. Ας αποκτήσει πια το παιδικό βιβλίο τη θέση που του αξίζει και ας αφήσουμε αυτούς που πραγματικά το αγαπούν, που έχουν βουτήξει στα αχαρτογράφητα νερά της παιδικής ψυχολογίας και που έχουν βαθιά την ανάγκη να κατακτήσουν τις καρδιές των λιλιπούτιων βιβλιόφιλων, να μεγαλουργήσουν.

«Αν θέλουμε να φτιάξουμε έναν κόσμο καλύτερο από τον σημερινό, πρέπει να αρχίσουμε από το παιδικό βιβλίο» Jella Lepma. ■

Το παιδικό βιβλίο

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΡΟΥ

Πιστεύω πως η αγάπη ενός παιδιού και στη συνέχεια ενός ενήλικα για τον κόσμο των βιβλίων ξεκινά από τη νηπιακή ηλικία.

Βασικό στοιχείο είναι να υπάρχουν βιβλία στον χώρο που παίζει το παιδί για να τα αισθάνεται δικά του, να τα ξεφυλλίζει όχι μόνο όταν μαζί με τους γονείς του αλλά και μόνο του. Να τα αισθάνεται ότι είναι μέρος των παιχνιδιών του και δεν είναι κάτι υποχρεωτικό. Οι επισκέψεις σε παιδικές βιβλιοθήκες ή και σε εκδηλώσεις που γίνονται κατά καιρούς σχετικά με τα παιδικά βιβλία σε βιβλιοπωλεία βοηθούν πολύ.

Πριν από λίγο καιρό διάβασα πως ορισμένοι γονείς διαπίστωσαν ότι η ενασχόληση των παιδιών τους με το βιβλίο από τη νηπιακή ηλικία, έκανε πιο εύκολη τη διαδικασία του διαβάσματος στις πρώτες τάξεις του δημοτικού και αντιμετώπισαν λιγότερες δυσκολίες σε

σχέση με άλλους γονείς που τα παιδιά τους δεν είχαν ποτέ βιβλία. Δεν γνωρίζω κατά πόσο ισχύει αλλά και να μην ισχύει, είναι μια θετική σκέψη για ένα γονέα ότι θα βοηθηθεί ακόμη και στο ελάχιστο το παιδί του.

Ένα άλλο ζήτημα που απασχολεί τους γονείς, είναι ποιο θεωρείται καλό και ποιο κακό παιδικό βιβλίο. Θεωρώ πως ένα καλό παιδικό βιβλίο είναι αυτό που γράφεται σε κατανοητή γλώσσα, έχει σαφήνεια στην πλοκή της ιστορίας και διδάχες με βάση την εποχή μας. Σίγουρα υπάρχουν κάποια βασικά μαθήματα που παραμένουν ίδια, από τα παλαιότερα παιδικά βιβλία, που οφείλουμε να διατηρήσουμε και να συστήσουμε στα παιδιά, αλλά δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι στην εποχή μας τα παιδιά κατακλύζονται συνεχώς από τεράστιο όγκο αφιλτράριστων πληροφοριών όχι μόνο μέσω τηλεόρασης αλλά κυρίως διαδικτύου, γι' αυτό θεωρώ πως καλό είναι να ψάχνουμε πιο σύγχρονα παιδικά βιβλία για να προλάβουμε, όσο αυτό είναι εφικτό, να μάθουμε στα παιδιά το σωστό.

Βέβαια, ένα παιδί δεν θα σταθεί στα παραπάνω γιατί δεν τα καταλαβαίνει. Για εκείνο ένα κακό βιβλίο είναι όταν δεν κερδίζει το ενδιαφέρον του, ένα βαρετό βιβλίο.

Και για να βρούμε ένα καλό και ενδιαφέρον βιβλίο, δεν χρειάζεται να ρωτήσουμε κανέναν άλλο παρά μόνο ένα άτομο, το παιδί.

Επειδή δεν είναι εύκολο να ρωτήσεις ένα παιδί γιατί δεν ξέρει ακόμη, μπορεί να σας δώσουν και μια απάντηση «Όλα τα θέλω!», θα μπορούσατε να το αφήσετε να περιηγηθεί στο χώρο ενός βιβλιοπωλείου και να επιτρέψετε να διαλέξει μόνο του το επόμενο βιβλίο που θα θέλει να διαβάσει.

Οι γονείς αν με το παιδί τους ξεκινούν μια συζήτηση γύρω από τα βιβλία που διαβάζουν, θα βοηθήσουν ακόμη περισσότερο στην ανάπτυξη της σκέψης τους γιατί θα δημιουργηθούν νέες απόψεις, νέες απορίες και αυτές θα σας βοηθήσουν να βρείτε το επόμενο βιβλίο που θα τους προτείνετε να αγοράσετε. Θεωρώ πως με αυτό το τρόπο θα δημιουργηθούν σκεπτόμενοι αναγνώστες και θα μπορούν να εκφέρουν την άποψη τους για οποιοδήποτε ζήτημα χρειαστεί στο μέλλον τους.

Το παιδικό βιβλίο θέλει αγάπη και ξεκινά από τον συγγραφέα, τον εικονογράφο που σχεδιάζει και επιλέγει τα χρώματα, τον επιμελητή που θα κάνει τις διορθώσεις, τον γονέα που θα επιλέξει, θα διαβάσει μαζί με μικρό ανα-

γνώστη και όλα αυτά θα εξιτάρουν τη φαντασία του και η πόρτα για την αγάπη προς το βιβλίο θα παραμείνει ανοιχτή.

Ενδεχομένως κατά τη διάρκεια της εφηβείας να μην διαβάξει ή και να απομακρυνθεί από τα εξωσχολικά βιβλία και αυτό γιατί όπως είναι λογικό θα έχει άλλες έννοιες, άγχη, αλλά όταν ηρεμήσει από τα διαβάσματα των πανελλήνιων και ξεκουραστεί, θα βρείτε το παιδί σας να κρατά ένα νέο εισιτήριο για τον κόσμο της φαντασίας των βιβλίων. ■

Γιατί οι γονείς δεν διαβάζουν

ΘΟΔΩΡΟΣ ΝΑΣΟΣ

Κάτι που όλοι μας έχουμε ακούσει και πιθανώς να έχουμε επαναλάβει, είναι ότι οι ηλεκτρονικές συσκευές, ταμπλέτες, DVD, κινητά τηλέφωνα κλπ. κρατάνε τα παιδιά μακριά από τα βιβλία και μάλιστα κάποιοι πιστεύουν ότι μεγαλώνουμε μια γενιά που δεν καταλαβαίνει την αξία της λογοτεχνίας. Κι έτσι για άλλη μια φορά, σε όλη την ανθρώπινη ιστορία, έχουμε πόλεμο μεταξύ του παλιού και του νέου.

Ίσως μάλιστα αυτή η μάχη που έχει φουντώσει τώρα με τα κινητά και τις ταμπλέτες να μην είναι καινούργια, αλλά η συνέχεια αυτής που ξεκίνησε στα μέσα του 20ου αιώνα και θέλει την οθόνη εχθρό του χαρτιού. Σε αυτή τη μάχη κατά περιόδους συμβάλλουν και διάφορες έρευνες, όπως αυτή που βγήκε πριν από δυο χρόνια και έδειχνε ότι σε δυο δεκαετίες το ποσοστό των 13χρονων που διαβάσανε ένα βιβλίο το μήνα, μειώθηκε από 70% στο 53% και τα πράγματα χειροτερεύουν με τους 17χρονους, όπου το ποσοστό αυτών που δεν διαβάζουν, από το 9%, ανέβηκε στο τρομακτικό 27%.

Τα στοιχεία είναι πραγματικά τρομακτικά αλλά κανένα από αυτά δεν εξηγεί τι έχει να κάνει το γεγονός ότι οι νέοι σταμάτησαν να διαβάζουν με την τεχνολογία. Απεναντίας και όπως το βλέπω εγώ, σήμερα οι νέοι διαβάζουν πολύ περισσότερο από ότι οι παλαιότεροι και αυτό γιατί η σύγχρονη κουλτούρα βασίζεται περισσότερο στο κείμενο από οποιαδήποτε άλλη περίοδο της ιστορίας. Και το κείμενο από μόνο του ...δεν είναι εύκολα μετρήσιμο. Όσο κι αν ακουστεί γελοίο σαν παράδειγμα, σκεφτείτε οι παλαιότεροι πόσες φορές κοιτάξατε την εγκυκλοπαίδεια σας όταν είχατε κάποια απορία και συγκρίνετέ το με το πόσες φορές ψάξατε για πληροφορίες στο Google ή στην Wikipedia.

Ξέρετε πόσοι άνθρωποι από αυτούς που θεωρούνται ότι διαβάζουν, στην πραγματικότητα το μόνο που κάνουν είναι να διαβάσουν περιλήψεις της υπόθεσης από το οπισθόφυλλο ή προσπαθούν να καταλάβουν τι συνέβει σε ένα βιβλίο από «κριτικές» και παρουσιάσεις που διαβάζουν σε περιοδικά ή σε ομάδες του Facebook; Εδώ έχουν κυκλοφορήσει ακόμα και βιβλία με την ...περίληψη βιβλίων. Ουσιαστικά κάποιοι λένε ότι διαβάζουν. Ξέρετε πόσοι υποτίθεται ότι διαβάζουν και αν τους ρωτήσεις τι έχουν διαβάσει θα σου απαντήσουν Λουντέμη γιατί αυτό το όνομα ξέρουν, χωρίς να έχουν διαβάσει τίποτα περισσότερο από αθλητικές εφημερίδες ή άρλεκιν τα τελευταία είκοσι χρόνια; Και ξέρετε ποιο είναι το πιο τρομακτικό; Ότι αυτοί οι ίδιοι είναι αυτοί που “κρίνουν” τους άλλους για το αν διαβάζουν ή δεν διαβάζουν.

Λοιπόν, το πρόβλημα δεν είναι αν τα παιδιά διαβάζουν ή δεν διαβάζουν λογοτεχνία, το πρόβλημα είναι ότι γενικότερα ζούμε σε μια κοινωνία που δεν διαβάζει. Ή καλύτερα σε μια κοινωνία που προτιμά να διαβάσει περιοδικά και εφημερίδες, κουτσομπολίστικα σάιτ και ψευτοενημερωτικές σελίδες ή ανόητα μπλογκ «κριτικής» βιβλίου, αντί να διαβάσει ένα βιβλίο ακόμα και στην ...ψηφιακή του μορφή! Και υπάρχει και το χειρότερο, ότι έχουμε πια ειδικεύσει το διάβασμά μας. Έχουμε περιορίσει το πραγματικό διάβασμα μας σε αυτά που θα φανούν “χρήσιμα”. Διαβάζουμε ολόκληρες αναλύσεις για το χρηματιστήριο ή βιβλία μικροοικονομίας και δεν έχουμε διαβάσει Καζαντζάκη. Πότε είναι η τελευταία φορά που διαβάσατε ένα βιβλίο περί τέχνης;

Τα παιδιά δεν διαβάζουν γιατί δεν διαβάζουν οι άνθρωποι του περιβάλλοντός τους και ειδικά οι γονείς τους. Τα παιδιά που δεν διαβάζουν δεν είναι γιατί έχουν ταμπλέτα ή κινητό, αλλά γιατί ζουν σε ένα περιβάλλον που δεν υπάρχουν βιβλία και δεν υπάρχει άνεση με τα βιβλία. Ενώ αντίστοιχα υπάρχει άνεση με την τηλεόραση που είναι ανοιχτή από την ώρα που θα ξυπνή-

σουν μέχρι την ώρα που θα πάνε για ύπνο με έναν από τους γονιούς ή και τους δυο μόνιμα μπροστά της. Το άνοιγμα της τηλεόρασης το πρωί, πριν πάει το παιδί στο σχολείο έχει γίνει μηχανική κίνηση και αυτήν μαθαίνει το παιδί. Το βιβλίο είναι ...για τους άλλους, τους έξω από εδώ.

Φυσικά και χρειάζονται περιορισμοί στα παιδιά στη χρήση ηλεκτρονικών συσκευών, αλλά έχετε σκεφτεί ποτέ μήπως αυτές ακριβώς οι ηλεκτρονικές συσκευές αντί για τον “εχθρό” από άγνοια μπορεί να μετατραπούν στον σύμμαχο στη γνώση; Θυμηθείτε τι έγραψα παραπάνω για την χρήση του Google και της Wikipedia, προσθέστε σε αυτό την ανάγνωση ψηφιακών βιβλίων ή ακόμα και ντοκιμαντέρ για την φύση ή την ιστορία στο YouTube και καταλάβετε ότι η ανάγνωση έχει εξελιχτεί, έχει γίνει πιο τρισδιάστατη. Στο μικρό παιδί θέλετε το βιβλίο που θα διαβάσει να έχει εικόνες, όμορφες πολύχρωμες. Γιατί όχι και βίντεο;

Αλλά το σημαντικό είναι ότι ένα παιδί δεν θα διαβάσει αν το περιβάλλον του δεν διαβάζει. Μόνο οι γονείς μπορούν να ενθαρρύνουν ένα παιδί να διαβάσει ένα βιβλίο και αυτό θα το καταφέρουν μόνο με το να γίνουν οι ίδιοι το παράδειγμα. Και για να γίνουν παράδειγμα οι γονείς πρέπει όχι απλά να διαβάζουν για τους δει το παιδί, αλλά να νιώθουν και άνετα με το βιβλίο, να θέλουν να διαβάσουν.

Τέλος, κάτι για τους υπερασπιστές του χαρτιού στον πόλεμο με την οθόνη, μελέτες αποδεικνύουν ότι από τη στιγμή που εκδοτικοί και αναγνώστες ανακάλυψαν τα ψηφιακά βιβλία, οι πωλήσεις ηλεκτρονικών βιβλίων έχουν ξεπεράσει κατά πολύ τις πωλήσεις παραδοσιακών βιβλίων.

Άρα ...άρα ποιος φταίει αν σήμερα τα παιδιά δεν διαβάζουν; ■

Επιλέγοντας καλά βιβλία για παιδιά όλων των ηλικιών

ΣΟΦΙΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Η πρόσβαση σε καλά βιβλία είναι το πρώτο βήμα για να ανακαλύψετε τη χαρά της ανάγνωσης. Όσο περισσότερα ταξίδια κάνετε σε ένα βιβλιοπωλείο ή σε μια βιβλιοθήκη μαζί με το παιδί σας, τόσο πιο πιθανό θα είναι το ίδιο το παιδί σας να επιλέξει ένα βιβλίο μόνο του. Όσο περισσότερα βιβλία έχετε στο σπίτι σας, τόσο πιο πιθανό είναι το παιδί σας να πάρει ένα και να το διαβάσει. Αλλά πώς ξέρετε ποια βιβλία είναι τα σωστά για να αγοράσετε;

Κατ' αρχήν, τι είναι ένα καλό βιβλίο;

Ένα βιβλίο δεν χρειάζεται να έχει κερδίσει βραβείο για να θεωρηθεί «καλό». Δεν χρειάζεται να είναι σε κατάλογο μπεστ σέλερ ή στα προτεινόμενα από κατάλογο βιβλίων. Ένα καλό βιβλίο είναι αυτό που ένα παιδί απολαμβάνει στην ανάγνωση.

Πώς μπορείτε να βρείτε καλά βιβλία;

Βιβλιοπωλεία, βιβλιοθήκες, ακόμα και στο ίντερνετ. Αλλά πώς ξέρετε ποια είναι τα καλά; Εμπιστευτείτε το ένστικτό σας. Φέρτε στο μυαλό σας τα ενδιαφέροντα και το επίπεδο ανάγνωσης του παιδιού σας.

Τι γνωρίζουν τα παιδιά για το θέμα;

Πολλά περισσότερα από όσα νομίζετε. Ρωτήστε τα λοιπόν. Τα παιδιά μπορούν να σας πουν τι τους αρέσει και τι δεν τους αρέσει, τι θέλουν να μάθουν, ποιον θα θέλουν να συναντήσουν και τι θέλουν να κάνουν όταν μεγαλώσουν. Όλα αυτά είναι θέματα βιβλίων. Τα ίδια τα παιδιά μπορούν να σας οδηγήσουν σε καλά βιβλία.

Τα ενδιαφέροντα και οι ανάγκες ανάγνωσης των παιδιών αλλάζουν καθώς μεγαλώνουν. Μερικά βασικά πράγματα λοιπόν για το πώς να αναζητήσετε καλά βιβλία.

Βρέφη και νήπια (-έως 2 ετών)

Βιβλία με μεγάλες, φωτεινές, πολύχρωμες εικόνες γνωστών αντικειμένων. Ανθεκτικά βιβλία από χαρτόνι, πλαστικό ή ύφασμα που πλένεται. Αυτά τα βιβλία είναι συνήθως σε καλό μέγεθος και σχήμα για να τα χειρίζονται τα μικρά παιδιά.

Βιβλία που απευθύνονται στις αισθήσεις τους, όπως βιβλία υφάσματος, βιβλία με υφές και βιβλία με αρώματα.

Οι ιστορίες να είναι σύντομες, με απλές προτάσεις και με πολλές εικόνες που εξηγούν το κείμενο.

Ποιήματα που να είναι διασκεδαστικά και για τους γονείς όταν τα διαβάζουν δυνατά.

Προσχολική ηλικία (ηλικίες 3 έως 5)

Εικονογραφήσεις και φωτογραφίες που να είναι σαφείς, πολύχρωμες και ελκυστικές.

Απλά και διασκεδαστικά. Η δράση να εξελίσσεται γρήγορα, ώστε κάθε βιβλίο να μπορεί να διαβαστεί μία κι έξω.

Ζωντανές ρίμες και επαναλήψεις που τα παιδιά μπορούν να επαναλαμβάνουν και να θυμούνται.

Ιστορίες για την καθημερινή ζωή. Οι ιστορίες πρέπει να ενθαρρύνουν τα παιδιά να κάνουν ερωτήσεις και να εξερευνούν τον κόσμο τους.

Ιστορίες που ανασκοπούν βασικές έννοιες, όπως γράμματα, αριθμούς, σχήματα και χρώματα.

Κύριοι χαρακτήρες που να είναι στην ηλικία του παιδιού σας ή ελαφρώς μεγαλύτεροι. Παιχνιδιάρικα ζώα, τόσο πραγματικά όσο και φανταστικά.

Νέοι αναγνώστες (ηλικίας 6 έως 11 ετών)

Καθαρό κείμενο που να είναι εύκολο να διαβαστεί.

Πολύχρωμα, με ελκυστικές εικόνες και φωτογραφίες που φέρνουν ζωή στο κείμενο και δίνουν νόημα ακόμα και στις άγνωστες λέξεις.

Βιβλία που να απευθύνονται στα χόμπι και ενδιαφέροντα του παιδιού.

Άλλα βιβλία από τους αγαπημένους συγγραφείς και τους εικονογράφους του παιδιού σας.

Βιβλία με τους αγαπημένους χαρακτήρες του παιδιού σας.

Ιστορίες που στο παιδί σας άρεσε να ακούει όταν ήταν μικρότερο. Αυτά είναι τα πρώτα βιβλία που τα παιδιά αρχίζουν να διαβάζουν μόνα τους.

Βιβλία που ενθαρρύνουν συζήτηση.

Βιβλία σε κεφάλαια που να μπορούν να διαβαστούν σε συνέχεια ημερών.

Έφηβοι (ηλικίας 12 ετών και άνω)

Βιβλία με θέματα που ενδιαφέρουν το παιδί σας.

Μυθιστορήματα που μπορούν να βοηθήσουν το παιδί σας να αντιμετωπίσει τις καθημερινές προκλήσεις της ανάπτυξης, έχοντας τους χαρακτήρες που ασχολούνται με παρόμοιες εμπειρίες.

Βιβλία που εισάγουν νέες εμπειρίες.

Βιβλία με πραγματικά γεγονότα, όπως βιβλία με παγκόσμιου ρεκόρ, βιβλία με ιστορικά θέματα.

Βιογραφίες, κλασικά, λαϊκά παραμύθια, ιστορική μυθοπλασία και μυθολογία.

Γνωρίζοντας πώς να επιλέξετε καλά βιβλία είναι ικανότητα την οποία τα παιδιά σας πρέπει να διατηρήσουν και για το υπόλοιπο της ζωής τους. Διαθέστε λοιπόν τον χρόνο να τους δείξετε πώς γίνεται και με ποια λογική. Ενθαρρύνετέ τα να επιλέγουν τα βιβλία μόνα τους μόλις αρχίσουν να παρουσιάζουν προσωπικές προτιμήσεις. Μπορείτε ακόμη να τα αφήσετε να διαλέξουν δύο είδη βιβλίων - ένα για να διαβάσετε μαζί σας και έναν για να διαβάσουν μόνα τους.

Θυμηθείτε, αν ανακαλύψετε ότι ένα βιβλίο δεν σας αρέσει τελικά μετά το πρώτο κεφάλαιο, δεν είναι ανάγκη να συνεχίσετε να το διαβάσετε με το παιδί σας επειδή έχει καλές κριτικές ή έχει βραβευτεί ή σας το πρότειναν κάποιιοι που τους άρεσε.

Η ανάγνωση υποτίθεται ότι είναι διασκέδαση, όχι αγγαρεία. ■

Η κόρη μου διαβάζει!

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΕΡΠΙΕΤΖΟΓΛΟΥ

Η κόρη μου διαβάζει. Συνέβη τελείως ξαφνικά από τη μια στιγμή στην άλλη, από βράδυ σε πρωί ...ή τουλάχιστον έτσι φάνηκε σε μένα.

Η κόρη μου μόλις έγινε έξι χρονών και φαντάζομαι ότι δεν είναι το μόνο παιδί στον κόσμο που παίρνει ένα βιβλίο και λέει “άστο να σου το διαβάσω εγώ”, αλλά όπως και να το κάνουμε κάθε φορά που το κάνει νιώθω δάκρυα στα μάτια μου και το ...απολαμβάνω.

Και απολαμβάνω κάθε στιγμή. Εκεί δε που τρελαίνομαι πραγματικά είναι όταν ξέρω ότι ...μαντεύει την λέξη από τα συμφραζόμενα ή από την εικόνα που μερικές φορές συντροφεύει την πρόταση, πολλές φορές κάνοντας την ιστορία πολύ πιο ενδιαφέρουσα από ό,τι πραγματικά είναι.

Μερικές φορές με κοιτάζει για να βεβαιωθεί ότι χρησιμοποίησε την σωστή λέξη και πραγματικά την διορθώνω γιατί υποτίθεται ότι η ανάγνωση σε αυτή την ηλικία έχει

και εκπαιδευτικό χαρακτήρα, αλλά την ίδια στιγμή είναι απόλαυση όταν αυτοσχεδιάζει κι όπως έγραφα και παραπάνω, οι δικές της λέξεις μερικές φορές είναι πολύ πιο ενδιαφέρουσες από αυτές του συγγραφέα.

Χτες ήταν στο γραφείο μου και κοίταζε κάτι σημειώσεις μου προσπαθώντας να αναγνωρίσει λέξεις και σύμβολα δημιουργώντας ένα νέο παιχνίδι ανάμεσά μας, όπου εγώ πρέπει να αφήνω σημειώσεις με μεγάλα και ευανάγνωστα γράμματα και με θέματα που να μην φαίνονται ότι είναι επίτηδες γραμμένα για αυτήν να τα διαβάσει. Μετά την πρώτη δοκιμή κατάλαβα ότι δεν είναι καθόλου εύκολο κι έτσι σήμερα έγραφα έναν κατάλογο από ...υποτιθέμενα ψώνια από μαγαζί για ρούχα.

Από την άλλη όμως και καθώς έγραφα την λίστα με τα ρούχα σκέφτηκα ότι ίσως και να την “πνίγω” με τον ενθουσιασμό μου και τις παρορμήσεις μου κι έτσι αποφάσισα απλά να την αφήσω να ανακαλύψει μόνη της τον κόσμο του διαβάσματος χωρίς να κάνω τίποτα.

Από φίλο παιδοψυχολόγο γνωρίζω ότι δεν έχει σημασία πόσο καλά μπορεί να διαβάζει ακόμα, η ικανότητα ακρόασης και ανάγνωσης δεν θα συγκλίνουν μέχρι την 6η τάξη και ότι έχει τεράστια σημασία αυτή η περίοδος που μαθαίνουν να διαβάζουν μόνα τους.

Έτσι απλά συνεχίζουμε αυτό που ξεκίνησε μόνη της κι εγώ συνεχίζω να την βοηθάω με τις λέξεις που δεν ξέρει. Το πρώτο θετικό είναι ότι ανακαλύπτει μόνη της τις λέξεις και ότι αποκτάει κρίση στο τι διαβάζει και τι θέλει να διαβάσει χωρίς να περιορίζεται από την εικόνα του εξωφύλλου ή αυτό που θέλω εγώ. Αλλά το πιο σημαντικό, κάθε φορά που διαβάζουμε μαζί, αδιάφορα αν διαβάζει για μένα ή εγώ διαβάζω μαζί της, όλα συμβάλλουν στην κατανόηση και του βιβλίου και της συνεργασίας καθώς και της ευχαρίστησης που δίνει ένα βιβλίο. Για να μην αναφέρω για τη δική μου χαρά και ευχαρίστηση!

Εντάξει, και περηφάνια. ■

Παιδί και Βιβλίο

ΘΑΝΟΣ ΚΑΛΑΜΙΔΑΣ

Πριν από ένα χρόνο -ίσως και περισσότερο, η κόρη μου, μου ζήτησε να της αγοράσω ένα βιβλίο. Ένα πολύ συγκεκριμένο βιβλίο με ηρωίδα μια 16χρονη κοπέλα σε έναν κόσμο που έχει από μάγους και μάγισσες μέχρι βρικόλακες που δεν πίνουν αίμα και βρικόλακες που πίνουν αίμα.

Γενικά η κόρη μου δεν μου κάνει παραγγελίες, εμπιστεύεται το γούστο μου και η μόνη άλλη φορά που ζήτησε κάτι πολύ συγκεκριμένο ήταν όταν βγήκε η μεταφορά του τελευταίου κινηματογραφικού έργου της Rowling με ήρωες από τον Χάρι Πότερ σε βιβλίο. Ο λόγος που δεν είχα σκεφτεί να της το πάρω από μόνος μου ήταν γιατί δεν μπορούσα να φανταστώ ότι θα της άρεσε ένα κινηματογραφικό σενάριο. Λάθος μου. Το λατρεύει και αυτήν την περίοδο είναι το αγαπημένο της.

Γενικά και λίγο λόγω δουλειάς, είμαι αρκετά ενημερωμένος για το τι κυκλοφορεί και φυσικά φροντίζω και να ενημερώνομαι για το τι κυκλοφορεί για την ηλικία της κόρης μου. Μάλιστα φροντίζω κάποια δειγματοληπτικά να τα διαβάω κιόλας. Έτσι έχω διαβάσει από το ημερολόγιο του Σπασίκλα, το πώς να εκπαιδεύσεις το δράκον σου μέχρι τους φύλακες του βασιλείου και τους αγώνες πείνας. Εκεί στο τελευταίο είχα βαρεθεί από το δεύτερο

κεφάλαιο οπότε το εγκατέλειψα και είδα την ...ταινία που ήταν εξ' ίσου – αν όχι περισσότερο – βαρετή. Η κόρη μου τα λάτρεψε κι αυτά. Όχι όσο τον κύριο Πότερ αλλά τα λάτρεψε.

Το παιδικό, το προσχολικό, το εφηβικό βιβλίο είναι μια πολύ δύσκολη περίπτωση και το ξέρω και από τις δυο πλευρές του λόφου έχοντας δει τέσσερα βιβλία μου να εκδίδονται, δυο για προσχολικές ηλικίες, κυρίως με εικονογράφηση, και δυο παιδικά για παιδιά γύρω στα οκτώ και έχοντάς το πάντα ανάμεσα σε αυτά που θέλω να συνεχίσω να κάνω. Παράλληλα κι όπως ήδη ανέφερα συνεχίζω να διαβάζω παιδικά και τώρα εφηβικά βιβλία, προσπαθώντας και να καταλάβω τι συμβαίνει στο χώρο για επαγγελματικούς λόγους, αλλά και γιατί τώρα πια έχω κι ένα καθαρά προσωπικό ενδιαφέρον, να ξέρω τι διαβάζει η κόρη μου. Να σας πω ένα μικρο μυστικό που μάλιστα μου πήρε λίγο χρόνο να το καταλάβω στην αρχή; Για να διαβάσεις ένα παιδικό βιβλίο και πολύ περισσότερο για να γράψεις και να εικονογραφήσεις ένα παιδικό βιβλίο πρέπει να γίνεις στην ηλικία που αναφέρεσαι. Πρέπει να γίνεις οκτώ χρονών αν θέλεις ο αναγνώστης σου να είναι οκτώ χρονών και αυτό ισχύει κι όταν το διαβάζεις. Πρέπει να είσαι ένα οκτάχρονο με τις εμπειρίες αλλά πολύ περισσότερο με τις εικόνες που έχει ένα οκτάχρονο σήμερα.

Μάλιστα να τονίσω το ότι πρέπει να έχεις τις ίδιες εικόνες γιατί οι εικόνες που έχω εγώ από τον κόσμο που μας περιτριγυρίζει είναι πολύ διαφορετικές από αυτές του σημερινού οκτάχρονου κι ας έχουμε την ίδια οπτική. Ο κόσμος του οκτάχρονου έχει ταμπλέτες και κινητά, έχει τρισδιάστατες ταινίες και γεύσεις παγωτού που εγώ δεν είχα καν ονειρευτεί στην ηλικία του. Εδώ ακόμα και το λεξιλόγιο του σημερινού οκτάχρονου, αν και φυσιολογικά φτωχότερο από το δικό μου, έχει λέξεις που υπάρχουν στην καθημερινότητά του και είναι άγνωστες για μένα. Οι πηγές που διαμορφώνουν την σύγχρονη επικοινωνία, κοινωνία και κουλτούρα είναι τόσο πολλές και τόσο σύνθετες που η δικιά μου γενιά πραγματικά θυμίζει δεινοσαύρους. Οι πραγματικές εικόνες και γνώσεις που έχει το σημερινό οκτάχρονο τις είχα εγώ πιθανώς στα δεκατρία μου. Η κόρη μου, μου έχει δείξει τις λειτουργίες του καινούργιου μου κινητού και μου έχει εξηγήσει μερικά πράγματα για το YouTube που εγώ ένιωθα σαν να μου μιλούσε κινέζικα.

Έτσι, ανάλογα με τα παιδιά έχει εξελιχτεί και η λογοτεχνία. Σήμερα ακόμα και τα ψηφιακά βιβλία θεωρούνται πεπερασμένα. Σήμερα τα παιδιά έχουν βιβλία διαδραστικά με βίντεο και ήχους. Εικόνες που περνάνε πέρα από τη στάσιμη οθόνη.

Ίσως κάπου εκεί να βρίσκω και το ένα αρνητικό σε αυτό το πάντρεμα τεχνολογίας και παιδικού βιβλίου. Πολλά από τα σημερινά βιβλία είναι γραμμένα και φτιαγμένα σαν ...Lego. Τουβλάκια που μπαίνουν σε προκαθορισμένα σημεία με προκαθορισμένο σχέδιο που δεν αφήνουν την φαντασία του παιδιού να εξελιχτεί. Αλλά κι αυτό χωρίς να θέλω να γενικολογίσω. Τα Lego έρχονται σε συγκεκριμένο κουτί, σε προσχεδιασμένη φόρμα για προσχεδιασμένα σχέδια αλλά όταν το παιδί έχει φαντασία με αυτά τα ίδια τα τουβλάκια μπορεί να φτιάξει ό,τι θέλει.

Το πώς διαλέξεις ένα βιβλίο για παιδί είναι θέμα πολύ προσωπικό και η δική μου συμβουλή είναι να ρωτήσετε πρώτα το παιδί τι θέλει και να το συνδυάσετε με αυτά που ξέρετε για τα ενδιαφέροντα του παιδιού και το παιδί που εσείς σαν γονιός ξέρετε καλύτερα από οποιονδήποτε άλλον. Τέλος πειραματιστείτε και μη στηριχτείτε απαραίτητα στις δίκες σας εμπειρίες και τι θυμάστε ότι σας άρεσε όταν ήσασταν εσείς παιδί. Εγώ λάτρευα τον Βερν και μάλιστα ακόμα και σήμερα στη βιβλιοθήκη μου υπάρχει ο Ροβήρος ο Κατακτητής. Η κόρη μου το βρήκε βαρετό, όσο πιθανώς βρήκα εγώ βαρετά τα παιχνίδια πείνας. Πειραματιστείτε λοιπόν ακόμα και με βιβλία που πιθανώς να μην σας αρέσουν σήμερα με τις εμπειρίες και τις εικόνες σας. Αρκεί το βιβλίο να είναι καλό.

Άλλο μεγάλο θέμα. Πώς ξέρεις ότι ένα βιβλίο είναι καλό. Εδώ τα πράγματα είναι πολύ πιο δύσκολα από την περίπτωση που αγοράζετε ένα βιβλίο για σας. Σπάνια ξέρεις. Τα παιδιά επηρεάζονται πολύ περισσότερο από ό,τι οι μεγάλοι από τη μόδα. Το μεγάλο μπουμ πωλήσεων του Χάρι Πότερ έγινε από τα ίδια τα παιδιά μέσα στα σχολεία, στη Βρετανία. Τα δωδεκάχρονα και τα δεκατρίαχρονα δεν μιλούσαν για τίποτα άλλο για μήνες φτάνοντας στο σημείο να πρέπει κάθε σπίτι να έχει κι ένα αντίτυπο. Ουσιαστικά λειτούργησε όπως έγινε το καλοκαίρι που μας πέρασε με αυτά τα ανόητα τα σπίνερ, που έγιναν το θέλω κάθε παιδιού από πέντε χρονών και πάνω. Οι ταινίες μετά δώσανε τη χαριστική βολή και έκαναν την Rowling πολυεκατομμυριούχο. Προσοχή, αυτό δεν αναιρεί την αξία του βιβλίου απλά δείχνει ότι με το παιδικό βιβλίο λειτουργούν πράγματα που πολλές φορές δεν λειτουργούν απαραίτητα και για τους μεγάλους.

Την ίδια εποχή με τον Χάρι Πότερ εμφανίστηκε και μια άλλη σειρά βιβλίων που συνοδεύτηκε και από ταινίες, αυτή τη φορά για ένα πιο εφηβικό κοινό και στο κέντρο της τον έρωτα μια κοπέλας με έναν ...βρικόλακα. Αυτή η σειρά αν και δεν ακούστηκε τόσο πολύ όσο ο Χάρι Πότερ αλλά έκανε εξ'

ίσου τρομακτική επιτυχία σε σημείο να έχει φτιαχτεί μια ολόκληρη ιστορία με αναγνώστες και φαν της σειράς που γράφουν παράλληλες ιστορίες δημιουργώντας μια ολόκληρη βιβλιοθήκη που κυκλοφορεί στο διαδίκτυο. Να σας πω κάτι; Το γεγονός ότι η σειρά ενέπνευσε μια σειρά από όψιμους συγγραφείς πολλούς από αυτούς σε εφηβική ηλικία, εγώ το θεωρώ πολύ θετικό.

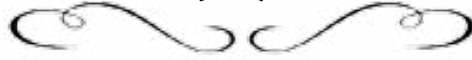
Το προσχολικό βιβλίο είναι κατ' εμένα το πιο δύσκολο και σαν επιλογή και σαν συγγραφή γιατί εδώ πια διαμορφώνεις εικόνες. Το παιδί στην προσχολική ηλικία δεν έχει ακόμα και βασικές εμπειρίες, εμπειρίες που αργότερα θεωρούνται δεδομένες και όχι μόνο ένα βιβλίο του δείχνει αυτές τις εμπειρίες, αλλά το εκπαιδεύει και πώς να τις αντιμετωπίζει ακόμα και σε συναισθηματικό επίπεδο. Ένα απλό παράδειγμα, οι περισσότεροι φοβούνται και αντιπαθούν τα φίδια αλλά τα φίδια στα περισσότερα βιβλία είναι το ανθρωπομορφισμένο κακό. Το ίδιο ισχύει για τις νυφίτσες. Αλλά όλοι οι σκίουροι είναι καλοί. Γιατί;

Για το χρωματισμό, την εικονογράφηση παιδικού βιβλίου πέρασα ένα μήνα στην Ντίσνεϋλαντ χωρίς να πάρω ανάσα από τα σχεδιαστήρια μαθαίνοντας πώς χρωματίζεις ένα παιδικό βιβλίο. Όταν βγήκα από αυτήν την εμπειρία παραδέχτηκα ότι μέχρι τότε ...δεν ήξερα τίποτα. Συγκλονιστική εμπειρία που δεν χωράει σε ένα άρθρο με πάρα πολλά μυστικά που σε κάνουν μετά να δεις το παιδικό βιβλίο και τις παιδικές ταινίες με τελείως διαφορετικό μάτι και να καταλάβεις γιατί μερικά βιβλία και ταινίες έχουν επιτυχία και κάποια άλλα όχι, παρ' όλη την τέχνη και την προσπάθεια.

Στην Ελλάδα έχω δει καταπληκτικές δουλειές από υπέροχους συγγραφείς και εικονογράφους, αλλά έχω δει και κάτι άλλα που καλό θα ήταν να μην υπήρχαν ούτε τα βιβλία, ούτε οι εκδοτικοί που αποφάσισαν να τα εκδώσουν.

Τέλος το θέμα μας δεν θα έπρεπε να είναι ούτε τι, ούτε ποιον διαβάζουν τα παιδιά, αλλά αν τα παιδιά διαβάζουν και αυτό δεν είναι κάτι έμφυτο. Είναι κάτι που το μαθαίνουν και το μαθαίνουν στο σπίτι τους. Το μαθαίνουν βλέποντας τους γονείς να διαβάζουν και ζώντας σε ένα σπίτι που το βιβλίο υπάρχει και υπάρχει όχι στο ίδιο χρώμα με την ταπετσαρία για να διακοσμή τη βιβλιοθήκη που υπάρχει, αλλά για να διαβαστούν, να γίνουν θέμα συζήτησης, να αγαπηθούν. Μόνο έτσι μαθαίνει το παιδί το βιβλίο και μόνο τότε έχει αξία αν υπάρχει καλό βιβλίο, με καλή εικονογράφηση και πού θα το βρείτε. ■

Είμαστε για τα ...παραμύθια.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΛΑΤΖΗΣ

Ήταν ένα παραμύθι κάποτε, που έλεγε πάντα την αλήθεια.

Τώρα εσείς θα γελάσετε, γιατί όλοι ξέρουμε πως τα παραμύθια 99,9% λένε ψέματα!

Κι αν όχι ψέματα, αυτά που λένε δεν είναι αληθινά.

Θα μου πείτε υπάρχει διαφορά;

Μα ναι. Τα μη αληθινά γεγονότα βασίζονται στη φαντασία.

Φαντάζεται κάποιος, ας πούμε, πως ένας γάιδαρος, έχοντας για ουρά μια τούρτα του Παρλιάρου, κατηγορίζει τη ...Σταδίου ακριβώς στη μέση.

Στο Σύνταγμα τον σταματάει ο τροχονόμος για να του δώσει κλήση επειδή δε ...φοράει ζώνη (ας πούμε).

Αυτό είναι φαντασία, δεν είναι ψέματα!

Πού μπορεί άλλωστε να βρει ζώνη ασφαλείας ένας γάιδαρος;

Και πες ότι βρίσκει, όχι πες, πού θα βρει να την κουμπώσει (τη ζώνη);

Έχει ένας όνος ειδικό κλιπ που κουμπώνει ζώνη ασφαλείας;

Περί ...όνου σκιάς θα μιλάμε τώρα;

Ψέματα, από την άλλη, είναι να πεις πως για την κατά-

ντια μας φταίει ότι είμαστε σπάταλοι και ότι αν εφαρμόσουμε ένα πρόγραμμα λιτότητας, όπως ο παλιός πρόεδρος της Γαλλίας, ο σοσιαλιστής καλέ, που είχε περίπου 9.000€ το μήνα μπάτζετ για ...κούρεμα, τότε θα ορθοποδήσουμε.

Βέβαια, όλο αυτό με τον παλιό πρόεδρο, ανήκει στη σφαίρα του φανταστικού (για τον κοινό κόσμο) αλλά δεν είναι παραμύθι!

Είναι η ικανότητα των πολιτικών, να είναι οι μεγαλύτεροι παραμυθάδες.

Ο Χανς Κρίστιαν Άντερσεν μπροστά τους ήταν ένας ασήμαντος ερασιτέχνης...

Πάμε πάλι.

Ήταν ένα παραμύθι λοιπόν, που έλεγε πάντα την αλήθεια.

Όμως κανείς δεν το ήξερε, κανείς δεν το διηγείτο κι έτσι ήταν στην αφάνεια.

Ή μήπως δεν το ήξερε κανείς, ακριβώς γιατί ήταν στην αφάνεια;

Κοίτα ρε, τώρα μπέρδεμα!

Πάντως, έψαχνε και το ίδιο να καταλάβει γιατί ήταν τόσο άσημο, δεν ήταν δηλαδή ούτε κοκκινοσκουφίτσα, ούτε Σταχτοπούτα, ούτε ωραία κοιμωμένη (αν και κοιμόταν αρκετά), ούτε ο Τζακ της φασολιάς, ούτε ο κοντορεβιθούλης, ούτε καν ο Shrek!

Έψαχνε, για να το καταλάβει, πάρα πολύ καλά και πάρα-πάρα-πάρα πολύ καιρό!

Είχε ψάξει πίσω απ' τη ντουλάπα, πίσω απ' το ψυγείο, μια τεράστια ηλεκτρική συσκευή που για να την μετακινήσει χρειάστηκε να επιστρατεύσει άλλα 10 παραμύθια, εξίσου άσημα μ' αυτό, με τα οποία έσπρωξε μαζί και στο τέλος τα κατάφεραν!

Αλλά πίσω απ' το ψυγείο, ήταν το ...μη ψυγείο! Δεν είδαν τίποτα.

Αν είχαν ψάξει καλύτερα βέβαια θα είχαν βρει τη χαμένη τιμή της Καταρίνας Μπλουμ, αλλά αυτό είναι από άλλη ...ταινία!

Έψαξε μετά πίσω απ' την ηλεκτρική κουζίνα, έψαξε στη χαμένη του αξιοπρέπεια, ακόμα-ακόμα και κάτω απ' το χαλί!

Το μόνο που βρήκε κάτω απ' το χαλί, όπου σίγουρα κάτι βρίσκεις πάντα, ήταν ένα 10κάλεπτο που του είχε πέσει απ' το προηγούμενο διάλειμμα που είχε κάνει μετά τα θρησκευτικά στο σχολείο!

Βρήκε επίσης και όλες τις υποσχέσεις, όλων των πολιτικών, όλων των παρατάξεων, απ' όλες τις εκλογές!

Πραγματικά, είχε φάει τον κόσμο να ψάχνει!

Αν δείτε τον κόσμο θα διαπιστώσετε πως είναι γεμάτος δαγκωνιές!

Ε, το παραμύθι μας τις έχει κάνει όλες αυτές και μάλιστα το συνέλαβαν για διατάραξη κοινών ...δαγκωνιών και περιμένει τώρα να δικαστεί το επόμενο ...τίποτα.

Τι λέγαμε;

Α, για το άσημο παραμύθι και τα μη ψέματά του.

Που ήταν άσημο γιατί έλεγε πάντα την αλήθεια!

Αλήθεια, τι πιστεύετε εσείς για τα παραμύθια;

Λένε αλήθεια ή ψέματα.

Μπορούν μέσω της ...παραμύθας τους να πουν μεγάλες αλήθειες;

Ε, ναι, μπορούν.

Μάλιστα, μπορούν!

Ας πούμε, αυτό το γεγονός, που όλα τα άσημα παραμύθια έσπρωξαν μαζί και μετακίνησαν το τεράστιο ψυγείο, είναι μια πολύ σημαντική αλήθεια, που ξεκίνησε από ένα παραμύθι!

Μόνο που, ώσπου όλα τα παραμύθια βρουν τον τρόπο να ...ζμπρώξουν προς την ίδια κατεύθυνση, θα παραμείνουν άσημα γιατί το ψυγείο δεν θα μετακινηθεί ρούπι.

Και ως γνωστόν το ψυγείο έχει μια καρδιά που πλησιάζει τους μείον 20 και εκεί βρίσκεται κοκαλωμένη η ...χαμένη τιμή της Καταρίνας Μπλουμ...

Αμφιβάλλω αν ποτέ γίνει αυτό κι αν παρ' ελπίδα γίνει, μήπως είναι πολύ αργά πια.

Για όλους μας.

Καληνύχτα παιδάκια και όνειρα ...παραμυθένια. ■

Πώς να διαλέξετε το σωστό βιβλίο για ένα παιδί

ΕΛΕΝΗ ΧΑΡΙΤΑΚΗ

Με δεδομένο ότι τα παιδικά βιβλία είναι κατά κάποιον τρόπο η εισαγωγή του παιδιού στη λογοτεχνία γενικότερα, είναι πολύ σημαντικό η πρώτη εντύπωση να είναι θετική και τέτοια που να καταλάβει ότι αφενός ανοίγει ένας καινούργιος κόσμος μπροστά του, αφετέρου να θελήσει να συνεχίσει με το επόμενο και το επόμενο βιβλίο. Παιδιά που ξεκίνησαν από πολύ νεαρή ηλικία την επαφή με το βιβλίο και μάλιστα το καλό βιβλίο, είναι πολύ πιθανό ότι αργότερα θα αποκτήσουν την ικανότητα και την κρίση να επιλέγουν το καλό βιβλίο.

Μια καλή αρχή για να βρείτε τα κατάλληλα βιβλία είναι οι ίδιοι οι δάσκαλοι που τις περισσότερες φορές έχουν μεράκι με αυτό που κάνουν και πολλοί από αυτούς διαβάζουν πολλά παιδικά βιβλία μόνο και μόνο για να μπορούν να τα προτείνουν στους μαθητές τους. Μετά κάνετε τη δική σας έρευνα πιθανώς στο διαδίκτυο, αλλά ειδικά στο διαδίκτυο πρέπει να είσαστε πολύ προσεκτικοί γιατί πολλές φορές οι “συμβουλές” για καλό παιδικό βιβλίο δεν είναι τίποτα περισσότερο από καλυμμένες διαφημίσεις και προωθήσεις εκδοτικών οίκων που προωθούν τα δικά τους βιβλία.

Σκεφτείτε λίγο τα παρακάτω:

1. Ο καλύτερος κριτής για το τι είναι καλό για το παιδί σας είσαστε εσείς ο ίδιος και δεν θα έπρεπε να σας παρασερνόσουν προωθήσεις ή η επιλογή βιβλίου λόγω κάποιου βραβείου. Μόνο εσείς ξέρετε το χαρακτήρα του παιδιού και τι πραγματικά του αρέσει, εσείς ξέρετε καλύτερα από όποιον άλλο την προσωπικότητα του παιδιού σας.

2. Η εικονογράφηση του βιβλίου πρέπει να είναι καλή και οι εικόνες καθαρές και σαφείς. Τα βιβλία χωρίς λέξεις είναι μια θαυμάσια πηγή ανάπτυξης της γλώσσας και της σκέψης γιατί το παιδί πρέπει να ερμηνεύσει τις εικόνες και γι αυτό είναι απαραίτητο αυτές οι εικόνες να είναι προσεκτικά σχεδιασμένες και σαφείς στο μήνυμά τους.

3. Η γλώσσα που είναι γραμμένη η ιστορία είναι εξ' ίσου σημαντική. Είναι σημαντικό το παιδί να μαθαίνει καινούργιες λέξεις, αλλά λέξεις που να μπορούμε να εξηγήσουμε απλά, ή το νόημά τους να βγαίνει από τα συμφραζόμενα. Τα κείμενα πρέπει να είναι άψογα γραμματικά και συντακτικά και να αποφεύγονται οποιεσδήποτε μπεμπεδίστικες λέξεις.

4. Το κείμενο πρέπει να ενημερώνει, να είναι ζωντανό και να συντηρεί το ενδιαφέρον του παιδιού. Ο συγγραφέας μπορεί να ξέρει γιατί γράφει αλλά να έχει ξεχάσει ότι απευθύνεται σε τετράχρονα και πεντάχρονα. Γι αυτό όταν αγοράζετε ένα παιδικό βιβλίο μην περιοριστείτε στο εξώφυλλο ή στο τι γράφει το οπισθόφυλλο. Ξεφυλλίστε το, διαβάστε μια δυο σελίδες. Θυμηθείτε ότι αυτό είναι ένα βιβλίο που το παιδί σας θα δει και θα διαβάσει ή θα του διαβάσετε αρκετές φορές.

5. Να είναι το θέμα διαχρονικό. Κάτι που ενθουσιάζει εσάς και σας θυμίζει τα δικά σας παιδικά χρόνια δεν είναι απαραίτητο να ενθουσιάσει και το παιδί σας και το ίδιο ισχύει και για τον συγγραφέα του βιβλίου. ■

apopseis.gr

<http://www.apopseis.gr/>

Όλα τα βιβλία
είναι εκδόσεις **apopseis.gr**
Και όλα διατίθενται **ΔΩΡΕΑΝ**

Γιατί δεν αγοράζω βιβλία ζωγραφικής για τα παιδιά μου

ΡΙΤΑ ΠΑΥΛΙΔΗ

εν αγοράζω βιβλία ζωγραφικής για τα παιδιά μου και δεν το έχω κάνει ποτέ. Καταλαβαίνω ότι νιώθετε σαν να επιτίθεμαι σε κάτι ιερό για την παιδική ηλικία, αλλά επιτρέψτε μου να σας εξηγήσω το σκεπτικό μου.

Ο χρωματισμός μέσα στις γραμμές του σχεδίου κάποιου άλλου δεν είναι τέχνη και πνίγει τη δημιουργικότητα αντί να την ενθαρρύνει.

Θα προτιμούσα τα παιδιά μου να σχεδιάζουν και να χρωματίζουν τη δική τους εικόνα από το να χρησιμοποιούν ένα βιβλίο ζωγραφικής.

Θα προτιμούσα ακόμα και να παίξουν στο κομπιούτερ με ένα παιχνίδι ζωγραφικής ή να χρησιμοποιήσουν μια εφαρμογή σχεδίασης, καθώς αυτές είναι πιο δημιουργικές.

Ένα παιδί που κάνει το δικό του, μοναδικό έργο τέχνης θα συνεχίσει να ασχολείται. Θα συνεχίσει να ζωγραφίζει κι όχι απλά να “χρωματίζει” και με κάθε καινούργιο σχέδιο θα βελτιώνεται και στις απεικονίσεις του.

Τα βιβλία χρωματισμού δίνουν στα παιδιά λάθος μηνύματα:

Το δικό τους σχέδιο υποτιμάται. Αυτό δείχνει το σχέδιο, το τέλειο, το ενήλικο, το “επαγγελματικό”.

Τα πράγματα φαίνονται με κάποιο τρόπο και πρέπει να απεικονίζονται με κάποιο τρόπο, αυτό είναι και λίγο θέμα προσωπικό. Αν θέλετε δημιουργικά παιδιά, ξεχάστε τα βιβλία χρωματισμού και δώστε τους χαρτί και κραγιόνια. Ενθαρρύνετέ τα να ζωγραφίσουν κι όχι να χρωματίσουν.

Προέτρεψε το παιδί να κάνει κολάζ ή και συνδυασμό υλικών, όπως αυτοκόλλητα με ζωγραφική και υπάρχουν εκατοντάδες αυτοκόλλητα να καλύψουν το κάθε γούστο. Ένας ποδοσφαιριστής αυτοκόλλητο μπορεί να εμπνεύσει ένα ολόκληρο γήπεδο που θα έχει από θεατές μέχρι τους άλλους παίκτες.

Αφήστε τα παιδιά ελεύθερα να δημιουργήσουν και μη τα βάζετε σε κουτάκια με μαύρο μελάνι. ■

Σύγχρονο εφηβικό βιβλίο

ΛΟΥΚΙΑ ΚΟΝΤΟΠΟΔΗ

Α

ρη, τι είναι αυτό;

- Δεν ξέρω πώς τα λέγανε ρε μάνα στην εποχή σου, αλλά τώρα τα λένε βιβλία.

- Άρη, αυτό έχει βρισιές που ούτε εγώ τις ήξερα.

- Βλέπεις; Έχει και εκπαιδευτικό χαρακτήρα.

- Αυτά πώς τα λένε παιδί μου;

- Ποια;

- Να αυτά.

- Α, αυτά είναι greeklish.

- Μάλιστα.

Σκέφτομαι τον Αντωνάκη όταν μου στέλνει μηνύματα στο κινητό.

- Αυτά τα γράφεις στο τηλέφωνο όταν δεν έχεις ελληνικό πληκτρολόγιο.

- Ή όταν βαριέσαι να αναπνεύσεις. Ή όταν είσαι μαλάκας.

- Έλα μου;
- Άστο βρε παιδάκι μου. Και γιατί γράφει με αυτά σε βιβλίο που τα υπόλοιπα είναι στα ελληνικά;
- Ρε μάνα είσαι πολύ πίσω.
- Και πού το βρήκες αυτό το βιβλίο Άρη; Το αγόρασες;
- Όχι μωρέ, η Μπίλι μου το έδωσε.
- Η Μπίλι; Ποια Μπίλι; Της Στέλλας η Μπίλι;
- Ποια άλλη; Έλα δώσε μου τώρα ένα δεκάρικο να βγω.

Έδωσα σιωπηλή το δεκάρικο που με την θολούρα μου μπορεί να ήταν και εικοσάρικο και με το που έκλεισε η πόρτα έπιασα το τηλέφωνο.

- Έλα μωρή, και μόλις σε σκεφτόμουνα. Πάμε για καφέ;
- Φαρμάκι θα πιούμε, ντύσου και πάμε να πιούμε το φαρμάκι να σου πω τα νέα της κόρης σου.
- Της Βασιλικής;
- Της Μπίλι.
- Ε, καλά, εμείς την φωνάζουμε Βασιλική. Άκου Μπίλι.
- Μη χαχανίζεις Στέλλα, κι εγώ για την Μπίλι θα σου μιλήσω.
- Και τι δουλειά έχεις εσύ με την Μπίλι;
- Θα στα πω από κοντά!

Και μετά από μια ώρα καθίσαμε σε ψάθινες καρέκλες με γυαλιά ηλίου και φραπεδάκι μπροστά μας.

- Ξέρεις τι είναι αυτό;
- Βιβλίο;

- 38
- ArsOvi*

- Ναι ρε, ήθελε να σου ξυρίσει το κεφάλι γιατί θα γίνεις κλέφτρα.
- Πόσο είμασταν; Είμαστε δεκατριών;
- Πρώτη γυμνασίου. Δευτέρα;
- Δευτέρα, σαν χτες το θυμάμαι που μαζεύτηκαν στο σπίτι μου να αποφασίσουν τι θα κάνουν.
- Και λέει ο πατέρας σου: να δεις που καπνίζουν κιόλας.
- Σκάσε μωρή, θα πνιγώ.
- Εντάξει τώρα που το λέμε, ο Πετρόπουλος ήταν λίγο αθυρόστομος.
- Ήταν φιλόσοφος.
- Ναι, ζούσε και στη Γαλλία.
- Δεν είναι το ίδιο.
- Όχι δεν είναι.
- Τώρα γιατί χαχανίζεις.
- Το “Εγχειρίδιο του καλού κλέφτη” κατατάσσεται στα εφηβικά βιβλία;
- Εμείς είμασταν ώριμες.
- Και καπνίζαμε κι όλας.
- Είχε δίκιο ο πατέρας σου.
- Τι θα πεις στον Άρη όταν γυρίσει;
- Ότι διαβάζω το βιβλίο και δεν έχω χρόνο για συζητήσεις.
- Να σου πω, της κόρης μου είναι, όταν το τελειώσεις θέλω να το διαβάσω κι εγώ.
- Σύγχρονο εφηβικό βιβλίο; ■

Γιατί τα παιδιά πρέπει να διαβάζουν ...τρομακτικά βιβλία

ASA BUTCHER

Κάποιοι συγγραφείς παιδικής λογοτεχνίας αντιμετωπίζουν μια περίεργη πρόκληση: πρέπει να γράψουν μια ιστορία με χαρακτήρες που ονειρεύονται, τρώνε, πίνουν, γελάνε, λυπούνται, συναντούν δυσκολίες, αλλά στο τέλος πάντα βγαίνουν νικητές και μάλιστα δίνουν και παραδείγματα ζωής στα παιδιά για να γίνουν και ...διδασκτικοί.

Αυτό είναι το σωστό, το “ορθό”, αλλά υπάρχουν και οι συγγραφείς φαντασίας και μάλιστα τρομακτικής φαντασίας που πολύ θα ήθελαν να γράψουν παιδικά βιβλία που να υπάρχει και ο τρόμος. Βασικά ο τρόμος του θανάτου, αλλά εκεί πρέπει να αντιμετωπίσουν όχι τα παιδιά τα ίδια αλλά τους γονείς, που θεωρούν ότι αυτά τα βιβλία είναι ...ακατάλληλα και υπερβολικά για ένα παιδί. Αυτό ισχύει ακόμα και στις περιπτώσεις που οι ρόλοι του κακού και του καλού είναι πολύ ορατοί και στο τέλος πάντα κερδίζει ο καλός που πάντα είναι ζωντανός.

Το μυστικό όμως και η πρόκληση για τον συγγραφέα είναι ακριβώς εκεί και στον συνδυασμό των δυο αυτών στοιχείων. Η έμφαση στον καλό χαρακτήρα που και αυτόν ο συγγραφέας ακολουθεί ώστε να γίνει στο παιδί κατανοητό το σωστό από το λάθος, είναι το πρώτο βασικό στοιχείο και μάλιστα κατά την Deborah Stevenson, διευθύντρια του κέντρου παιδικού βιβλίου στο Σικάγο των ΗΠΑ, σε αντίθεση με ό,τι οι περισσότεροι πιστεύουν, στα βιβλία τρόμου, το κακό και το καλό δεν συγχέονται. Δεν υπάρχει περίπτωση να συμπαθήσεις το κακό. Το κακό είναι κακό και τελειώνει.

Τα παιδικά μυθιστορήματα και διηγήματα τρόμου δεν είναι κάτι καινούργιο στη λογοτεχνία. Για παράδειγμα κάποια βιβλία του Roald Dahl θα μπορούσαν και να χαρακτηριστούν βιβλία τρόμου. Αυτό που έκανε για παράδειγμα ο Roald Dahl ήταν να δώσει έμφαση στα συναισθήματα που τρομάζουν τα παιδιά, όπως ο ίδιος ο φόβος, το άγχος, η θλίψη. Και φυσικά αυτό που βοήθησε πιο πολύ ήταν η εικονογράφηση των βιβλίων, όπου οι καρτουνίστικοι χαρακτήρες πέτυχαν το δεύτερο στοιχείο που ανέφερα πιο πάνω, να χαλαρώσουν τους γονείς που μπροστά στον καρτουνίστικο χαρακτήρα δεν μπορούσαν να βρουν κάτι ...ακατάλληλο. Οι τρομακτικοί χαρακτήρες τόσο του Dahl όσο κι άλλων συγγραφέων του είδους θυμίζουν καρναβάλι ή τσίρκο. Είναι πολύχρωμοι όπως είναι και τα συναισθήματά τους.

Το πιο σημαντικό όμως από όλα είναι ότι τα παιδιά ζουν με τον φόβο και τον τρόπο καθημερινά όπως ακριβώς ζούνε και με την χαρά και το χαμόγελο. Η κάθε νέα εικόνα, η κάθε νέα εμπειρία ξεκινάει με ένα δυνατό συναισθηματικό που θα μπορούσε να είναι και φόβος, αυτό που τελικά πετυχαίνουν αυτά τα βιβλία είναι να εξοικειώνουν τα παιδιά με τον φόβο και το πώς να τον αντιμετωπίσουν. Με άλλα λόγια το παιδί καλείται να αντιμετωπίσει όλο τον συναισθηματικό του κόσμο μέσα σε αυτά τα βιβλία κι όχι επιλεκτικά αυτά που εμείς νομίζουμε ότι πρέπει να αντιμετωπίσει.

Και δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι συναισθήματα όπως ο θυμός, το μίσος, η ζήλια έχουν ήδη ξεκινήσει να βρίσκουν τον δρόμο τους στον συναισθηματικό κόσμο του παιδιού, γιατί να μην κάνουμε τις διακρίσεις πιο ορατές και να ορίσουμε ότι το αυτό είναι το καλό και αυτό είναι το κακό γιατί συνοδεύεται από αυτό κι αυτό. Συν ότι στον φανταστικό κόσμο που δημιουργεί η λογοτεχνία ο συγγραφέας έχει τη δυνατότητα να φτάσει σε αυτή την υπερβολή που θα μείνει στο παιδί.

Ακόμα και ο φόνος υπάρχει στην καθημερινότητα του παιδιού, όπως για παράδειγμα το ένα “σκοτώνει” το άλλο όταν παίζουν καουμπόηδες και ινδιάνους, και γίνεται χωρίς κλάματα και δράματα, έτσι και σε ένα βιβλίο θα το δουν σε πρώτη φάση σαν μέρος του γενικότερου παιχνιδιού.

Τέλος, έχετε ποτέ αναλογιστεί τις φάρσες που μπορεί να κάνετε εσείς σε συννομήλικους σας όταν ήσασταν παιδιά; Εγώ μερικές φορές που τις σκέφτομαι τις θυμάμαι πιο τρομακτικές κι από το πιο τρομακτικό βιβλίο ή ταινία. ■

Βιβλίο και βιβλιοθήκη

ΧΡΗΣΤΟΣ ΗΛΙΑΔΗΣ

Πριν από δυο χρόνια καθόμουν στον καναπέ της αδερφής μου με την ανιψιά μου να έχει απλώσει μπροστά μου όλο καμάρι τα καινούργια της βιβλία. Δευτέρα δημοτικού. Γλώσσα, ανθολόγιο, αριθμητική. Πολύχρωμα εξώφυλλα, γεμάτες κίνηση σελίδες, καμιά σχέση με αυτά που μπορώ να θυμηθώ εγώ από την δική μου δεύτερα δημοτικού. Ο ενθουσιασμός μεγάλος κι εκεί ανάμεσα στα χαμόγελα και στους χορούς η ανιψιά μου μού έκανε μια ερώτηση που δεν την περίμενα: θείε, έχεις παιδικά βιβλία; Τα παλιά σου παιδικά βιβλία;

Κοιτώντας ξαφνιασμένος την αδερφή μου που με παρατηρούσε χαμογελαστή από την πόρτα της κουζίνας σαν αστραπή ήρθε στο μυαλό μου η εικόνα εξωφύλλου ενός βιβλίου του Ιουλίου Βερν και ενός άλλου σκληρόδετου, του Μπεν Χουρ. Μέσα σε ένα χαμό περιγραφών που συμπεριλαμβάνανε από τις εικόνες στους τοίχους μέχρι τι χρώμα είναι οι κουρτίνες στα παράθυρα, στο τέλος κατάλαβα ότι η δασκάλα της μικρής είχε ξεκινήσει δανειστική βιβλιοθήκη στην

τάξη τους, ότι μάζευε βιβλία από όπου μπορούσε να βρει και τέλος πάντων ότι εγώ ζήλευα πολύ. Εγώ ακόμα και την έννοια της δανειστικής βιβλιοθήκης, χάρης στο άψογο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, την έμαθα όταν σπούδαζα. Δέκα χρόνια από τη στιγμή που η ανιψιά μου το ζούσε.

Όπως τελικά κατάφερα να μάθω από την αδερφή μου αλλά και από κάποιους άλλους φίλους με παιδιά, γύρω στην ηλικία της ανιψιάς μου, πολλά δημοτικά έχουν αποκτήσει δανειστικές βιβλιοθήκες με την επιλογή βιβλίων από τους δασκάλους και με την βοήθεια των γονιών. Ήδη στο τέλος της χρονιάς η δεύτερα δημοτικού στο σχολείο της ανιψιάς μου είχε μια δανειστική βιβλιοθήκη που απαριθμούσε στα 75 βιβλία. Και ο αριθμός 75 μη σας φαίνεται καθόλου ταπεινός, εγώ νομίζω μάλιστα ότι ήταν μεγάλος για μια τάξη με 30-35 παιδιά και στο δημόσιο. Αυτό το τελευταίο το τονίζω γιατί όλα ήταν το μεράκι της δασκάλας και η επιμονή των γονιών να μορφωθούν τα παιδιά τους. Και να μορφωθούν πέρα από το να Λόλα πάρε ένα μήλο. Το κράτος αμέτοχο και αδιάφορο.

Ίσως και αυτό που θέλω να γράψω να μην είναι και το πιο ταιριαστό για την περίπτωση αλλά όταν μιλάμε για παιδικό βιβλίο δεν θα έπρεπε να μιλήσουμε για το αν τα παιδιά διαβάζουν και πώς τα “εκπαιδεύουμε” να διαβάζουν και να αγαπήσουν το βιβλίο; και ναι, ένα βήμα προς αυτή την κατεύθυνση είναι το να διαβάζουν οι γονείς και τα παιδιά να μεγαλώνουν σε ένα σπίτι που υπάρχουν βιβλία και χρησιμοποιούνται, το δεύτερο βήμα δεν θα έπρεπε να είναι το ίδιο το σχολείο;

Ίσως να έχω πολλές απαιτήσεις από το κράτος αλλά όλοι οι εκδοτικοί μετά από ένα διάστημα και αφού έχουν βγάλει ό,τι ήταν να βγάλουν, ό,τι μένει στις αποθήκες τους το ξεπουλάνε. Και σε αυτό το ξεπούλημα συμπεριλαμβάνονται και παιδικά βιβλία. Δεν θα μπορούσε το κράτος να αγοράσει σε μια αστεία τιμή όλα αυτά που είναι για ξεπούλημα και να τα στείλει σε δημοτικά σε όλη τη χώρα; Να δημιουργήσει το ίδιο το κράτος δανειστικές βιβλιοθήκες στα σχολεία;

Και να το πάω λίγο παραπέρα. Εκεί που υπάρχει μάθημα γλώσσας και ανάγνωσης γιατί να μην υπάρχει και μια ώρα την βδομάδα μάθημα βιβλίο; Που οι μαθητές να μαθαίνουν για το βιβλίο, να μαθαίνουν για καινούργια βιβλία ή να ακούνε για βιβλία που ήδη υπάρχουν, για κλασσικά βιβλία. Για τον Ιούλιο Βερν.

Η ανιψιά μου, μου είπε αργότερα ότι η δασκάλα τους διαβάζει ένα βιβλίο και μετά όλοι μαζί συζητάνε για την ιστορία που μόλις διαβάσανε και λένε την άποψη τους γι αυτό που διαβάσανε. Τι υπέροχη δασκάλα! Άσκηση κριτικού πνεύματος στη δευτέρα δημοτικού. Πώς αυτά τα παιδιά να μην γίνουν άξιοι πολίτες όταν μεγαλώσουν με τέτοιους δασκάλους; Αν βέβαια το υπέροχο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα αφήσει τέτοιους δασκάλους σε όλη την δωδεκάχρονη εκπαιδευτική περιπέτεια της ανιψιάς μου.

Για όσους ενδιαφέρονται, οι είκοσι χιλιάδες λεύγες κάτω από τη θάλασσα και ο Μπεν Χουρ αυτή τη στιγμή κοσμούν την δανειστική βιβλιοθήκη στο σχολείο της ανιψιάς μου. ■

Επειδή με νοιάζει

ΜΑΙΡΗ ΚΟΣΚΙΝΑ

Όταν ο γιος μου ήταν ακόμα μωρό, αγόρασα ένα βιβλίο σε μετάφραση, γνωστό και με ήρωα έναν λαγό. Ξεκίνησα να το διαβάζω μηχανικά με τη σιγουριά ότι ο γιος μου απλά ηρεμούσε με την φωνή μου και σύντομα θα τον έπαιρνε ο ύπνος. Αλλά όταν έφτασα στην τρίτη σελίδα αντί για να κοιμηθεί ο γιος μου, ξύπνησα εγώ και έκλεισα το βιβλίο τρομοκρατημένη με αυτά που είχα διαβάσει αναλογιζόμενη τι θα είχε συμβεί αν ο γιος μου δεν ήταν βρέφος, αν καταλάβαινε αυτό που του διάβαζα και πολύ χειρότερα αν ήδη καταλαβαίνει αυτά που του διαβάζω.

Υπερβάλλω θα μου πείτε. Μπορεί, αλλά μια στιγμούλα να σας γράψω τι διάβασα:

Υπήρχε μια φορά κι ένα καιρό ένα μικρό αγόρι που τον έλεγαν Πέτρο και το μόνο που ήξερε να λέει ήταν ‘Δεν με νοιάζει.’ Μια μέρα η μητέρα του ξυπνώντας τον το πρωί του είπε: ‘καλημέρα αγάπη μου, μόνη χαρά μου’ και ο Πέτρος απάντησε: ‘δεν με νοιάζει.’ Η μητέρα τον ρώτησε: ‘Τι θα ήθελες για πρωινό;’ δεν με νοιάζει. Θέλεις γάλα και ψωμί με βούτυρο και μαρμελάδα που τόσο σου αρέσει; ‘Δεν με νοιάζει.’

Διαβάζοντας και καταλαβαίνοντας τις λέξεις ένιωσα ένα μαύρο πέπλο να με τυλίγει. Πριν φτάσω στο τέλος του βιβλίου είχα αρχίσει να επαναλαμβάνω μέσα μου:

δεν με νοιάζει. Μέσα σε μερικές σελίδες ένα παιδικό βιβλίο είχε καταφέρει σε μένα την ώριμη ενήλικα και υποτίθεται και μορφωμένη να μου κάνει πλήση εγκεφάλου. Τότε τι έκανε σε ένα παιδί;

Αργότερα και πιο ήρεμη με τον γιο μου κοιμισμένο ξαναδιάβασα την ιστορία. Ο Πέτρος είναι ένα χαρούμενο και χαμογελαστό παιδάκι που για τριανταδύο σελίδες σε ό,τι κι αν του λένε μάννα, πατέρας, φίλοι και συγγενείς απαντάει σταθερά: 'δεν με νοιάζει'. Ξανά και ξανά και πάντα με το χαμόγελο στο στόμα.

Ξέρω, ξέρω. Δεν έγραψα τίποτα για την πραγματικά εντυπωσιακή εικονογράφηση που ουσιαστικά γεμίζει τις σελίδες, ούτε για την καταπληκτική εκτύπωση στο εξ' ίσου καταπληκτικό χοντρό χαρτί, αλλά τι να κάνουμε, αυτές οι τρεις λέξεις είχαν σβήσει κάθε τι άλλο, ήταν σαν να μην υπήρχαν ούτε η εικονογράφηση, ούτε η εκτύπωση. Δεν μ' ένοιαζε.

Ο Πέτρος στο τέλος της ιστορίας μαθαίνει να τον ...νοιάζει, αλλά μέχρι να φτάσουμε στο τέλος το παιδί μου θα έχει μάθει ότι υπάρχουν μερικοί άνθρωποι που ...δεν τους νοιάζει και ότι υπάρχουν γύρω του, μπορεί και μέσα στο σπίτι του. Και εδώ δεν θέλω να πω τίποτα για άλλο βιβλίο που "διάβασα" στην συνέχεια στο γιο μου κι εδώ είχα πρόβλημα με την εικονογράφηση. Όλοι οι επισκέπτες ήταν κατάξανθοι Σουηδοί κι όλοι οι εργάτες από μελαχρινοί Ιταλοί μέχρι Αφρικανοί. Έτσι για να μαθαίνει το παιδί από μικρό για την σωστή τάξη των πραγμάτων. Ελπίζω να καταλάβετε ότι ειρωνεύομαι, μην έχουμε και τίποτα παρεξηγήσεις.

Οι γονείς, όλοι μας όταν διαβάζουμε στο παιδί μας, αυτοσχεδιάζουμε. Και το κάνουμε όταν συναντούμε λέξεις που είτε δεν θέλουμε το παιδί μας να τις μάθει ή γιατί κρίνουμε ότι η εξήγηση που θα μπορούσαμε να δώσουμε δεν είναι αρκετά κατανοητή και ίσως στο τέλος να μπερδέψει το παιδί περισσότερο. Εγώ όταν πέφτω σε ένα βιβλίο όπως αυτό με τον κύριο Πέτρο αυτοσχεδιάζω με ολόκληρη την ιστορία προσπαθώντας κάπως να συμβαδίζω με τις εικόνες. Στο τέλος πρέπει να έχω "γράψει" με αυτό το τρόπο καμιά δεκαριά παιδικά βιβλία αλλά για σκεφτείτε αν ...δεν με ένοιαζε.

Ξέρετε, οι περισσότεροι όταν αγοράζουμε ένα βιβλίο για τα παιδιά μας απλά κοιτάμε τις εικόνες και άντε μια δυο λέξεις από το κείμενο, αλλά αυτό που μας συγκινεί και μας προκαλεί στο να αγοράσουμε ένα παιδικό βιβλίο είναι περισσότερο η εικόνα από το κείμενο. Έτσι λογοκρίνουμε. Μορφωτικά και εκπαιδευτικά, γιατί ...μας νοιάζει. ■

Γράφοντας **παιδικά** βιβλία (οδηγός για αρχάριους)

Εξερευνώντας το **χώρο** του παιδικού βιβλίου, αυτό που διαπιστώνει κανείς είναι ότι εισέρχεται σε έναν εντελώς διαφορετικό κόσμο από αυτόν που ξέρει, έναν κόσμο με πολλά είδη παιδικού βιβλίου - από τα βρεφικά βιβλία αφής μέχρι τη Νεανική Λογοτεχνία, και κυρίως, με εντελώς διαφορετικούς κανόνες συγγραφής που πρέπει αυστηρά να ακολουθήσει, καθώς και πολλούς περιορισμούς.

Αν λοιπόν θέλετε να γίνετε επιτυχημένος συγγραφέας παιδικών βιβλίων, τότε σίγουρα αρχικά πρέπει να ξέρετε το πώς να γράψετε ένα παιδικό βιβλίο και πώς να το προωθήσετε.

Μερικά Tips για να ξαναγράψετε το Παιδικό Βιβλίο (που μόλις γράψατε)

Εφόσον έχετε τελειώσει με το κύριο προσχέδιο του βιβλίου σας, το πρώτο Draft όπως το λέμε, φτάνει η στιγμή ...να το ξαναγράψετε. Παρακάτω θα βρείτε ορισμένα σημεία στα οποία καλό είναι να σταθείτε.

- Αν μια πρόταση δεν εξυπηρετεί την πλοκή ή την ανάπτυξη ενός ήρωα ...διαγράψτε τη.
- Φροντίστε οι ήρωες να μην ...ακούγονται σα να είναι το ίδιο πρόσωπο στους διαλόγους.
- Αν υπάρχει μια ολόκληρη σελίδα συνεχούς διαλόγου, τότε θέλει ...μάζεμα.
- Όταν αλλάζετε τον τόπο ή τη χρονική περίοδο μέσα στην ιστορία, ή ξεκινώντας ένα νέο κεφάλαιο ή ένα εντελώς διαφορετικό σκηνικό, φροντίστε να δώσετε με μια μικρή παράγραφο σύνδεση με τα προηγούμενα ώστε η ιστορία να μην αφήνει εντύπωση πως διακόπτεται απότομα.
- Κρατήστε ρυθμό! Από σκηνή σε σκηνή, δράση στη δράση, κεφάλαιο σε κεφάλαιο.
- Αν δείτε ότι το παρακάνετε με τα σημεία στίξης (!!!), ΤΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ, το τόνισμα, το πλάγιασμα, δουλέψτε με τις λέξεις. Οι σωστές λέξεις μπορούν να αντικαταστήσουν όλα τα παραπάνω σε μεγάλο βαθμό.
- Όπου μπορεί μια λέξη να αντικαταστήσει δύο, βάλτε τη.
- Προσοχή με τους χρόνους! Αν ξεκινήσατε με παρελθοντικό χρόνο, κρατήστε τον ως το τέλος. Αν είναι ενεστώτας, τότε αυτό. Να είστε αυστηροί με τους χρόνους.
- Αποφύγετε τα επίθετα, τις μετοχές, τις πολύ μεγάλες προτάσεις, τις εκτενείς περιγραφές.
- Μην ξεφεύγετε στην αφήγηση. Αποφασίστε από ποια πλευρά θα αφηγείστε και μείνετε εκεί.
- Αν ο βασικός ήρωας δεν έχει αλλάξει ως το τέλος της ιστορίας, τότε μάλλον δεν είναι αρκετά ώριμος (μέσα σας και ...έξω, στην ιστορία του).
- Αν ο βασικός ήρωας μιλάει πολύ ...μόνος του, τότε μάλλον χρειάζεται έναν φίλο, έναν χαρακτήρα Side-Kick (έναν Γουότσον).
- Αν κάποιος χαρακτήρας σας κάνει να βαριέστε, τότε σίγουρα θα βαρεθούν και οι αναγνώστες.

- Εάν δεν μπορείτε να συνοψίσετε την ιστορία σας σε τρεις προτάσεις -μία για την αρχή, μία για τη μέση και μία για το τέλος (χωρίς σπώιλερ), πολύ πιθανόν να μην έχετε καν μια ολοκληρωμένη ιστορία να μοιραστείτε.

- Κάθε φορά που τσακώνετε τον εαυτό σας να φλυαρεί προσπαθώντας να βρει τις κατάλληλες λέξεις, σταματήστε. Καθίστε άνετα και πείτε αυτό που θέλετε δυνατά. Ύστερα γράψτε το.

Και για παιδιά μικρότερης ηλικίας

Οι κανόνες συγγραφείς παιδικών βιβλίων για παιδιά από 2 έως 8 ετών είναι πολύ διαφορετικοί από αυτούς που εφαρμόζονται στα βιβλία για παιδιά μεγαλύτερων ηλικιών. Προσέξτε καλά τα παρακάτω (καλά, μπορείτε να πάτε πλαγίως σε ένα-δυο σημεία, αλλά φροντίστε να έχετε πολύ καλό λόγο για να το κάνετε.)

- Είναι εντάξει να είσαι διαφορετικός. Δεν είναι εύκολο.

- Οι κακοί δε νικούν ποτέ. Ποτέ όμως.

- Ο καλός πρέπει να εμφανίζεται προς το τέλος.

- Τα άκρα υπερέχουν (ο κόσμος είναι είτε μαύρος, είτε άσπρος, όχι και τα δυο. Τα περισσότερα παιδιά κάτω των 10 ετών παίρνουν τα πάντα τοις μετρητοίς.)

- Όλοι οι χαρακτήρες πρέπει να έχουν καλά στοιχεία, αλλά και αδυναμίες. Κανείς δεν είναι τέλειος, κανείς δεν είναι μόνο κακός.

- Μπορεί κάτι να είναι τρομακτικό, αλλά ποτέ δεν πρέπει να αγγίζει ένα παιδικό σώμα.

- Οι μικροί μπορεί να υπερνικήσουν τους μεγάλους.

- Τα ...κακούλια, τα τσίσα, τα σώβρακα, το ρέψιμο - ΟΛΑ έχουν πλάκα.

- Το να αναποδογυρίζεις τα πράγματα έχει πλάκα. Αρκεί να έχει και νόημα.

- Η μαγεία μπορεί να υπάρξει ως λογική αντίδραση σε μια δράση.

- Τα συνηθισμένα παιδιά μπορεί να κάνουν ασυνήθιστα πράγματα.

- Τα συνηθισμένα παιδιά μπορεί να μπλέξουν σε μεγάλες περιπέτειες (με ή χωρίς την επίβλεψη ενήλικα).

Τι απαγορεύεται στο παιδικό βιβλίο

Έτσι όπως υπάρχουν κανόνες που πρέπει να ακολουθήσετε ως συγγραφέας παιδικού βιβλίου, υπάρχουν και κάποια πράγματα που δεν πρέπει να κάνετε ποτέ. ΠΟΤΕ. Ούτε καν να περάσουν από το μυαλό σας.

- ΜΗΝ γράφετε κήρυγμα.
- ΜΗΝ απευθύνετε στα παιδιά σα να είναι χαζά.
- ΜΗΝ γράψετε βιβλίο χωρίς πλοκή (χωρίς αρχή, μέση, τέλος).
- ΜΗΝ χρησιμοποιήσετε ακατάλληλες μορφές τέχνης για την ιστορία.
- ΜΗΝ το παρακάνετε με το κείμενο στα εικονογραφημένα βιβλία.
- ΜΗΝ το παρακάνετε με το κείμενο και ξεχάσετε τις εικόνες (για τα Non-Fiction).
- ΜΗΝ δημιουργείτε βαρετούς χαρακτήρες ή χωρίς κάποια χρησιμότητα στην εξέλιξη της ιστορίας.
- ΜΗΝ δημιουργείτε βασικούς ήρωες που τελικά δεν λύνουν το πρόβλημα ή που δεν αλλάζουν κατά την εξέλιξη της ιστορίας.
- Πείτε αντί να δείξετε, με καλή αφήγηση.
- ΜΗΝ ανθρωποποιείτε τα ζώα και μην τους δίνετε παρατσούκλια. ■

«Τρώγοντας **τα** παιδιά»: ένα χαρούμενο παιχνίδι

ΜΑΡΙΝΑ ΡΟΔΙΑ

Και θα μας πουλήσετε κυρία;» ρώτησαν τα παιδάκια τη δασκάλα, εκείνο το πρωινό που προμήνυε μια ζοφερή μέρα στη μακρινή χώρα του Παράμ Παμπάμ.

«Ε, πάλι θα τα ξαναλέμε; Η πώληση θα είναι σαν ψεύτικη, μετά θα σας ξαναγοράσουμε» απάντησε η δασκάλα κατεβάζοντας για μια στιγμή τα γυαλιά της για να κοιτάξει τα μάτια των παιδιών, να μην υπάρξει καμμία αμφιβολία πως έλεγε την αλήθεια.

«Σαν ψεύτικη είπατε; Δηλαδή θα είναι αληθινή!» πετάχτηκε ο μπόμπιρας έξω αριστερά, αλλά η δασκάλα τον επανέφερε στην τάξη λέγοντας με ύφος βλοσυρό «Πάλι τον έξυπνο κάνεις Αλέξανδρε; Όρθιος και στη γωνία με το πρόσωπο στον τοίχο!»

«Και με τί λεφτά θα μας ξαναγοράσετε, αφού τα λεφτά που θα πάρετε από το πούλημα θα τελειώσουν γρήγο-

ρα, αφού μας πουλάτε για να φάτε...» ψιθύρισε διστακτικά η μικρή Μαρίκα με το άσπρο φουστανάκι, αλλά η δασκάλα έκανε ότι δεν άκουσε.

Σε λίγο, μπήκε ο μπόγιας στην τάξη, μέτρησε κεφάλια και «τόσα λίγα είναι;» ρώτησε με την τσιριχτή φωνή του, η δασκάλα τα μάσησε «ε, δεν θυμάμαι να είχαμε ορίσει τον ακριβή αριθμό, τι θα γίνει τώρα;», ο μπόγιας ξανατσίριξε «τι θα γίνει; θα πάω και παραδίπλα να βρω κι άλλα, σε μπελά με βάζεις» και, με μια κίνηση σαν αστραπή, άπλωσε το μαύρο του δίχτυ, τσάκωσε όλα τα παιδάκια της τάξης, το σούρωσε επιμελώς, το φόρτωσε στην πλάτη του και βγήκε σφυρίζοντας.

Η δασκάλα πετάχτηκε αλαφιασμένη φωνάζοντας «τα λεφτά! τα λεφτά! ξέχασες να δώσεις τα λεφτά!», άρχισε να τον κυνηγά, αλλά ο μπόγιας έτρεχε γρήγορα, χάθηκε στα τσιμεντένια δάση και δεν μπόρεσε να τον προφτάσει.

«Πάλι νηστικές θα κοιμηθούμε και σήμερα μάνα», είπε στη γριά που καθόταν στο τελευταίο θρανίο, συμπληρώνοντας «και δεν υπάρχει τίποτ' άλλο να πουλήσουμε». Η γριά άνοιξε το κλειστό της μάτι -το άλλο ήταν μονίμως ανοιχτό, αλλά δεν έβλεπε- και μурμουύρισε «έχουμε το μικρό Αλέξανδρο, που είναι τιμωρία στη γωνία». ■

συνέντευξη

Εικονογράφηση παιδικού βιβλίου

Η Cherish Flieder, εικονογράφος παιδικών βιβλίων, πρόσφατα μίλησε για τη δουλειά της και πώς αυτή εξελίχτηκε σε πλήρη απασχόληση. Δουλεύει πάνω σε εικονογραφήσεις παιδικών βιβλίων, ευχετηρίων καρτών, καλλιτεχνικά πόστερ, δώρα, και σκοπεύει επίσης να εκδώσει παιδικά βιβλία που έχει γράψει η ίδια.

- Πώς γίνεται κανείς συγγραφέας παιδικού βιβλίου;

Η Cherish μας εξηγεί ότι το περιβάλλον της την προετοίμασε κατάλληλα γι αυτή τη δουλειά. Το παιδικό βιβλίο πάντα την ενδιέφερε και ακολούθησε από νωρίς το μονοπάτι της εικονογράφησης παιδικού βιβλίου στις σπουδές της.

Όταν οι εκδοτικοί θεωρούν ότι το πορτφόλιό της ταιριάζει με την ιστορία που σκοπεύουν να εκδώσουν, επικοινωνούν μαζί της και της ζητούν να ετοιμάσει την εικονογράφησή της. Αρχικά, η Cherish διαβάζει την ιστορία, ώστε να σιγουρευτεί ότι το δικό της στυλ

εικονογράφησης ταιριάζει απόλυτα με το είδος της ιστορίας. Εφόσον το κάθε πρότζεκτ είναι τρομερά χρονοβόρο, ο εικονογράφος πρέπει να δουλέψει με πάθος και να είναι ισότιμο μέρος του τελικού βιβλίου. Αυτό που ακολουθεί έπειτα, είναι η διαπραγμάτευση της αμοιβής.

- Ποια είναι η διαδικασία εικονογράφησης;

Η Cherish εξηγεί τη διαδικασία γενικεύοντας τα βήματα:

Αρχικά πρέπει να «σπάσεις» την ιστορία σε κομμάτια, φτιάχνοντας ένα εικονίδιο του τι συμβαίνει στην κάθε σελίδα. Αυτό που προέχει σε αυτή τη φάση, είναι η ιστορία να έχει εικονική ροή.

Απαιτείται η έγκριση του εκδότη εδώ.

Ύστερα, είναι απαραίτητη μια έρευνα και δημιουργία φωτογραφίας ώστε να προκύψει το τελικό προσχέδιο της κάθε εικόνας.

Ανάπτυξη των εικόνων των ηρώων.

Έπειτα δουλεύεται η εικόνα σε μαύρο και άσπρο. Αυτό δίνει και δραματικό στοιχείο στην εικονογράφηση.

Δημιουργούνται διάφορες αποχρώσεις των βασικών χρωμάτων για κάθε σελίδα. Δουλεύοντας μαζί με τον εκδότη, καταλήγουν στο αποτέλεσμα και όπου χρειάζεται προβαίνουν σε μικροαλλαγές και διορθώσεις.

Το σκανάρισμα των εικόνων γίνεται βεβαίως με ψηφιακά μέσα. Μπαίνουν τα χρώματα και το τελειωμένο έργο παραδίδεται στον εκδότη.

Για τους καλλιτέχνες που ενδιαφέρονται για την εικονογράφηση παιδικού βιβλίου, η Cherish προσφέρει ορισμένες συμβουλές/προτάσεις:

- Δημιουργήστε ένα καλό πορτφόλιο με μοναδικό στυλ. Συμπεριλάβετε δραστικές αλλά και στατικές εικόνες. Είναι επίσης σημαντικό να υπάρχει συνοχή χαρακτήρα σε κάθε εικόνα.

- Το πορτφόλιό σας θα πρέπει να είναι διαθέσιμο διαδικτυακά κι εύκολα προσβάσιμο, καλοφτιαγμένο και να φορτώνει γρήγορα. Το σάιτ με τις δουλειές σας θα πρέπει να είναι οργανωμένο και απλό, να μην μπερδεύει. Να θυμάστε πως οι επισκέπτες θέλουν να βρουν γρήγορα κι εύκολα πληροφορίες κι έχετε ελάχιστο χρόνο για να κάνετε καλή και δυνατή εντύπωση.

- Ένα καλό βιογραφικό είναι εξ' ίσου σημαντικό. Σύνδεσμος για πληροφορίες επικοινωνίας, τηλέφωνο, ηλεκτρονική διεύθυνση, πρέπει να υπάρχει σε κάθε σελίδα.

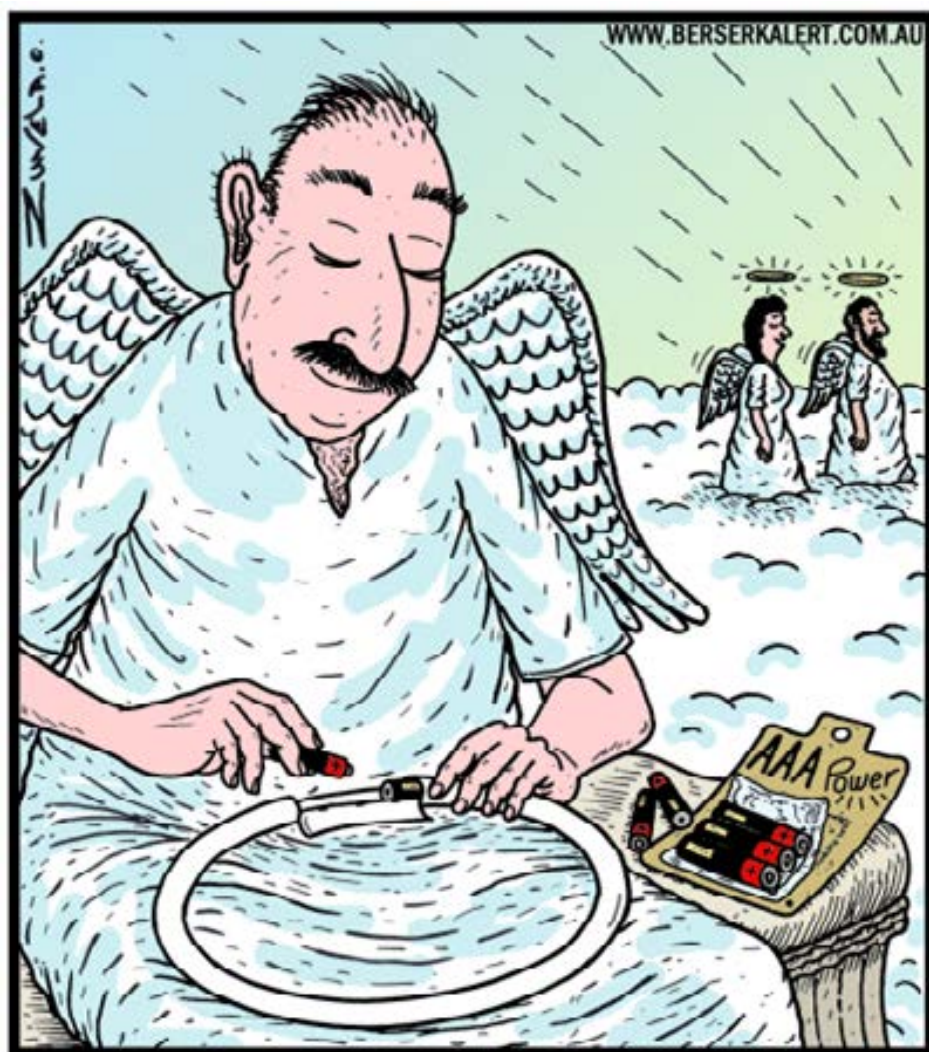
- Φροντίστε να έρχεστε σε επαφή με άλλους εικονογράφους, ώστε να παίρνετε συνεχώς νέες πληροφορίες σχετικά με το χώρο, αλλά και να αναδεικνύετε τη δουλειά σας. ■

Μπαταρίες

TONY ZUVELA

Αποκαΐδια

ΘΑΝΟΣ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ο Τομ

ΒΙΒΛΙΟΘΕΣΕΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΔΙΑΛΟΓΟΙ

Ταξίδια

ΜΑΓΔΑ ΔΑΣΑΚΛΗ

Ανώ-φελι στο τετράγωνο

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΛΑΤΖΗΣ

πεζά

Η Μικρή Νόνα του Παπουτσιού

ΤΖΟΖΕΦ ΚΡΟΝΧΑΪΜ

Μια φορά κι έναν καιρό, ήταν μια Μικρή Νόνα που ζούσε μέσα σε ένα Παπούτσι. Αυτό το Παπούτσι, βρισκόταν κοντά σε ένα μεγάλο δάσος, και ήταν τόσο μεγάλο που η Νόνα το είχε κάνει σπίτι για κείνη και τα παιδιά της. Μάλιστα, είχε τόσα πολλά παιδιά, που δεν ήξερε τι να πρωτοκάνει μαζί τους.

Τα παιδιά λάτρευαν τη Μικρή Νόνα τους κι έψαχναν πάντοτε τρόπους να την ευχαριστήσουν. Ο Χειροδύναμος, ο μεγαλύτερος και ο πιο δυνατός, έκοβε ξύλα για τη φωτιά. Ο Πίτερ έφτιαχνε ψάθινα καλάθια. Ο Μαρκ επέβλεπε τον κήπο. Η Λίζι άρμεγε την αγελάδα, ενώ η Τζένι μάθαινε στα μικρότερα παιδιά να διαβάζουν.

Το λοιπόν, η Μικρή Νόνα δε ζούσε πάντα μέσα στο Παπούτσι. Κάποτε ζούσε με την οικογένειά της σε ένα ωραίο σπιτάκι, καταπράσινο από τους κισσούς, και ο σύζυγός της ήταν ξυλοκόπος, όπως ο Χειροδύναμος. Όμως σε ένα φοβερό κάστρο πέρα από το δάσος, ζούσε κι ένας κακός γίγαντας, που μια μέρα ήρθε

και κατέστρεψε το όμορφο σπιτάκι με το τσεκούρι του, ύστερα πήρε τον ξυλοκόπο πίσω στο κάστρο του. Όταν η Μικρή Νόνα γύρισε στο σπίτι εκείνη τη μέρα, είδε μόνο ερείπια και πουθενά τον άντρα της.

Καθώς έπεσε η νύχτα και ο πατέρας δεν είχε επιστρέψει, η Μικρή Νόνα και ολόκληρη η οικογένεια ξεκίνησαν για να τον ψάξουν. Φτάνοντας στο σημείο που ο γίγαντας είχε αρπάξει τον ξυλοκόπο, είδαν ένα πεταμένο παπούτσι. Πέρασαν αρκετή ώρα φωνάζοντας και κλαίγοντας, αλλά κανείς δεν τους απάντησε... Τότε η Μικρή Νόνα σκέφτηκε πως καλύτερα να βρουν καταφύγιο στο Παπούτσι μέχρι να καταφέρουν να χτίσουν ένα καινούργιο σπίτι. Έτσι, ο Πίτερ και ο Χειροδύναμος του έφτιαξαν σκεπή και μια πόρτα, και το Παπούτσι έγινε σπίτι.

Από τότε ζούσαν εκεί μέσα και ζούσαν καλά, όμως η Μικρή Νόνα ποτέ δεν ξέχασε τον άντρα της... Ο Χειροδύναμος, που έβλεπε τη μητέρα του κάθε τόσο να είναι θλιμμένη, πρότεινε στα υπόλοιπα έντεκα αδέρφια του να πάνε όλοι μαζί και να ελευθερώσουν τον πατέρα τους από τη φυλακή του Γίγαντα. Η Μικρή Νόνα ήξερε πόσο τρομερός ήταν ο Γίγαντας και ούτε που ήθελε να ακούσει γι αυτό το ταξίδι που ετοιμάζονταν να κάνουν τα παιδιά τους. Όμως ο Χειροδύναμος δε φοβόταν. Αγόρασε μια ντουζίνα κοφτερά ξίφη, ενώ ο Πίτερ έφτιαξε ασπίδες, περικεφαλαίες, τόξα και βέλη με σιδερένιες άκρες.

Ξεκίνησαν ήσυχα, με τον Χειροδύναμο να τους οδηγεί μέσα στο δάσος. Την επόμενη μέρα βρέθηκαν μπροστά στο κάστρο του Γίγαντα. Ο Χειροδύναμος άφησε τα αδέρφια του παραπίσω, κρυμμένα πίσω από έναν χοντρό κορμό, και προχώρησε άφοβα προς την πύλη και τη χτύπησε δυνατά. Ένα μικρό και χαμογελαστό αγόρι με μεγάλο κεφάλι του άνοιξε, χωρίς να σταματά να γελά.

Ο Χειροδύναμος προχώρησε στην αυλή του Κάστρου, κι εκεί είδε έναν νεαρό υπηρέτη ο οποίος έβγαλε το καπέλο του και τον ρώτησε τι ήθελε. Ο Χειροδύναμος του απάντησε πως ήρθε να ελευθερώσει τον πατέρα του, που ο Γίγαντας κρατούσε φυλακισμένο. Ο υπηρέτης του είπε ότι λυπόταν γι αυτό που άκουγε, όμως η πλευρά του κάστρου στην οποία βρισκόταν ο πατέρας του, φυλαγόταν από έναν τεράστιο Δράκο. Ο Χειροδύναμος, άφοβος όπως πάντα, βρήκε λίγο αργότερα το θηρίο, που κοιμόταν βαθιά. Χωρίς να χάσει καθόλου χρόνο, σήκωσε το ξίφος του και το βύθισε στην καρδιά του Δράκου, που για μια στιγμή πετάχτηκε στα πόδια του ουρλιάζοντας, αλλά αμέσως σωριάστηκε ξανά, μια για πάντα.

Ο Γίγαντας, που όλη την ημέρα γέμιζε κι άδειαζε την κανάτα με το κρασί, είχε αποκοιμηθεί σε μια έρημη γωνιά του κάστρου. Ο Χειροδύναμος τον προσπέρασε αθόρυβα, και πήγε να βρει ξανά το αστείο αγόρι που είχε ανοίξει νωρίτερα την πύλη. Εκείνο τον οδήγησε στην πίσω μεριά της αυλής, όπου ο Χειροδύναμος είδε τον πατέρα του κι έτρεξε να τον αγκαλιάσει. Όλα τα αδέρφια έτρεξαν κοντά του, και βάζοντας όλα μαζί δύναμη, έσπασαν τις αλυσίδες που κρατούσαν τόσα χρόνια φυλακισμένο τον πατέρα τους.

Ας γυρίσουμε όμως να δούμε και τι έκανε στο μεταξύ η Μικρή Νόνα. Μόλις οι γιοι της έφυγαν και χάθηκαν στο δάσος, άρχισε να κλαίει και δε σταμάτησε στιγμή. Μια μάγισσα τότε εμφανίστηκε μπροστά της και της είπε πως θα τη βοηθήσει, επειδή κι εκείνη μισούσε τον απαίσιο Γίγαντα και ήθελε να τον εξαφανίσει από τη γη. Η μάγισσα πήρε τη Μικρή Νόνα πάνω στη μαγική της σκούπα, και πέταξαν ψηλά, ω το κάστρο του Γίγαντα.

Η μάγισσα είχε πολύ ισχυρές δυνάμεις, και τρύπησε την πατούσα του Γίγαντα με δηλητηριασμένους μυτερούς κορμούς. Όταν εκείνος ξύπνησε, πονούσε τόσο πολύ που δεν άντεχε πια, έτσι αποφάσισε να βγει στο δάσος και να ψάξει για το παπούτσι του, που όπως και το άλλο παπούτσι που είχε πεταμένο κάπου στο κάστρο, ήταν τεράστιο και χωρούσε το μεγάλο πόδι του μέσα χωρίς να τον ενοχλεί. Όταν έφτασε ως εκεί που ζούσε η Μικρή Νόνα με τα παιδιά της και είδε το Παπούτσι, με ένα δυνατό γέλιο που τράνταξε τα δέντρα, έριξε μια γροθιά και διέλυσε τη σκεπή που είχε φτιάξει ο Πίτερ. Τα παιδιά τρέμοντας από το φόβο τους χώθηκαν πιο μέσα στο Παπούτσι για να κρυφτούν. Την ίδια στιγμή, η μάγισσα με τη Μικρή Νόνα, ο Χειροδύναμος και όλα τα αδέρφια του, καθώς και ο πατέρας, έρχονταν από μακριά. Ο Χειροδύναμος και τα αδέρφια του έριξαν με τα τόξα τους στον Γίγαντα μέχρι που κατάφεραν να τον ρίξουν κάτω, και τότε ο Χειροδύναμος σήκωσε το ξίφος του και του έκοψε το κεφάλι.

Ο πατέρας και η Μικρή Νόνα και όλα τα παιδιά μαζί, έχτισαν ένα καινούργιο σπίτι κι έζησαν από τότε ευτυχισμένοι. ■

Το Δηλητήριο

GORDANA MUDRI

Εκίνησε απλώς από μια σπίθα. Από μια μικροσκοπική λάμψη στο πουθενά, ένα ανεπαίσθητο άγγιγμα που έγινε τράβηγμα δυνατό. Στην αρχή δεν είχε αλλάξει τίποτα, μα μετά, η σπίθα μεγάλωσε, έγινε πυρκαγιά ασταμάτητη. Η πραγματικότητα άρχισε να καταρρέει.

Ήξερε πως ολόκληρη η ζωή της ήταν μια παραίτηση, μα της είχε γίνει συνήθεια που δεν μπορούσε αλλάξει. Η ρουτίνα της έγινε η ασφάλειά της εδώ και καιρό. Ήταν πιο εύκολο να ζει έτσι, περιτριγυρισμένη από συνηθισμένα πράγματα, προσπαθώντας να ξεχάσει τα λάθη που έκανε παλιά. Και τον πόνο. Και κράτησε για χρόνια όλο αυτό. Μια ωραία, ασφαλής, ψεύτικη ζωή, κατευθυνόμενη από κανόνες.

Δεν ήταν η πρώτη φορά που πιάστηκε απροετοίμαστη. Τα πιο υπέροχα και τα πιο απαίσια πράγματα έρχονταν πάντα απροειδοποίητα. Κι εκείνη είχε μάθει να ανταπεξέρχεται. Η χαρά ή ο τρόμος ήταν προσωρινές αντιδράσεις κι

ύστερα από λίγο επέστρεφε στο καβούκι της. Η αφέλεια και η αγνότητα της παιδικής καρδιάς της είχαν πεθάνει εδώ και πολύ καιρό. Για να αντιμετωπίσει τον πόνο και τις απογοητεύσεις, για να κρύψει τις αδυναμίες της, έπρεπε να μάθει να είναι ενήλικας.

Το μούδιασμα στο μυαλό της είχε κρατήσει τόσο πολύ, που η ζωή της έγινε μια ευθεία γραμμή χωρίς παρεκκλίσεις. Χωρίς ρίσκο. Ξέχασε να αγαπά, ξέχασε να απολαμβάνει τα μικρά πράγματα, ξέχασε να υπάρχει. Όλα όσα κρατούσαν το σώμα και το μυαλό της ζωντανά, ήταν πια κλειδωμένα στο καβούκι της, μαζί της, στην πιο απομακρυσμένη γωνία. Έμοιαζε με φυτό που περίμενε το τέλος του. Ζωντανή νεκρή. Και το αποδέχτηκε.

Μα τώρα, αυτή η μικροσκοπική λάμψη από το πουθενά έφερε τα πάνω κάτω. Μια και μοναδική λέξη έκανε την αρχή κι ήταν πια αδύνατο να το σταματήσει.

Ένιωσε να πνίγεται προσπαθώντας να σταματήσει όλα εκείνα τα ξεχασμένα συναισθήματα να βγουν στην επιφάνεια. Όλα όσα είχε καταπιέσει και ακινητοποιήσει τόσα χρόνια, έσπαγαν τους γυάλινους τοίχους της σαν τυφώνας, κατακλύζοντας ολόκληρο το σώμα της. Σαν μέσα σε παραλήρημα, δεν μπορούσε να αντισταθεί. Ήτανε πόνος κι ήτανε ανακούφιση την ίδια ώρα. Σαν να έπινε γουλιά-γουλιά κάποιο δηλητήριο που έκαιγε τα σωθικά της κι εκείνη ένιωθε καλά που άντεξε ακόμα μια γουλιά. Κατάρα κι ευλογία μαζί.

Τίποτε άλλο δεν υπήρχε πια. Κάθε στιγμή και κάθε σκέψη της είχαν μόνο ένα σκοπό: Να αγκαλιάσουν το φως. Ήθελε να ζήσει. Ήθελε να αφήσει τη φλόγα μέσα της να κατακάψει όλα τα συναισθήματα που γεννιούνταν από το λήθαργο. Όλες οι ανικανοποίητες επιθυμίες της είχαν συμπυκνωθεί σε κείνο το μικροσκοπικό μέρος και μπορούσε να το πιάσει, αρκεί να έκανε ακόμα ένα βήμα προς το άγνωστο και να πιει το δηλητήριο ως το τέλος.

Και τότε, ό,τι απέμεινε από το προδοτικό μυαλό της άρχισε να σκαλίζει τη φωτιά. Προσπάθησε ξανά να το παλέψει, να σπάσει τις αμφιβολίες και να κρατήσει τη ζωντανία, να εμποδίσει την κατάρρευση. Μα η φλόγα της ζωής της αργοπέθαινε. Ένα μόλις βήμα πριν το όνειρο, κοιτούσε την κόλαση που θα άφηνε στους άλλους.

Στάθηκε με δακρυσμένα τα μάτια ατενίζοντας τα αστέρια, κι έστειλε μια τελευταία ευχή σε μια ξαφνική σπίθα ζωής που άστραψε στον ουρανό. Η

τελευταία στάλα από το δηλητήριο σκόρπισε στον αέρα. Με έναν αδύναμο λυγμό άρχισε να μαζεύει τα κομμάτια από το σπασμένο καβούκι της, και κλείστηκε πάλι μέσα στην παλιά της ψευδαίσθηση. Μα το μυαλό της πετούσε πάνω από τα απομεινάρια της ψυχής της.

Συνέχισε να περπατά στη νύχτα, κάτω από τα άφταστα αστέρια του ουρανού.

Σαν ένα φυτό που περιμένει το τέλος του. Ζωντανή νεκρή. ■

Μια από μας

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΧΑΡΙΣΗ

Περπατά σέρνοντας τα βήματά της, ένα ψηλόλιγνο κορμί χωρίς καμπύλες, τζιν παντελόνι φθαρμένο στα γόνατα και ξεβαμμένο, βρώμικα σταράκια στα πόδια, η κουκούλα του φούτερ να της σκεπάζει το πρόσωπο. Τα μακριά χέρια της μοιάζουν να κρέμονται στις πίσω τσέπες του τζιν της κι ένα ξασπρισμένο τσουλούφι πέφτει στα μάτια της. Σχολική τσάντα στον ώμο, στιχάκια γραμμένα με διορθωτικό, στρας και καρφιά και κονκάρδες με συνθήματα.

Ο τρόπος που κινείται μπορεί και να σε μπερδέψει. Δε μοιάζει πολύ ούτε με αγόρι, ούτε με κορίτσι.

Περισσότερο όμως μοιάζει να προσπαθεί να κρυφτεί· να μη δείξει το ποια είναι, γιατί αυτό που ήταν δεν είναι πια κι αυτό που είναι τώρα το μισεί.

Όταν νωρίτερα το σχολικό σταμάτησε στο δρόμο της εκείνη κρύφτηκε πίσω από τους θάμνους. Τώρα άλλαξε δρόμο και θα της πάρει περισσότερο χρόνο

να φτάσει στο σχολείο. Μα θέλει να είναι σίγουρη πως δεν θα τη δει κανένας γνωστός· δε θα δει κανέναν.

Αποκλείεται να συναντήσει οποιονδήποτε από τους φίλους της, έτσι κι αλλιώς. Κανείς τους δε ζει σ' αυτή τη γειτονιά. Ούτε καν περνούν από αυτή τη γειτονιά, έστω τυχαία. Δεν ανήκουν εδώ. Μόνο εκείνη. Όμως δε θα το ρισκάρει· θα πεθάνει από ντροπή αν τη δούνε έτσι... Σαν καμιά άστεγη, σαν καμιά που ζει στους δρόμους. Πάντως εκείνη άστεγη νιώθει πια. Αν ο γέρος της δεν έμενε από δουλειά τότε τίποτα δε θα είχε αλλάξει στη ζωή της. Τίποτα από όσα συμβαίνουν δε θα είχαν συμβεί. Όλα θα ήταν ακόμα μια χαρά... Όμως δεν είναι. Τίποτα δεν είναι πια το ίδιο. Ο πατέρας της είναι άνεργος. Και τώρα εκείνη είναι αναγκασμένη να ζει σε αυτή τη γειτονιά, χάνοντας όλα όσα είχε κερδίσει με τόσο κόπο. Κι όμως, δεν είναι σαν κι αυτούς! Τα παιδιά αυτής της γειτονιάς ήταν πάντα φτωχά. Γι αυτό ζουν έτσι όλη τους τη ζωή. Εκείνη δεν ήταν ...δική τους. Η θέση της είναι αλλού. Στην απέναντι πλευρά. Μέχρι που ο ηλίθιος γέρος της έχασε τη δουλειά του, ναι!

Πρέπει να μετακομίσουμε, της ανακοίνωσαν οι γονείς της το καλοκαίρι που πέρασε. Όχι! Φώναξε εκείνη. Να μετακομίσουμε; Να πάμε πού; Γιατί;

Πανικοβλήθηκε. Είχε δουλέψει τόσο σκληρά για να μπει επιτέλους στον κύκλο των δημοφιλών παιδιών του σχολείου της. Οι γονείς της ποτέ δε θα καταλάβαιναν το πόσα είχε κάνει για να το καταφέρει. Τι ξέρουν οι γονείς από αυτά... Πού ξέρουν οι γέροι το τι είναι σημαντικό στο σχολείο; Πόσο δούλεψε, όλα τα Σαββατοκύριακα, όλο το καλοκαίρι, να μαζεύει λεφτά, να μην ξοδεύει το χαρτζιλίκι της, να μη βγαίνει έξω, να αναγκάζεται να βουτάει μερικά ψιλά από τα ρέστα όταν την έστελναν για ψώνια, ή ακόμα κι από τις τσέπες του πατέρα της πού και πού. Όλα για να ανήκει εκεί που έπρεπε. Για να βρίσκεται εκεί που έπρεπε να βρίσκεται, εκεί που της ταιριάζει. Μαζί με τους δημοφιλείς.

Άλλαξε τα ρούχα της πρώτα απ' όλα. Αγόρασε ένα πανάκριβο τζιν κι ύστερα ένα ακόμη ακριβότερο ζευγάρι αθλητικά παπούτσια. Το χαρτζιλίκι τριών μηνών της κόστισαν μόνο αυτά. Κι ύστερα η μπλούζα, το iPhone, μερικά αξεσουάρ. Όλα τα σαββατοκύριακα της περασμένης χρονιάς και όλο το καλοκαίρι πριν της είχαν κοστίσει. Μα τα είχε καταφέρει.

Ήταν επιτέλους μια από αυτούς. Και αυτό το καλοκαίρι που πέρασε, είχε μαζέψει αρκετά για να μη λείπει ποτέ από την παρέα. Να μπορεί να τους

ακολουθεί. Να δίνει το μερίδιό της. Να φοράει ό,τι κι οι φίλες της.

Για να πούμε όλη την αλήθεια, το ότι ήταν καλύτερη μαθήτρια από τους περισσότερους έπαιξε μεγάλο ρόλο στην ...ένταξή της στον κύκλο τους. Πέρυσι συνεχώς κουβαλούσε εργασίες συμμαθητών της σπίτι και ξενυχτούσε για να λύνει τις ασκήσεις τους και να γράφει τις εκθέσεις τους. Όλα για να κερδίσει την εύνοιά τους επιτέλους.

Μα τίποτα από όλα αυτά δεν είχε σημασία πια. Είχε κερδίσει με την αξία της τη θέση στην παρέα τους. Τη σέβονταν. Είχε μεγάλη παρέα. Την καλούσαν πλέον σε όλα τα πάρτι. Της ζητούσαν να βγουν, να πάει μαζί τους σινεμά, να κάνουν κοπάνες για καφέ, να πάνε για ψώνια.

Ενώ πριν... πριν την αγνοούσαν, μόνο αυτό! Πριν ήταν απλώς μια καλή αλλά ασήμαντη μαθήτρια.

Και τώρα πάλι κινδύνευε να τα χάσει όλα. Όλα! Ο πατέρας της έμεινε χωρίς δουλειά κι αναγκάστηκαν να μετακομίσουν σε ένα παλιό ημιπύγαιο διαμέρισμα σε μια φτωχογειτονιά. Αναγκάστηκαν να πουλήσουν το τζιπ, την τεράστια τηλεόραση, ακόμα και το ενυδρείο που είχαν στο σαλόνι τους! Στο σπίτι που έμεναν δε θα χωρούσε το ενυδρείο, έτσι κι αλλιώς...

Και μύριζε μούχλα. Μούχλα που είχε ποτίσει με τα χρόνια τα ντουβάρια και το παλιό μωσαϊκό, τα σάπια κουφώματα, τον αέρα του σπιτιού. Τα κόκαλά της.

Όλα μέσα σε ένα καλοκαίρι.

Τώρα αναγκαζόταν να κυκλοφορεί με τα παλιά της ρούχα και να κουβαλάει τα καλά της στις δημόσιες τουαλέτες λίγα τετράγωνα πιο πέρα για να αλλάξει. Δυο φορές την ημέρα έπρεπε να το κάνει αυτό! Δύο! Δε γινόταν να φοράει τα καλά της όσο ζούσε εκεί, μπορεί να την περνούσαν για πλούσια και να προσπαθούσαν να την κλέψουν. Την κορόιδευαν γιατί έμοιαζε πλούσια που είχε ξεπέσει. Ήταν φτωχοί και κορόιδευαν εκείνη, εκείνη!

Το iPhone της ήταν όλο κι όλο όσα είχε και το έκρυβε καλά. Από την άλλη δε γινόταν να φοράει τα παλιόρουχα στο σχολείο, αυτό ήταν ένα παρελθόν που το είχε αφήσει πίσω της, το είχε ξεχάσει κι ευχόταν οι καινούργιοι και σημαντικοί φίλοι της να το είχαν ξεχάσει κι αυτοί.

Δεν υπήρχε περίπτωση να τα αφήσει όλα να χαθούν.

Με τίποτα.

Όταν πρωτοπήκε στον κύκλο τους έκανε πως δεν είχε καμία σχέση με τους παλιούς της φίλους. Που δεν είχε πια δηλαδή... Προσποιήθηκε ότι ποτέ δεν τους είχε γνωρίσει. Κατά κάποιον τρόπο ήταν αλήθεια. Εκείνη που ήταν είχε πεθάνει και στη θέση της είχε γεννηθεί η άλλη, η άλλη που δεν ανήκε μαζί τους. Έπρεπε να τους διαγράψει από τη ζωή της και τη μνήμη της και το έκανε. Και δεν ήταν καν δύσκολο. Οι παλιοί της φίλοι θύμωσαν τόσο πολύ με τη συμπεριφορά της, που πρώτοι της γυρνούσαν την πλάτη όταν την έβλεπαν. Ήταν πράγματι σαν να κοιμήθηκε ένα βράδυ και πέθανε και ξύπνησε το πρωί γεννημένη ξανά ως κάποια άλλη.

Μπήκε στην τουαλέτα και πάτησε το κουμπί στο πόμολο για να κλειδώσει την πόρτα. Κοιτάχτηκε για μια στιγμή στον λερωμένο καθρέφτη και γύρισε το κεφάλι της από την άλλη. Αυτή η εικόνα ...ήταν παλιά. Ήταν πριν. Δεν ήταν πια εκείνη.

Δεν ήταν.

Έβγαλε το παλιό της τζιν, το φούτερ, από μέσα το μπλουζάκι της και τα παπούτσια. Έμεινε μόνο με τα εσώρουχα. Δίπλωσε προσεκτικά τα ρούχα της και τα έβαλε σε μια πλαστική σακούλα που κουβαλούσε στη σάκα της, βάζοντας από πάνω τα παπούτσια. Ύστερα πήρε τα άλλα ρούχα. Φόρεσε το καλό της, καινούργιο τζιν, το κόκκινο μπλουζάκι με τη στάμπα, το τζιν μπουφάν και τα ασημί αθλητικά μποτάκια της. Φόρεσε τζόκεϊ στο κεφάλι για να κρύψει τα άλυστα μαλλιά της. Δεν υπήρχε πάντα ζεστό νερό στο σπίτι. Καμιά φορά ούτε για ένα γρήγορο ντους. Το νερό ερχόταν από τους σωλήνες σα να φοβόταν να βγει. Αν ήταν τυχερή μπορούσε να λουστεί φυσιολογικά και να μπανιαριστεί μια φορά την εβδομάδα.

Έβαλε στα γρήγορα λίγο μέικαπ, μάσκαρα, λιπ γκλος. Τράβηξε το ξασπρισμένο της τσουλούφι έξω από το καπέλο και το ίσιασε με τα δάχτυλά της να πέφτει όμορφα μπροστά στα μάτια της, ύστερα έκανε ένα βήμα πίσω να κοιταχτεί καλύτερα στον καθρέφτη. Μια χαρούλα. Κανείς δε θα μάντευε ποτέ την αλήθεια. Έβγαλε από την τσάντα της ένα φθινό αποσμητικό που είχε βουτηξει από τη μάνα της και ψεκάστηκε για σιγουριά. Η μούχλα έμοιαζε να έχει τρυπώσει από τους πόρους της και να τη σκέπασε ολόκληρη, μέχρι και τα κόκαλά της. Τη μυρωδιά της μούχλας φοβόταν περισσότερο μην την προδώσει παρά οτιδήποτε άλλο.

Τη δικαιολογία της την είχε έτοιμη ήδη: -Ο μπαμπάς επιμένει να με φέρνει σχολείο, γι αυτό δε με βλέπετε στο σχολικό τον τελευταίο καιρό. -Μπα, κι από πότε; -Από τότε που άλλαξαν τα ωράρια στη δουλειά του. -Και πού είναι; -Του είπα να σταματήσει λίγα τετράγωνα πιο μακριά. -Μα γιατί; Το τζίπακι σας είναι και γαμώ. -Μπα, είναι απλώς ένα αμάξι. Δε μ' αρέσει να κάνω επίδειξη, το ξέρεις.

Δεν υπήρχε ούτε τζίπ, ούτε οποιοδήποτε άλλο αυτοκίνητο. Όχι πια. Μα οι φίλοι της δε θα το μάθαιναν αυτό. Δε θα γυρνούσε πίσω στο παρελθόν και την ασημαντότητά της. Δε θα ήταν ποτέ ξανά η άορατη.

Βλέπει τους φίλους της καθώς μπαίνει στο σχολείο και τους χαιρετά, μα εκείνοι γυρνούν τα κεφάλια τους ακριβώς τη στιγμή που σηκώνει το χέρι της. Δεν τη βλέπουν. Περπατά πιο γρήγορα για να τους φτάσει, το κουδούνι χτυπάει και όλοι πηγαίνουν προς τις τάξεις τους. Ακολουθεί κι εκείνη χαμογελαστή, σαν τίποτα να μην έχει αλλάξει, σαν όλα να είναι όπως πριν, σα να μην είναι αλήθεια αυτό που συμβαίνει με τη ζωή της.

Φτάνει στο θρανίο που μοιράζεται με τη Μοίρα, αλλά εκείνη, το δεξί χέρι της Αλεξάνδρας που είναι και η αρχηγός της παρέας, σπρώχνει την καρέκλα προς τα μέσα και με το βλέμμα δεν την αφήνει να καθίσει. Η Αλεξάνδρα που κάθεται ακριβώς από πίσω, γυρίζει στη διπλανή της και κάτι μурμουρίζουν. Τα αγόρια στην απέναντι σειρά χαχανίζουν. Ξαφνικά νιώθει τα μάτια όλων των φίλων της επάνω της. Πάνω στα ρούχα της, πάνω στα κρυμμένα,άλουστα μαλλιά της. Προσπαθεί να μυρίσει τον αέρα γύρω της, μήπως η μούχλα έχει ξεγλιστρίσει από τη φθήνια του αποσμητικού της και τη μυρίζουν όλοι.

Ξέρουν. Κάπως, κάπου, κάποιος την είδε. Κάπως τα έμαθαν όλα.

Οι παλιοί της φίλοι στην άλλη άκρη της αίθουσας, αποκομμένοι κι απομονωμένοι από τους δημοφιλείς, παραδομένοι στην άτυπη ιεραρχία που δημιουργείται σε κάθε σχολείο, κάθε χρόνο, σε κάθε άκρη του κόσμου, την κοιτούν κι αυτοί. Άλλοι αδιάφορα· άλλοι με θυμό· άλλοι με τη λύπη στα μάτια τους. Το ήξεραν ότι αργά ή γρήγορα θα γινόταν αυτό. Δεν μπορείς να είσαι για πολύ αυτό που δεν είσαι. Μπορείς να προσποιηθείς, μπορείς να φανταστείς, μπορεί να νομίζεις, αλλά ό,τι κι αν κάνεις δεν μπορείς να αλλάξεις το ποιος είσαι. Κι εκείνη, δεν ήταν μια από αυτούς. Ποτέ δεν ήταν.

Τους κοιτάζει έναν προς έναν, ο πανικός στα μάτια της, η χλεύη στα δικά τους, όλοι γυρνούν το κεφάλι τους μόλις το βλέμμα της συναντά το δικό

τους, κάποιοι όμως επιμένουν να την κοιτούν και με τα μάτια της λένε όσα δε χρειάζεται το στόμα να πει: Ποτέ δε θα γίνεις μια από μας. Ποτέ δεν ήσουν.

Κάνει μερικά βήματα πίσω· ακόμα προσπαθεί να χωνέψει αυτό που γίνεται. Στα δευτερόλεπτα που περνούν προσπαθεί να σκεφτεί το πώς να το αντιμετωπίσει. Τι να κάνει. Πώς θα τους ξαναδεί. Όχι, δεν μπορεί να ξαναγυρίσει, όχι σε αυτό το σχολείο ξανά. Ποτέ. Είχε εξευτελιστεί ανεπανόρθωτα. Πρέπει να φύγει, να φύγει, να τρέξει μακριά!

Γυρίζει την πλάτη της κι αρχίζει να τρέχει, πέφτοντας άτσαλα πάνω στον καθηγητή που μόλις έχει μπει στην τάξη κι ετοιμάζεται να κλείσει την πόρτα. Τραβάει το τζόκεϊ από τα λαδωμένα της μαλλιά, βγάζει το τζιν μπουφάν της και το πετάει πίσω της, τρέχει. Τρέχει όσο πιο γρήγορα μπορεί. Ο καθηγητής απορημένος κλείνει τα γέλια στην τάξη του. Η τσάντα της χοροπηδάει πάνω στον ώμο της.

Τρέχει μακριά από τον ίδιο τον εαυτό της.

Να φύγω, σκέφτεται. Θέλω μόνο να φύγω.

Φτάνοντας ξέπνοη πίσω στις δημόσιες τουαλέτες, μπαίνει με φόρα και χτυπά την πόρτα να κλείσει πέφτοντας πάνω της με την πλάτη της. Απέναντί της ο εαυτός της στον καθρέφτη την κοιτά. Το κόκκινο μπλουζάκι είναι σκισμένο από τα χέρια της που το τραβούσαν σ' όλο το δρόμο με μανία. Η μάσκα τρέχει αυλάκια μαύρα κάτω απ' τα μάτια της. Τα μαλλιά της κολλημένα άχαρα πάνω στο κεφάλι της, πατικωμένα από το τζόκεϊ που είχε φορέσει για να τα κρύψει λίγο νωρίτερα. Ποιον κοροϊδεύω; Ο καθρέφτης δεν της απαντά. Έβγαλε το μπλουζάκι και το άφησε να πέσει στα λιγδωμένα πλακάκια. Έβγαλε τα ασημί μποτάκια της και πάτησε πάνω στο μπλουζάκι με τις κάλτσες. Ύστερα έβγαλε το ακριβό της τζιν παντελόνι και το έριξε στο πάτωμα κι αυτό. Ανάγκασε τον εαυτό της να μείνει έτσι για λίγο· γυμνή, κρύα, ταπεινωμένη. Να κοιτά τον καθρέφτη και το είδωλό της βαθιά στα μάτια. Να τον γνωρίσει. Να το πάρει απόφαση πως αυτή είναι, αυτή. Αυτή, απέναντί της στον καθρέφτη. Φόρεσε ξανά τα παλιά της ρούχα. Τα ρούχα της. Όλα τα υπόλοιπα τα στρίμωξε στο μικρό καλάθι σκουπιδιών δίπλα στη λεκάνη.

Βγήκε κι άρχισε να περπατά, σέρνοντας τα βήματά της.

Στο δρόμο κλωτσά μικρά πετραδάκια και καπάκια μπουκαλιών με τα λερωμένα σταράκια της. Ψιλόλιγνο κορμί χωρίς καμπύλες· ξεθωριασμένο τζιν στα γόνατα· φούτερ με κουκούλα κατεβασμένη στα μάτια. Χέρια που μοιάζουν να κρέμονται στις πίσω τσέπες και μια ξασπρισμένη τούφα να πέφτει στο πρόσωπό της. Αν την κοιτάς από μακριά μπορεί και να σε μπερδέψει. Δεν μοιάζει ούτε πολύ με κορίτσι, ούτε πολύ με αγόρι.

Αλλά αυτή είναι. ■

Εργαστήριο Φοβήτρων

ΜΑΡΙΝΑ ΡΟΔΙΑ

Οκαθηγητής Αλφρέδος Βάτσερμαν, Ειδικός Επιστήμων Ερευνητής Τρομολαγνείας, αφήνει έναν ηχηρό στεναγμό ανακούφισης κλείνοντας το νέο επιστημονικό του σύγγραμμα, σηκώνεται από το σκαμπό και απομακρύνεται από τον πάγκο εργασίας του Εργαστηρίου.

Εργάζεται ιδιαίτερως σκληρά τα τελευταία χρόνια σε αυτό το μοντέρνο Εργαστήριο Φοβήτρων, που έχει την έδρα του κάτω από τα θεμέλια της Λευκής Πυραμίδας στη μακρινή Τακλαμακάν. Εργάζεται σκληρά, επειδή οι απαιτήσεις των εργοδοτών του είναι ιδιαίτερα πιεστικές. Χρειάζονται όλο και περισσότερα φόβητρα τη σήμερον ημέρα που ο κοσμάκης ολοένα και συντομότερα αφυπνίζονται από τους παλιούς φόβους. Τα παλιά δοκιμασμένα στους αιώνες σκιάχτρα δεν τον τρομάζουν πλέον.

Το πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο κ. καθηγητής είναι ότι ο εκσυγχρονισμός των αρχαίων φοβήτρων συχνά δεν είναι αρκετός κι έτσι πρέπει να βρίσκεται διαρκώς στη τσίτα, να επιστρατεύει τη φαντασία του για τη δημιουργία ολοένα και περισσότερων φοβήτρων, ώστε η διάρκειά τους να υπερκαλύπτεται, να μη προλαβαίνει να αποκαλυφθεί το ένα φόβητρο και να εμφανίζεται στο προσκήνιο ένα καινούργιο, μια και οι άνθρωποι ολοένα γίνονται εξυπνότεροι και πιο σκεπτικιστές.

Αυτό είναι το σημαντικότερο πρόβλημα όλων των ερευνητών εφευρετών ανά τους αιώνες: η διάρκεια των εφευρέσεών τους. Μια εφεύρεση δεν είναι δυστυχώς το ίδιο με μια ανακάλυψη, όπου άπαξ και βρεθεί κάτι τι παύει αυτομάτως η περαιτέρω έρευνα. Οτι ανακαλύπτεται, πάει και τελείωσε, μένει στη θέση που καταλαμβάνει και κανείς δεν το κουνάει από εκεί, αν και υπάρχουν πάντοτε μερικοί αμφισβητίες. Η αμφισβήτηση όμως προσδίδει κύρος σε μια ανακάλυψη και δεν συμφέρει και τόσο τους πελάτες του καθηγητή Βάτσερμαν.

Αντιθέτως, το δυστύχημα είναι ότι η αμφισβήτηση μιας εφεύρεσης -ιδίως εφεύρεσης του Εργαστηρίου Φοβήτρων- κάθε άλλο παρά κύρος προσδίδει στις εφευρέσεις του, τουναντίον μάλιστα αρκούν μερικά δευτερόλεπτα για να τις ακυρώσει, και πάλι φτου κι από την αρχή ανασκούμπωμα για την δημιουργία ενός καινούργιου φοβήτρου. Συχνά, αυτό δεν είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα, η εφεύρεση δηλαδή, επειδή ο καθηγητής είναι ξεφτέρι και η φαντασία του πετάει! Το κυριότερο πρόβλημα είναι η διάδοση, το πλασάρισμα του φόβου στην αγορά, «αυτό όμως δεν είναι δική μου δουλειά» σκέφτεται ο Αλφρέδος και αποσύρεται για ένα σύντομο υπνάκο που δικαιούται μετά από την πρόσφατη επιτυχία του, το καινούργιο φόβητρο που κατέβασε το αρρωστημένο του μυαλό.

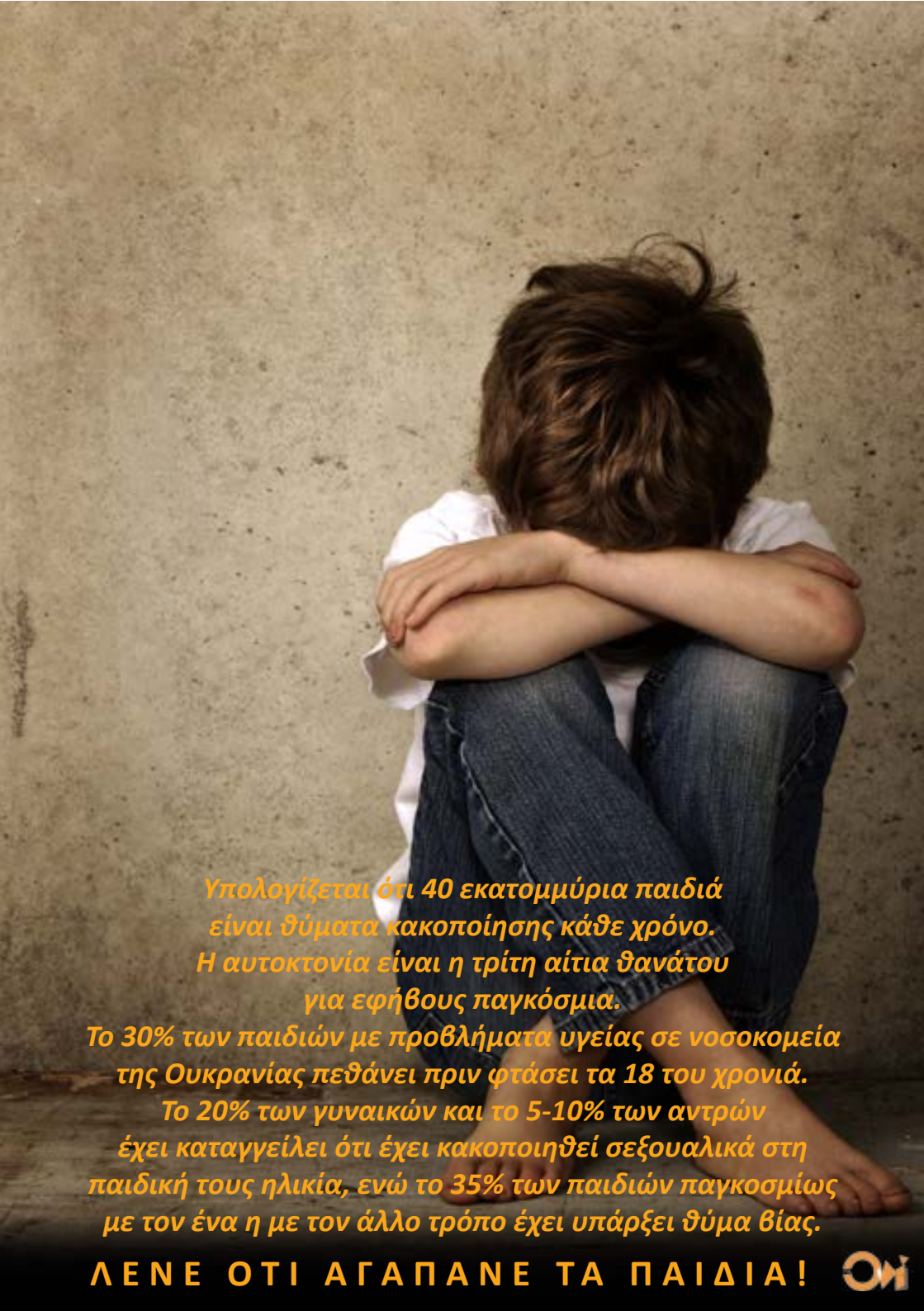
Η αλήθεια είναι πως η επίδραση του προηγούμενου φόβου, δηλαδή της “Απειλής από τη Τρομοκρατία και τους Τρομοκράτες”, τέλειωσε πολύ σύντομα, αλλά όχι από δική του ευθύνη, μια και είχε υπολογίσει άριστα το δημιούργημά του. Η ευθύνη πέφτει στους ώμους των χειριστών. Διέσπειραν σε υπερβολικές δόσεις το φόβητρο του τρόμου, παρ’ όλο που ο Ειδικός Επιστήμων είχε εφιστήσει την προσοχή στους εργοδότες του, και έτσι το φόβητρο του τρόμου δεν άργησε να χάσει την αξία του.

Από την άλλη πλευρά, ίσως να είναι καλύτερα για τον ίδιο και για το Εργαστήριο Φοβήτρων να εκπνέει σύντομα ο χρόνος επίδρασης των εφευρημάτων, ώστε σε δουλειά να βρίσκεται αυτό το εμπνευσμένο επιστημονικό σύστημα. Διαφορετικά, αν δεν εξέπνεαν σύντομα τα εφευρήματα, θα είχε ήδη συμβεί η εκπνοή του Εργαστηρίου και των εργαζομένων εκεί μέσα.

Τρίβει τα χέρια του λοιπόν ο Αλφρέδος Βάτσερμαν και αποσύρεται στον κοιτώνα του, βέβαιος -από τις εικόνες στην τιβί, τα βαρύγδουπα άρθρα στον τύπο και τα ραδιοφωνικά αφιερώματα- ότι το νέο του Φόβητρο θα έχει αρκετή διάρκεια κι έτσι θα τολμήσει να διαθέσει λίγο χρόνο και για τον εαυτό του.

Κλείνοντας απαλά τα βλέφαρα, στέλνει το νου του να ταξιδεύει σε κάποια παραδεισένια νησιά. Αύριο κιόλας λογαριάζει να πετάξει με το προσωπικό του υδροπλάνο κατά 'κει. Ήδη, ο Φόβος της Οικονομικής Κρίσης διαδόθηκε στις σωστές δόσεις σε ολόκληρο τον πλανήτη και θα διαρκέσει αρκετά καθώς φαίνεται... ■

Υπολογίζεται ότι 40 εκατομμύρια παιδιά
είναι θύματα κακοποίησης κάθε χρόνο.
Η αυτοκτονία είναι η τρίτη αίτια θανάτου
για εφήβους παγκόσμια.

Το 30% των παιδιών με προβλήματα υγείας σε νοσοκομεία
της Ουκρανίας πεθαίνει πριν φτάσει τα 18 του χρονιά.

Το 20% των γυναικών και το 5-10% των αντρών
έχει καταγγείλει ότι έχει κακοποιηθεί σεξουαλικά στη
παιδική τους ηλικία, ενώ το 35% των παιδιών παγκοσμίως
με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο έχει υπάρξει θύμα βίας.

ΛΕΝΕ ΟΤΙ ΑΓΑΠΑΝΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ!

Φθόνος

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΒΡΟΣΓΟΣ

Τον σιχαινόταν. Από τότε που ήταν μικρά παιδιά, αυτό θυμάται να νιώθει για τον Άρη.

Ο Άρης που ήταν ευγενικός, ο Άρης που ήταν καλός μαθητής, ο Άρης που άρεσε σε όλα τα κορίτσια, ο Άρης που πέτυχε στο πανεπιστήμιο.

Οι δάσκαλοι τον επαινούσαν, οι άλλοι γονείς τον θαύμαζαν, τα κορίτσια τον λάτρευαν.

Τώρα, μετά από τόσα χρόνια τον έβρισκε πάλι μπροστά του.

Ο όμορφος
φέρελπις δικηγόρος Βανδής, ο περιζήτητος εργένης.

Και αυτός τι ήταν ;

Τον απέφευγε όπως ο διάολος το λιβάνι.

Άλλες φορές έσκυβε το κεφάλι, άλλες έκανε ότι μιλούσε στο κινητό.

Σάββατο πρωί, στην καθιερωμένη βόλτα για καφέ και εφημερίδα, κοντοστάθηκε.

Ένα κηδεϊόχαρτο έξω απ' το σπίτι.

Άρης Βανδής ετών 37.

Ένα δάκρυ κύλησε στο μάτι του. ■

Μια φάρσα εκτός συναγωνισμού

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΛΑΤΖΗΣ

Το ΠΑΣΟΚ, στις 21 Οκτωβρίου του 1981 μπαίνει με τα μπούνια στο μεγάλο κόλπο της πολιτικής και η χώρα με τη σειρά της κάνει στροφή και μπαίνει τις με τις πάντες σε νέου τύπου καθεστώς.

Έτσι νομίζει τέλος πάντων.

ΟΙ παλιές αριστοκρατικές γειτονιές, όπως η Κυψέλη ας πούμε, με τη Φωκίωνος Νέγρη, το Κολωνάκι της εποχής, έχουν αρχίσει να ξεφτίζουν, με τον «καλό» κόσμο να απομακρύνεται ...φυγοκεντρικά προς τα νότια και βόρεια προάστια.

Ανατολικά και δυτικά δεν ήταν και τόσο in να αγοράζεις διαμέρισμα.

Η Κηφισιά αγέρωχη, ακόμα σχεδόν αγνή, είναι το must της εποχής.

Μερικά χρόνια αργότερα, αφού χτίστηκε εκεί το πρώτο εμπορικό κέντρο, κατάντησε το μπάχαλο που είναι ακόμα.

Υπάρχουν βέβαια και προς το νότο πολύ αριστοκρατικές περιοχές, όπως π.χ. το Πανόραμα της Βούλας.

Η δική μας πολυκατοικία, με πιλοτή παρακαλώ, μερικά χιλιόμετρα έξω απ' το κέντρο της Αθήνας.

Θα μου επιτρέψετε όμως να μην προδώσω την περιοχή, ο κόσμος είναι μικρός και δεν χρειάζεται να γίνουμε ...βούκινο. Άλλωστε και τα ονόματα των ηρώων είναι αλλαγμένα.

Οι ιδιοκτήτες των οροφодιαμερισμάτων της πολικατοικίας, 5 οικογένειες, πολύ δεμένες μεταξύ τους.

Δύο απ' τις οικογένειες συγγενείς πρώτου βαθμού.

Δύο αδέρφια. Ο Κώστας και ο Ανδρέας με τις οικογένειές τους.

Τρίτος και Τέταρτος όροφος.

Πρωταγωνίστρια της ιστορίας μας όμως στην ουσία η Καίτη, του δευτέρου ορόφου, που μένει με την αδερφή της τη Φρόσω και τη μητέρα της, την κα Όλγα, χήρα μεγαλοδικηγόρου που άφησε αρκετά μεγάλη περιουσία.

Η Καίτη είναι δύσκολη στο να επιλέξει σύντροφο, έχουν περάσει πολλοί «μνηστήρες» αλλά ποτέ δεν υπήρξε αίσιο αποτέλεσμα. Δεν ξέρω αν έφταιγε η ίδια η Καίτη ή οι μνηστήρες. Αλλά εικάζω, απ' αυτά που έλεγε κατά καιρούς η κυρία Όλγα, η χήρα του μεγαλοδικηγόρου Αναξίμανδρου Ζαλοκώστα δικηγόρου παρ' Αρείω πάγω, πως το φταιξιμο ήταν, ως συνήθως στη ζωή, μισό-μισό!

Πάντα έτσι συμβαίνει.

Φταίνει και τα δυο μέρη εξίσου, άντε καμιά φορά να είναι 60-40% ή και σε λίγες περιπτώσεις 70-30%.

Είναι τόσο σπάνιο να φταίει αποκλειστικά και μόνο η μια πλευρά, που απλά, επιβεβαιώνει τον κανόνα.

Ο Ανδρέας μεγάλος πλακατζής.

Λιγότερο ο αδερφός του ο Κώστας, αλλά ακολουθεί πάντα με κέφι τις φάρσες του Ανδρέα.

Δείγμα φάρσας:

Οι δύο οικογένειες ψωνίζουν στο σούπερ μάρκετ. Μαζί με δύο κολλητές φίλες των δύο συζύγων, του Ανδρέα τη Μαρία και του Κώστα τη Μανωλία (οι πλακατζήδες την έλεγαν Εμμανουέλλα και έκανε πως δεν ήθελε, αλλά γελούσαν και τα μoustάκια της!)

Σύνολο στο ταμείο, μετά το πέρας των ...ωνίων, τα δύο καρότσια, οι δύο άνδρες και οι 4 γυναίκες! Φθάνει η σειρά του Ανδρέα, πάντα εκείνος έβγαζε τα πράγματα απ' το καρότσι και τα άφηνε μπροστά στην ταμιά για να μη δει, δήθεν, η γυναίκα του η Μαρία τι άχρηστο είχε πάρει ΚΑΙ αυτή τη φορά!

Η ταμίας πεταχτούλα, ομορφούλα, ξανθούλα.

Ο Ανδρέας με το γνωστό του πονηρό βλέμμα, πληθωρικός, και τσαχπίνης τσιμπάει δύο κουτιά προφυλακτικά που ήταν μαζί με τις ...τσίχλες σε καλάθακι λίγο πριν το ταμείο.

Τα αφήνει επιδεικτικά μπροστά από όλα τα άλλα ψώνια που ήδη είχε βάλει για να ξεκινήσει το χτύπημα στην ταμειακή.

Η ξανθούλα έχει χάσει λίγο απ' το χαμόγελό της, έχει μια έκφραση αμηχανίας.

Ο Ανδρέας γυρνάει και φαίνεται πως μετράει με το δάκτυλο δείχνοντας προς τις 4 γυναίκες της παρέας. Μετά γυρίζει με νόημα προς την ταμιά.

-Τέσσερεις, της λέει κλείνοντας το μάτι, άρα τα 4 που έχει το κάθε κουτί φτάνουν για το βράδυ, δυο φορές την κάθε μια!

Η ταμίας σκύβει και ψάχνει κάτω απ' το ταμείο το καλάθι, ένα χαρτομάντιλο στην τσάντα της, που είναι κι αυτή κάτω απ' το ταμείο, ψάχνει κάτι τέλος πάντων, περιμένοντας ...ν' ανοίξει η γη να την καταπιεί.

Στο μεταξύ οι τέσσερεις γυναίκες κι αυτές στο κόλπο, του χαμογελούν αρκετά προκλητικά και η γυναίκα του τού στέλνει κι ένα φιλί.

Μέχρι να ξεπερδέψει η ταμίας απ' το λογαριασμό νομίζω πως πήγε στην κόλαση του Δάντη κι ακόμα πιο μακριά!

Αυτές ήταν οι φάρσες της οικογένειας.

Και γενικά όλη η πολυκατοικία ήταν πάντα μέσα στις φάρσες.

Μάλιστα κάποιοι συνωμοτούσαν με κάποιους (ο πρώτος με τον πέμπτο όροφο, ας πούμε), να κάνουν φάρσα στον τρίτο και κανείς δεν πειραζόταν, γέλαγαν στο τέλος όλοι αφού και ζόρικη να ήταν η φάρσα, ήταν καλοπροαίρετη.

Ήταν η περίοδος που ο Ανδρέας, ο Παπανδρέου αυτή τη φορά, είχε φέρει έναν αέρα αισιοδοξίας, είχε κάνει ένεση στην αυτοπεποίθηση του λαού, είχε δώσει την ευκαιρία στη μεσαία τάξη, να χαμογελάσει και να δει καλύτερες μέρες.

Με επίπλαστο τρόπο βέβαια, με δανεικά, όπως δυστυχώς αποδείχθηκε όταν έσκασε η βόμβα της φούσκας αυτής, στα χέρια της γενιάς των παιδιών, αυτών των «ευτυχισμένων» από την γενική ευημερία, μεσοαστών της 10ετίας του 80.

Αλλά αυτό είναι θέμα για πολιτική ανάλυση.

Η Καιτούλα, η ατυχήσασα κορασίδα μέχρι εκείνη την ώρα, ήταν μες τη βαθιά μελαγχολία μετά την διάλυση του τελευταίου αρραβώνα της πριν λίγους μήνες...

Μέχρις ότου...

Μέχρις ότου ενέσκηψε στην πολυκατοικία ο Αλέξης!

Ο τεχνικός ανελκυστήρων που ήρθε να την απεγκλωβίσει όταν η καμπίνα του ασανσέρ έμεινε μεταξύ πρώτου και δεύτερου ορόφου.

Κανένας δεν ξέρει μέχρι σήμερα αν ο εγκλωβισμός ήταν φάρσα ή όχι.

Εικάζω πως όχι, γιατί δεν εμφανίστηκε κάποιος να αναλάβει την ...ευθύνη για τη φάρσα.

Ο Αλέξης απεγκλώβισε μεν την Καίτη αλλά ...εγκλωβίστηκε ο ίδιος!

Προς μεγάλη χαρά του Ανδρέα, που τον γνώρισε σύντομα, στις Χριστουγεννιάτικες φιέστες, όπου τον έφερε περήφανη η Καιτούλα, εφόσον, όπως πάντα τα τελευταία χρόνια, έκαναν όλοι μαζί χριστουγεννιάτικο ρεβεγιόν.

Προς χαρά του Ανδρέα λοιπόν, ο Αλέξης ήταν πολύ μεγάλος πλακατζής.

Μέχρι που έκλεισαν στο ασανσέρ τη μέλλουσα πεθερά του, αυτή τη φορά, την κυρία Όλγα που ήταν μια σοβαρή καθωσπρέπει κυρία και όπως έλεγε με στόμφο και ή ίδια με μια αναπνοή, ήταν:

-Χήρα του Αναξίμανδρου Ζαλοκώστα δικηγόρου παρ' Αρείω πάγω, Θεός σχωρέστον!

Η κυρία Όλγα, βγήκε απ' το ασανσέρ αλώβητη, ορθή και χωρίς κανένα σπάσιμο στο πρόσωπο, παρόλο που είχε δει το Χριστό φαντάρο μες το ασανσέρ, καθώς οι δύο αδίστακτοι φαρσέρ είχαν εγκαταστήσει ένα κασετόφωνο πάνω απ' την οροφή του, που έπαιξε τη λειτουργία της εξόδου ακολουθίας, μόλις το ασανσέρ κοκάλωσε και μάλιστα ο ...γάτος Αλέξης, μάγος των ανελκυστήρων, είχε κανονίσει να σβήσει ΚΑΙ το φως μέσα στην καμπίνα!

Το περιστατικό μάλιστα έγινε στις 2 Φεβρουαρίου του 1982 την ίδια μέρα που ο μουστακαλής υπουργός παιδείας του ΠΑΣΟΚ, Λευτέρης Βερυβάκης, έβγαλε το ιστορικό φιρμάνι για την κατάργηση της μαθητικής ποδιάς!

Η αξιοπρεπής κυρία Όλγα απτόητη. Δεν ρυτίδωσε καν το μέτωπό της!

-Αυτή η κατάργηση, της ποδιάς δηλαδή, θα φέρει ανωμαλία στις σχέσεις των παιδιών στο σχολείο! Ήταν το μόνο που σχολίασε βγαίνοντας! Το είχε ακούσει απ' το ραδιόφωνο στο ψιλικατζίδικο που είχε πάει για να αγοράσει μπικουτί!

Τους έσκισε τους φαρσέρ! Σαν χασέδες!

Το κράταγε ο Αλέξης αυτό. Μανιάτικο!

-Άκου να μην καταφέρω να φοβίσω την πεθερά μου! έλεγε στον Ανδρέα που έσκαγε στα γέλια όταν θυμόταν την έκφραση ή μάλλον την ...μη έκφραση της κυρίας Όλγας και το τι είπε βγαίνοντας απ' το ασανσέρ!

-Για τις ποδιές είπε ρε μαλάκα, που κατάργησε ο Λευτεράκης! έλεγε στον Αλέξη και τον έκανε πιο μπαρούτι!

Ο γάμος είχε οριστεί για τον Μάιο του 1982.

Παραδόξως οι φάρσες εκείνη την περίοδο, τους πρώτους μήνες του 1982, μετά τη φάρσα με το ασανσέρ στην κυρία Όλγα, είχαν κοπάσει.

Κάτι ψιλές μόνο στο σούπερ μάρκετ, που πήγαιναν και τα έκαναν μπάχαλο, για να μην ...σκουριάσουν.

Πλησίαζε ο Μάιος κι ενώ το ΠΑΣΟΚ έφερνε σιγά-σιγά τη νέα τάξη πραγμάτων στη χώρα, η ημερομηνία του γάμου μεγάλωνε στο ημερολόγιο που είχε μπροστά του ο Αλέξης στο γραφείο.

Ο ίδιος είχε τακιμιάσει με τον Ανδρέα, σαν να γνωρίζονταν από παιδιά κι έκαναν παρέα αδιαλείπτως.

Κάθε μέρα ήταν στο σπίτι της οικογένειας μετά τη δουλειά και γελούσαν, γελούσαν πίνοντας κάνα τσιπουράκι και τρώγοντας τους μεζέδες της Μαρίας. Κάποιες φορές και μόνος του, χωρίς την Καιτούλα.

Φυσικά, κουμπάρος στο γάμο θα ήταν ο Ανδρέας!

Δεν υπήρχε περίπτωση να γίνει αλλιώς.

Ο Αλέξης είχε γίνει αναπόσπαστο μέλος της ...πολυκατοικίας των τρομερών φαρσέρ!

Πώς ήταν δυνατόν να μην συγγενέψουν με τον πιο απλό τρόπο;

Επειδή οι φάρσες είχαν κοπάσει όπως είπα και προηγουμένως, όλοι περίμεναν πως κάτι θα συμβεί στο γάμο, πριν την εκκλησία, κατά τη διάρκεια, στο γυρισμό.

Ρωτούσαν ο ένας τον άλλο αν ξέρει κάτι, αν υπάρχει κάποια συνωμοσία.

Τίποτα...

Αν είχε σκαρώσει ο Αλέξης με τον Ανδρέα κάτι, είχε κρατηθεί ...άκρως απόρρητο.

Πραγματικά ο γάμος έγινε κανονικά.

Ο γαμπρός περίμενε τη νύφη στην εκκλησία παραδοσιακά, χωρίς να τη στήσει.

Η νύφη ήρθε κανονικά, το αυτοκίνητο δεν «έμεινε» από κάποιο «ατύχημα» στη διαδρομή για την εκκλησία.

Ο παπάς εμφανίστηκε κανονικά στην ώρα του, το ίδιο και ο κουμπάρος.

Δεν είχαν στείλει λάθος προσκλητήρια, ούτε είχε γραφτεί λάθος το όνομα της ...πεθεράς!

Η τελετή έγινε κανονικά και η Καιτούλα πάτησε και το πόδι του γαμπρού στην εκκλησία στο «η δε γυνή να φοβήτε τον άνδρα»

Κάποιοι κράτησαν την αναπνοή τους μήπως «σκάσει» τίποτα, μ' αυτό το παραδοσιακό ...ξενύχιασμα, αλλά τζίφος.

Όλα κύλησαν ομαλά.

Το ρύζι κανονικό, στο χορό του Ησαΐα δεν άρχισε να παίζει κάνα Hard rock κομμάτι, στις χαιρετούρες δεν υπήρχε φάρσα, απλά χωρατά μεταξύ των νεόνυμφων και των καλεσμένων.

Nada που λένε κι οι Ισπανοί.

Τίποτα!

Τότε δεν υπήρχαν κτήματα ακόμα για να γίνει εκεί το επίσημο γεύμα στους καλεσμένους της επιλογής του ζευγαριού, πήγαν όλοι της πολυκατοικίας και κάμποσοι άλλοι ...εξωσχολικοί, σε ταβέρνα.

Έγινε ο χαμός, τρικούβερο γλέντι, όλοι έλεγαν από δω θα σκάσει κάτι, από κει θα σκάσει, θα βγει απ' την τούρτα καμιά γυμνή, τίποτα. Κι η τούρτα δηλαδή, σιγά το μέγεθος, όχι γυμνή γυναίκα αλλά ούτε γυμνή ...μπάρμπι δεν χώραγε.

Κάποιοι ήταν και λίγο επιφυλακτικοί με το φαί, μπας κι είχαν κάνει κάνα περίεργο με πολλά πιπέρια και οι μνημένοι περίμεναν τους ...αθώους να δοκιμάσουν πρώτοι.

Τίποτα!

Τέλειωσε κι αυτό και πήγαν όλοι στα σπίτια τους, το ίδιο και οι νεόνυμφοι για την πρώτη νύχτα του γάμου.

Και, ως συνήθως ...ξημέρωσε η επομένη μέρα.

Το ίδιο απόγευμα θα υπήρχε συγκέντρωση στο σπίτι του κουμπάρου, θα ήταν και τα δυο σόγια, της νύφης, η κα Όλγα και η αδερφή της η Φρόσω και του γαμπρού, ζούσε μόνο ο πατέρας του ο κύριος Φίλιππος. Η Μαρία του κουμπάρου, ο Κώστας ο αδερφός του με τη Μανωλία τη γυναίκα του,

κάποιες θείες του γαμπρού, μια θεία της Μαρίας, μπορεί να ξεχνάω και κάποιους.

Την επομένη θα έφευγαν για το καθιερωμένο ταξίδι του μέλιτος.

Το βασικό θέμα της συγκέντρωσης ήταν το παραδοσιακό άνοιγμα των δώρων.

Στο σαλόνι του σπιτιού του κουμπάρου και της κουμπάρας.

Καθισμένοι στον καναπέ, στις πολυθρόνες και στις καρέκλες όλοι στραμμένοι προς τη μπαλκονόπορτα που ήταν ανοικτή, άνοιξη γαρ, και μπροστά της τα δώρα στα κουτιά.

Μπροστά απ' τα δώρα ο Ανδρέας με τον Αλέξη, έτοιμοι να τα ανοίξουν.

Δώρα πάρα πολλά. Δεκάδες κουτιά κάθε μεγέθους!

Υπάρχει ευθυμία, γέλια, με μόνη σοβαρή πάντα τη χήρα του μεγαλοδικηγόρου την κα Όλγα, την πεθερά του γαμπρού.

Ο Ανδρέας ανοίγει πρώτος, τιμής ένεκεν, ένα μεγάλο κουτί που περιέχει μια χύτρα ταχύτητος.

Την τεράστια SEB της εποχής με το βιδωτό καπάκι.

Από τον θείο Αναξιμανδρο και τη θεία Κούλα!

Επιφωνήματα απ' όλους, -τι ωραίο δώρο, γέλια, -να μάθεις να μαγειρεύεις όμως Καιτούλα, πειράγματα από τη Μαρία και κάποιες ξαδέλφες της νύφης, α, ναι, τις είχα ξεχάσει αυτές!

Δεύτερο κουτί, το ανοίγει ο Αλέξης.

Πάρα πολύ βαρύ, ένας φούρνος μικροκυμάτων! Πανάκριβο δώρα εκείνη την εποχή.

Η κάρτα γράφει από την οικογένεια Λικιάρδου.

-Ο θεός μου, λέει ο γαμπρός.

Επιφωνήματα, κάποιος χειροκρότησε κιόλας.

Τρίτο δώρο και πάλι ο Ανδρέας.

Της μόδας τότε, ένα σετ Pyrex! Γιώργος και Στέλλα Καλαποθάκη.

Φίλοι της νύφης από παιδιά!

Πειράγματα για τη μαγειρική της Καιτούλας και πάλι.

Τεταρτο δώρο ο Αλέξης.

Ένα βάζο σκαλιστό, κεραμικό, κιτσάτο. Διαβάζει την κάρτα.

-Τέλης Οικονόμου, -ποιος είναι αυτός ρε γαμώτο, λέει.

-Τι μαλακία είναι αυτή; Σιγοντάρει κι ο Ανδρέας.

-Δώστο εδώ ρε κουμπάρε!

Το παίρνει στα χέρια του και με μια απότομη κίνηση, δυνατά κιόλας, το ... πετάει στο μπαλκόνι!

Το βάζο σπάει με πάταγο σκορπίζοντας θραύσματα σ' όλη τη βεράντα!

Κόκαλο το ...φιλοθεάμον κοινό!

Η Καιτούλα κάνει να πει κάτι αλλά σταματάει, η κυρία Όλγα έχει χάσει λίγο το χρώμα της, αλλά διατηρεί ακόμα την ψυχραιμία της.

-Μα... ο Τέλης είναι ο γιός του ξαδέλφου μου του Σπύρου, λέει στο τέλος.

-Δεν ήταν ανάγκη να το σπάσετε.

Στο μεταξύ ο Ανδρέας έχει ανοίξει κι άλλο πακέτο.

Ένα αγαλματάκι ρεπλίκα κάποιου ...γνωστού-άγνωστου γλυπτού γύρω στα 30-40 εκατοστά, μάλλον γύψινο, καρακίτς του κερατά.

-Τηλέμαχος Παπανικολάου, διαβάζει την κάρτα.

-Τι ναι αυτό ρε μαλάκα, λέει τώρα ο γαμπρός.

-Μια μαλακία και μισή λέει ο κουμπάρος.

Πριν να προλάβει να πει κάποιος κάτι, ο Αλέξης το πιάνει και το πετάει με φόρα κι αυτό στο μπαλκόνι! Ο θόρυβος εκκωφαντικός και το άγαλμα εις τα εξόν συνετέθη!

Η κα Όλγα αισθάνεται μια ζάλη!

Η Φρόσω, η αδερφή της νύφης που κάθεται δίπλα της τής πιάνει το χέρι.

-Όχι, λέει κάπως ξεψυχισμένα, αλλά σπαραχτικά, -ο Τηλέμαχος ήταν παιδικός φίλος του μακαρίτη του συζύγου μου! Γιατί το...

Δεν προλαβαίνει να ολοκληρώσει τη φράση της κι ο Ανδρέας έχει στείλει άλλο ένα δώρο στο μπαλκόνι. Ένα γυάλινο κηροπήγιο σαν φανάρι που έχει πλαίσιο από σίδερο και δεν σπάει, αλλά κάνει δαιμονισμένο θόρυβο πέφτοντας πάνω στα ήδη σπασμένα.

Η κα Όλγα είναι στα πρόθυρα του εγκεφαλικού και οι υπόλοιποι, μάλλον όχι όλοι όμως, έχουν χλομιάσει τελείως.

Η Καιτούλα, επειδή ξέρει τον Αλέξη και τον Ανδρέα είναι μάλλον ψύχραιμη, ανησυχεί κι αυτή, μόνο για την μάνα της όμως.

Η Φρόσω τρίβει δυνατά τα χέρια της κας Όλγας τώρα ενώ το πρόσωπό της συνήθως αγέρωχης και καθωσπρέπει γυναίκας, έχει ...ραγίσει κανονικά!

Το σόου συνεχίζεται. Μερικά δώρα βέβαια, όσα δεν κρίνονται σαν κιτς απ' το δίδυμο της ...συμφοράς, γλυτώνουν το σπάσιμο.

Αλλά κάθε δυο-τρία, ένα γίνεται κομμάτια στο μπαλκόνι που έχει γεμίσει με σπασμένο κιτσαριό και είναι σαν να έχει περάσει από πάνω του ο τυφώνας ...Κατρίνα!

Η κα Όλγα είναι ημιλιπόθυμη πια.

Νομίζω πως δεν υπήρχε ακόμα το Lexotamil.

Υπήρχε βέβαια το Valium!

Εικάζω πως το νερό που της έφερε η Φρόσω στο τρίτο σπάσιμο είχε παρέα κι ένα τέτοιο χάπι, η Φρόσω ήταν γιατρός σε νοσοκομείο της Αθήνας.

-Για στάσου, λέει στο 10ο σπάσιμο-περίπου γιατί είχαν χάσει τον αριθμό- η Μαρία, θυμίζω, η σύζυγος του Ανδρέα.

-Αυτή δεν είναι η κιτσάτη σουπιέρα που μας είχε φέρει η θεία η Ελένη στο γάμο μας;

Πώς βρέθηκε με τα δώρα της Καιτούλας και του Αλέξη; Τη θυμάμαι καλά, την είχα βάλει στο πατάρι! Α, πουλάκια μου! Τη σκάσατε τη φάρσα, ε; Γι' αυτό ανέβηκες στο πατάρι προχθές Αντρίκο;

Οι αθεόφοβοι είχαν μαζέψει απ' όλους τους φίλους και συγγενείς ό,τι δώρα είχαν καταχωνιασμένα στα πατάρια απ' το δικό τους γάμο, επειδή απλά, δεν βλέπόντουσαν!

Τα έκαναν πακέτα, πήραν τη λίστα των καλεσμένων, έφτιαξαν ψεύτικες κάρτες και τα παρουσίασαν σαν δώρα που είχαν κάνει στο ζευγάρι!

Η κα Όλγα παρά τρίχα γλύτωσε το εγκεφαλικό. Είχε αρχίσει να στραβώνει το στόμα της.

Δε ρώτησε κανείς ποιος ήξερε γι' αυτή τη φάρσα. Δεν είχε και νόημα.

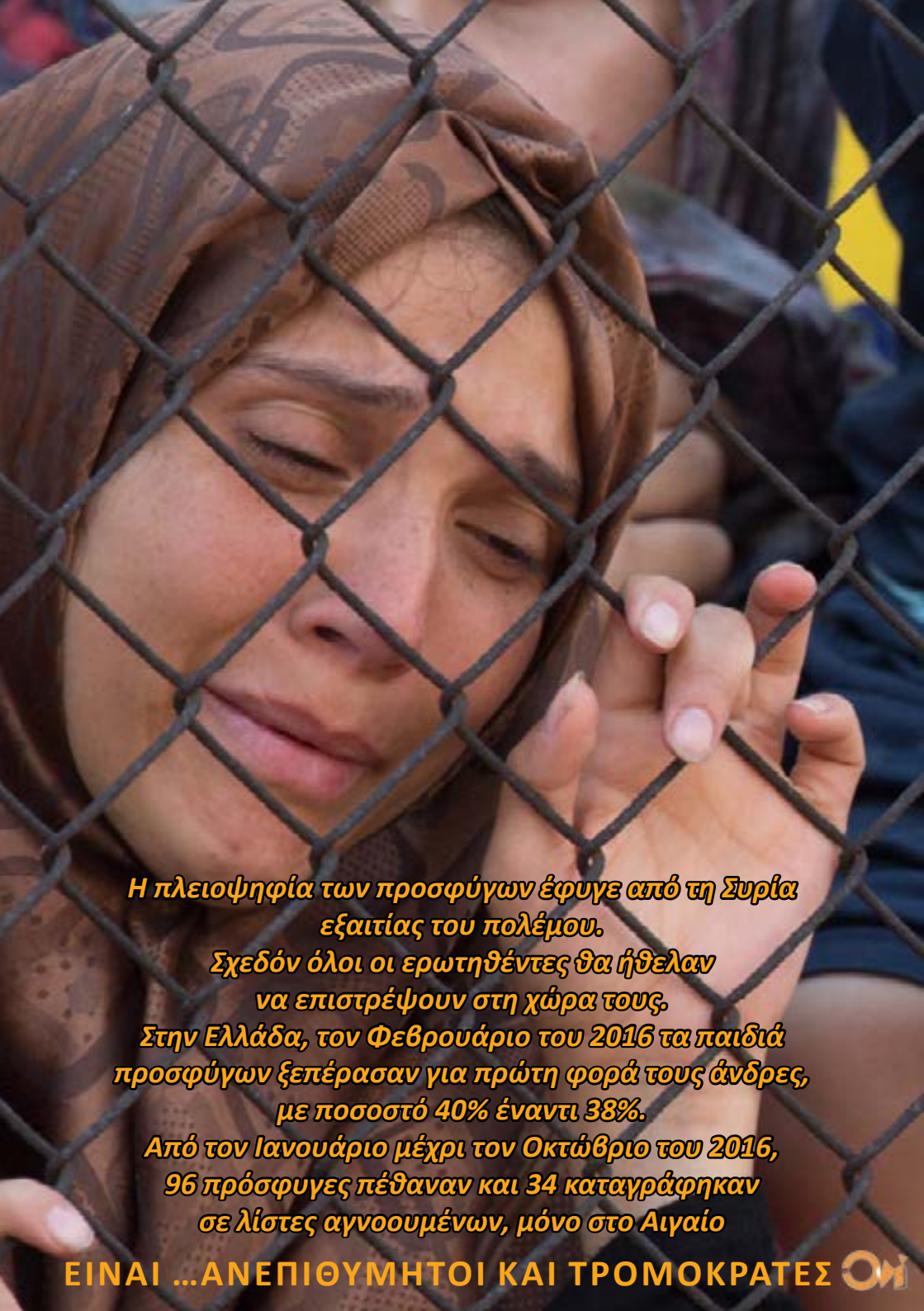
Τη ίδια μέρα, ίσως την ίδια ώρα που γινόταν αυτή η φάρσα ήταν γεγονός η πρώτη παραίτηση υπουργού του ΠΑΣΟΚ.

Του Μανόλη Δρεττάκη, υπουργού οικονομικών, που τον άδειασε ο ίδιος ο Ανδρέας καταργώντας στην ουσία τον περίφημο ΦΑΠ που είχε ψηφιστεί λίγες μέρες νωρίτερα στη Βουλή και φορολογούσε για πρώτη φορά στην ιστορία της χώρας, τη μεγάλη ακίνητη περιουσία.

Η κινητή ...περιουσία των δώρων του νιόπαντρου ζευγαριού κείτονταν συντρίμια στο μπαλκόνι του τετάρτου ορόφου μιας πολυκατοικίας ορφοδιαμερισμάτων σε «ακριβό» προάστιο, μαζί με τις ελπίδες αυτού του τόπου να ορθοποδήσει κάποια στιγμή.

Η πρώτη παραίτηση υπουργού και μάλιστα οικονομικών του ΠΑΣΟΚ, ήταν τελικά μια φάρσα, πραγματικά εκτός συναγωνισμού. Μια κακόγουστη όμως φάρσα.

Και αφορούσε, όπως αποδεικνύεται τόσα χρόνια αργότερα, τη βιωσιμότητα ενός έθνους. ■

**Η πλειοψηφία των προσφύγων έφυγε από τη Συρία
εξαιτίας του πολέμου.**

**Σχεδόν όλοι οι ερωτηθέντες θα ήθελαν
να επιστρέψουν στη χώρα τους.**

**Στην Ελλάδα, τον Φεβρουάριο του 2016 τα παιδιά
προσφύγων ξεπέρασαν για πρώτη φορά τους άνδρες,
με ποσοστό 40% έναντι 38%.**

**Από τον Ιανουάριο μέχρι τον Οκτώβριο του 2016,
96 πρόσφυγες πέθαναν και 34 καταγράφηκαν
σε λίστες αγνοουμένων, μόνο στο Αιγαίο**

ΕΙΝΑΙ...ΑΝΕΠΙΘΥΜΗΤΟΙ ΚΑΙ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΕΣ ΟΗ

ποιήματα

Οι πεθαμένοι μ' αγαπούν

ΡΩΞΑΝΗ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Το φως έγειρε κιόλας
κείνο που βαστούσε η γη στο στήθος της
και βύζαινα ενώ ο ουρανός
κοιμόταν μες στο μπαμπάκι του.

Οι πεθαμένοι μ' αγαπούν.

Σκοτεινιάζουν το σπίτι
και προβάλλουν τη ζωή τους
σε γλώσσα ακατανόητη
και γοητευτική.

Γονατίζουν οι τοίχοι
μπαίνουν μέσα οι δρόμοι
τους τυλίγω
τους βάζω στα συρτάρια
με μιαν ετικέτα απ' έξω.
Απομένει η αποκατάσταση
των ονομάτων
και των χρονολογιών.

Μαγείρεψε **το** χρόνο

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΛΑΤΖΗΣ

Μαγείρεψε το χρόνο,
βάλε μέσα λίγο καιρό,
καμιά μέρα,
λίγες βδομάδες,
ένα έτος,
μια τζούρα ώρες,
μερικά δευτερόλεπτα ευτυχίας (συμπυκνωμένος κύβος νοστιμιάς!),
μερικές αναμνήσεις...
Είναι ένα φαΐ αυτό δυναμωτικό, που μπορεί να σε κάνει
να ξεφύγεις από την αραχνιασμένη καθημερινότητα,
να αποκτήσεις ένα παράθυρο με θέα άξια θέασης,
μια φυγή σ' ένα μελωμένο μέλλον,
ένα περισκόπιο υποβρυχίου με θέα μια θάλασσα γλυκιάς βανίλιας!

Μαγείρεψε το χρόνο,
έτσι κι αλλιώς τρέχει γρήγορα,
δεν τον φτάνει κανείς,
ποτέ δεν τον έχει φτάσει...
Και το μόνο τρυκ για να τον πιάσεις, είναι ν' ανέβεις σ'
ένα βαγόνι του, που σ' αρέσει,
αυτό που μέσα έχει πολυφωνία, ποικιλία.
Κι αν μπεις σε τέτοιο βαγόνι, μπορεί οι αναμνήσεις σου να
μείνουν για πάντα εδώ.
Σ' αυτή την επιφάνεια που τόσο φιλόξενα φιλόξενη
είναι...
Μαγείρεψε το χρόνο.
Η συνταγή είναι εκεί πιασμένη με το μαγνητάκι, πάνω στο
ψυγείο
της ύπαρξης.
Αρκεί να την ακουμπήσεις στο τραπέζι της φαντασίας
σου και να χρησιμοποιήσεις το μίξερ των αναμνήσεων...

Ταξίδι στην Ονειροχώρα

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΟΥΖΕΒΙΡΗΣ

Υγρό και σκοτεινό απόγευμα σήμερα,
Το μυαλό μου βουτά σε ωκεανούς σκέψεων
Που πουθενά δεν οδηγούν.
Ανήσυχο πνεύμα απ' τα σπλάχνα μου βγαίνει,
Σαν κάτι να θέλει,
Και την ερημιά γύρω πίσω αφήνει,
Σαλπάροντας για της Φαντασίας τις πολιτείες,
Πάνω σε δελφίνι.

Στα παζάρια γυρνά,
Και πουλά ότι άσχημο έχει,
Κάτι καινούριο να πάρει,
Κάτι που η επιθυμία του επιβάλλει.
Πίσω σαν γυρίσει, ενθύμιο και φυλαχτό να έχει,
Για όταν στα μονοπάτια της ζωής του θα βρέχει.

Μα σαν γυρίσει, σε λάθος κόσμο βρίσκεται
Σε λάθος εποχή.
Τίποτα απ' το παζάρι δεν θα του μείνει,
Στο πέρασμα των συνόρων θα χαθούν,
Όταν το πνεύμα κουρασμένο απ' το ταξίδι
Επιθυμήσει την γαλήνη.

Και σαν ξυπνήσει,
Ελαφριά θά' ναι η θύμιση του ταξιδιού,
Ασήμαντη.
Άλλη περιπέτεια τότε θα αναζητήσει,
Αυτή που στον κόσμο που ζει,
Δεν θα μπορέσει να ζήσει.

Κάκτος

ΜΑΝΟΣ ΜΑΥΡΟΜΟΥΣΤΑΚΑΚΗΣ

Στα άνυδρα ... φυτρώσαμε κάκτοι άνυδροι.
Σταγόνες συλλαμβάναμε φερμένες μακρινές.
Ήλιος βάρβαρος πελεκούσε τη σκέψη μας
Μέχρι το βράδυ τής ερήμου, τον δεσμοφύλακα
τής επόμενης βάρδιας.
Στα γυμνά μας μπράτσα κτυπούσαμε αγαπημένα ονόματα
Λαχτάρα τής καρδιάς μας. Υποφέραμε.
Με ψέματα, με υποσχέσεις τυπωμένες
ψεύτικες δροσίζαμε τα στεγνά μας στόματα.
Αντέχαμε
πληγιασμένοι ... με τ' αγκάθια μας να λοιδωρούν την έρημο.
Σε πείσμα της.
Φτιάξαμε αίμα να πίνει το νερό τής έλλειψης.
Διψασμένο για ζωή. Τον έρωτα της σε κόσμο ανοίκειο.

Κάκτος στην έρημο.
Γυρνάω πακτωμένος μέσα της.
Κοιτάζω πέρα τον ορίζοντα. Του ψάχνω την υπόσχεση.
Φτιάχνω τον ελαφρό του αέρα.
Τις πνοές του αόρατα κτυπώ στα μπράτσα και στο σώμα μου.
Αγαπημένες φιγούρες φέρνω ως μέσα μου.
Νερό και αέρας μου. Άτια στο άρμα μου.
Δικά μου.
Περιμένουν ... να νικήσουν την έρημο.
Που δεν ποθεί.

Η πτώση

ΝΙΚΟΣ ΛΑΪΟΣ

Εκεί που ο ουρανός ραγίζει
ανοίγει, κι άγγελοι πέφτουν
στην αφρισμένη θάλασσα.

Πάνω στο σμαραγδένιο
γκρεμό, κύματα χτυπάνε
και λευκός αφρός αναβλύζει.
Χύνονται σπλάχνα,
κοχλάζουν τα βάθη.
Σφαδάζουν, γυρνώντας
σε μέρη σκοτεινά,
σε αναψοκοκκινισμένα πρόσωπα.

Ακροδάχτυλα αγγίζουν
δάχτυλα χαϊδεύουν
πλεξούδες από φύκια
χαϊδεύουν τον ήλιο.
Ουράνιες σφαίρες
σε τρυφερά χέρια.
Και ουράνια σχέδια
αναμεσά στο φεγγάρι
και τα αστέρια.

Καθώς ο ουρανός ραγίζει
ανοίγει, κι άγγελοι πέφτουν
στην αφρισμένη θάλασσα.

Απελπισία

LAWRENCE NANNERY

Πεταμένος στη γη βίαια, πολύ βίαια.
Η απόσταση μέχρι τη γη μεγάλη αλλά η κίνηση αργή,
αργή και αργή.
Μεγάλη διαδρομή, σπάνια διασκεδαστική.

Χαμένος σε πλήθος ανθρώπων, στο μεγάλο πλήθος ...
Χαμένος σε ήχους, μόνος στον θόρυβο ...
Πρέπει να παραμείνεις ανέπαφος, αδιάφορα το πως και
το γιατί.

Θυμήσου, τα πάντα μπορεί να συμβούν.
Οι παραμορφωμένοι, οι γκροτέσκοι, όλοι ζουν εδώ.
Εσύ παλεύεις, αλλά ο εχθρός μεταμορφώνεται συνεχώς.

Η απελπισία ανεβαίνει και το συνειδητοποιείς,
αυτοί που έχουν οριστεί να σε αγαπούν – όσοι μπορούν
να βρεθούν κοντά σου
σε εξοργίζουν και η μοναξιά κερδίζει συνέχεια.

Δεν μπορείς να βγεις έξω. Δεν ξέρεις τι σημαίνει έξω.
Τα πάντα χάνονται, δεν μπορείς να συνεχίσεις,
σκέφτεσαι: «και λοιπόν;»

Μην το αφήσεις να σε αγκαλιάσει.
Δεν υπάρχει Θεός να σε σώσει.

Χτύπα τα χέρια σου, κάνε θόρυβο.
Ο τελικός προορισμός και το πεπρωμένο σε περιμένουν,
και ίσως να μην είναι κακό.

Ο Υπουργός ή Πειθήνιο όργανο

ΜΑΡΙΝΑ ΡΟΔΙΑ

Κατακέφαλα με βάρεσε η δόξα,
Υπουργός όταν εχρίστηκα μιά μέρα,
κι αποδείχτηκε πως, λόγια του αέρα
όσα έλεγα δεν ήταν, ούτε λόξα!

Εχρίστηκα κι ορκίστηκα λοιπόν, κανονικά,
Συμπέρασμα μη βγάζεις βιαστικά!

Μικρός, άκουγα τι μούλεγε η μαμά μου
κι ήμουν πρώτος μαθητής μέσα στην τάξη.
Όλοι μ' είχανε μή βρέξει και μή στάξει.
Πήρα πρώτος, μ' άριστα το δίπλωμά μου.

Ευγενικός και τρυφερός και πρόσχαρος πολύ,
και ρούφαγα την κάθε συμβουλή!

Για παράδειγμα, σαν πήγαινα επισκέψεις
στη θεία ή στους φίλους του μπαμπά,
αυθόρμητα και δίχως πολλές σκέψεις,
έλεγα, όταν κερνούσανε χαλβά:

- Για να μή σας προσβάλλω, θα το φάω τελικά,
αν και δε μου αρέσουν τα γλυκά!

Παντρεύτηκα μια παιδική μου φίλη
και ζώ ευχαρίστως, μέσα στη ρουτίνα.
Ποτέ δεν βλέπω πίσω απ' την κουρτίνα,
πειθήνια ακούω τα δικά της χείλη:

- Περπάτα με τις κάλτσες και μη βγάζεις τσιμουδιά!
Σού είπα πως κοιμούνται τα παιδιά!

Αυτός είμαι λοιπόν και τίποτ' άλλο!
Όλα μου ήρθαν προγραμματισμένα.
Σαν Υπουργός, τα έχω λίγο σαστισμένα,
μ' ακούω πάντα κάποιον πιό μεγάλο.

- Τάιζε τα γατάκια, βγάξε βόλτα τα σκυλιά,
Θα κάνεις την καλύτερη δουλειά!

Σα γάντι το υπουργείο μου ταιριάζει,
το λέω, όταν με βλέπω στον καθρέφτη.
Κι αν θέλει κάποιος να με βγάλει ψεύτη,
για τίποτα εμένα δε με νοιάζει!

Ταϊζω τα γατάκια, βγάζω βόλτα τα σκυλιά,
κι αυτή είν' η καλύτερη δουλειά!!

(Οι άλλοι διαφωνούνε ριζικά, όμως εγώ
ακούω πάντα τον πρωθυπουργό!)

Τριαντάφυλλα

BIPTZINIA POMEPO

Περπατάει μόνος στην ερημιά
μαζεύοντας μεταξωτά πέταλα
βαριά από την πρωινή δροσιά
χωρίς να τον νοιάζουν τα αγκάθια
που τρυπάνε τα σκληρά του δάχτυλα
Είναι εργάτης

Στέκεται στο μικρό δωμάτιο
τινάζει τη σκόνη από την πετσέτα
και μετά περπατάει στον στενό διάδρομο
στην άλλη πλευρά του τοίχου
και περιμένει
για εκείνον
να της φέρει τριαντάφυλλα

Τα πρόσωπα της Αφροδίτης

ΘΟΔΩΡΟΣ ΝΑΣΟΣ

Τρία είναι τα πρόσωπα της Αφροδίτης,
Αναστάτωση, επιθυμία, μανία
ατελείωτη λατρεία
Γοητευτικά χλωμά, πτερύγια

Τα σημάδια

ΑΝΤΡΕΑΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

Ήσουν εδώ ξανά.

Χέρια που αγγίζουνε κι αφήνουν σημάδια.

Μάτια κλειστά που ονειρεύονται. Λόγια της νύχτας.

Ο έρωτάς σου έχει κάτι από φευγικό.

Σ' αγκαλιάζω και φεύγεις στο σκοτάδι. Κρύβεσαι μέσα στις σκιές.

Μ' αφήνεις ιδρωμένο με τη γεύση σου. Φοβάμαι να κοιμηθώ μη γυρίσεις.

Είπες πως δε θα φύγεις ποτέ. Είπες πως τίποτα δε θα αλλάξει.
Είπες εσύ για μένα γεννήθηκες κι έζησες για να με βρεις.

Χάνεσαι όταν βαριέσαι και δε μ' αφήνεις να σε ψάξω. Φεύγεις κι είναι σα να μην υπήρξες ποτέ σου.

Μιλώ για σένα και με παίρνουν τρελό. Δεν υπάρχουν, μου λένε.
Δεν υπάρχουν.

Κι αυτά; Αυτά τι είναι, ρωτάω και τους δείχνω τα σημάδια που μου άφησες. Αυλακιές στην καρδιά μου.

Μόνος σου τα έκανες, μου λένε.

Όλα μόνος σου.

Μερικές φορές βρίσκω
μέρος να **κοιμηθώ**

Αλλά ποτέ δεν
ονειρεύομαι

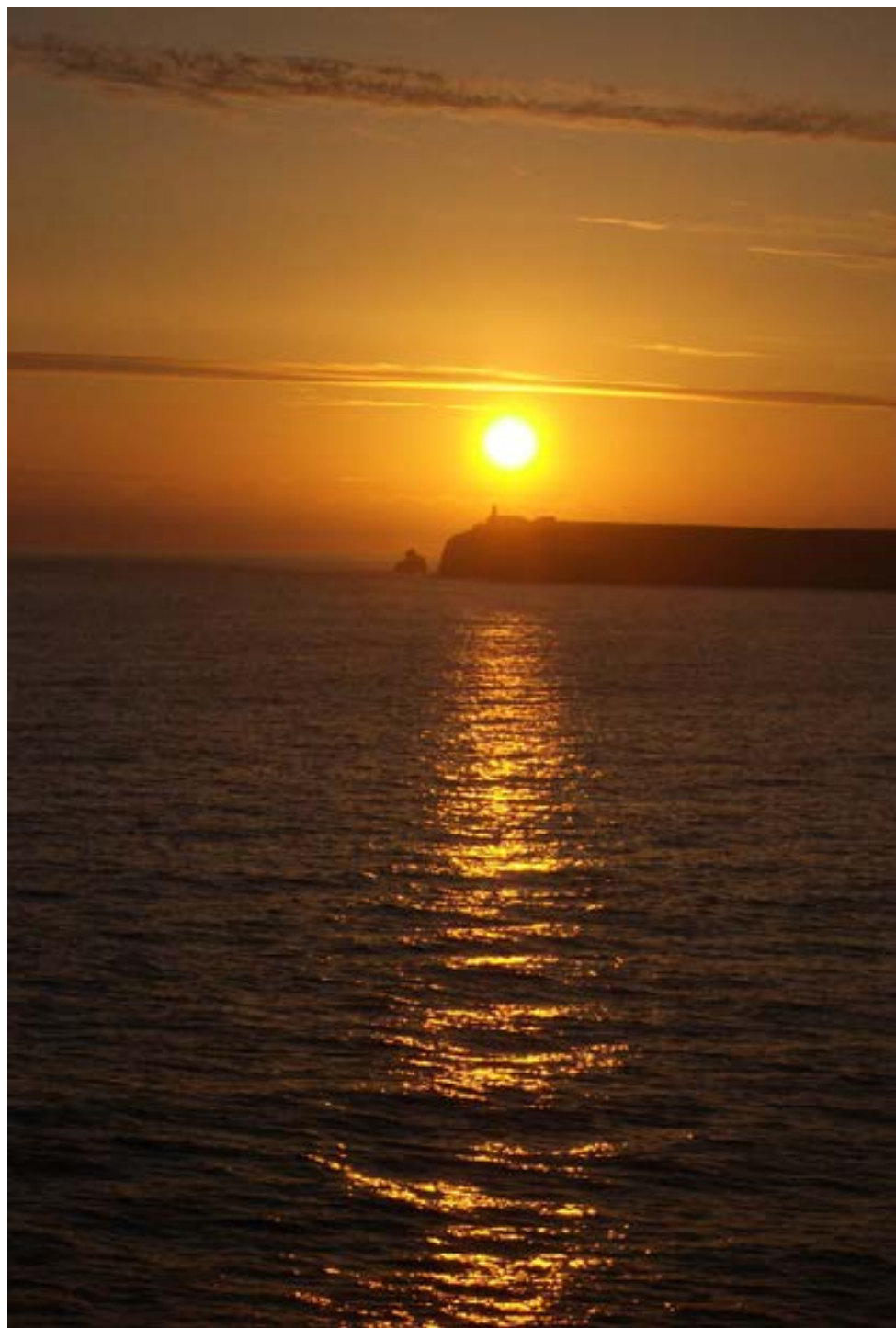

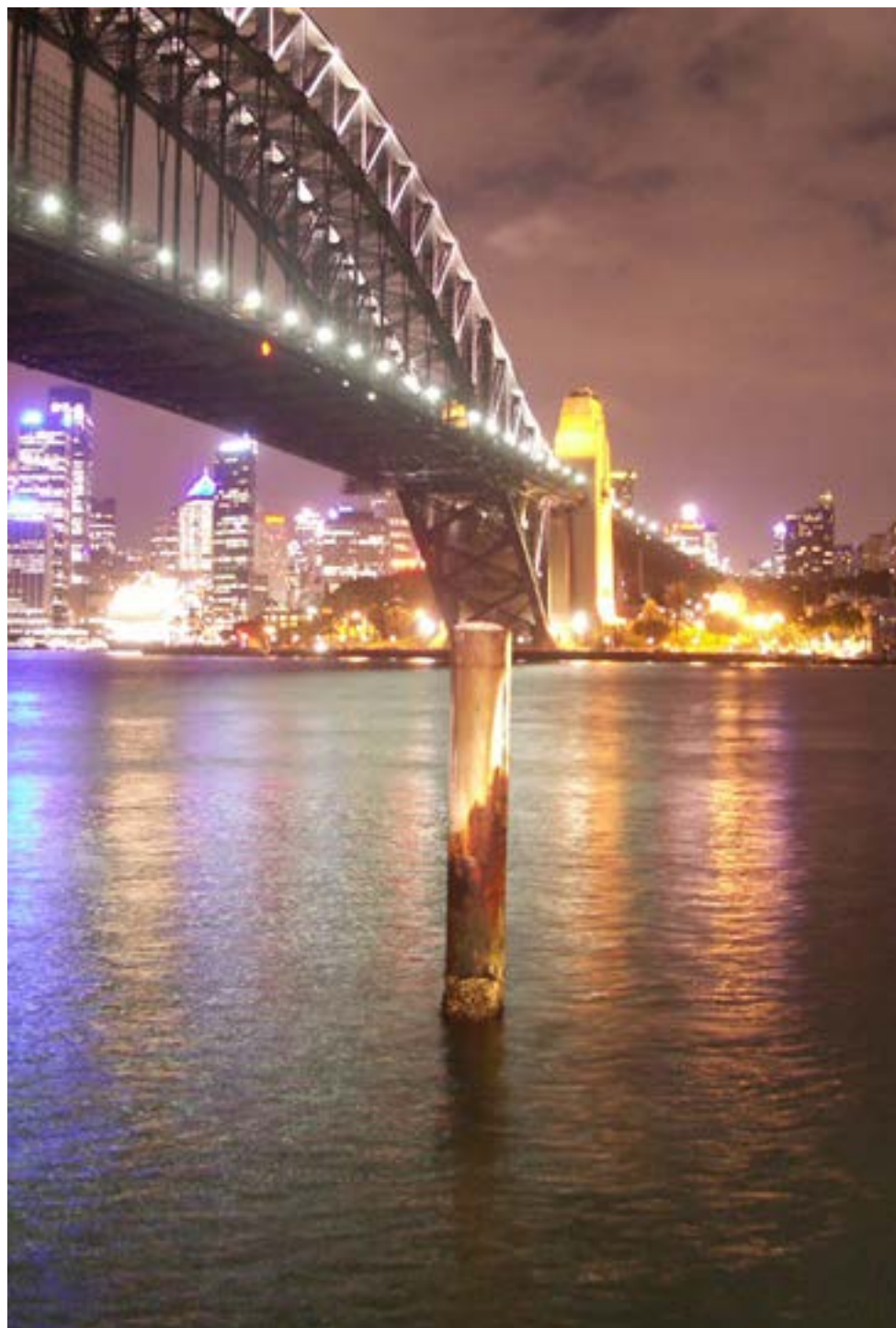
Οπτική

ΓΙΑΡΙ ΜΑΡΤΙΚΑΪΝΕΝ

φωτοϊστορίες

Φτιάξτε σχολεια όχι φυλακές!

ΘΑΝΟΣ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ

Πριν

Μετά

Πριν

Μετά

Πριν

Μετά

Πριν

Μετά

Πριν

Μετά

Πριν

Μετά

Πριν

Μετά

Πριν

Μετά

Τα σχολεία είναι στον Δήμο Αγίου Δημητρίου, Αττικής

Ο μπαμπάς,
αγαπάει τη μαμά.
Την κλωτσάει,
την χτυπάει,
της φωνάζει,
την κάνει να κλαίει.
Και ο μπαμπάς
αγαπάει εμένα.
Με καίει, με χτυπάει,
με κλειδώνει στη
ντουλάπα,
και με φωνάζει βλάκα.

Εγώ μισώ
την αγάπη.

Σκέψεις σε χρώμα

BIPTZINIA MARIA POMERO

Η Βιρτζίνια Μαρία Ρομέρο είναι οραματίστρια καλλιτέχνηδα, ζωγράφος και ποιήτρια, με συνεχή παρουσία με σειρές έργων και εκθέσεις. Με μόνιμες συλλογές σε μουσεία και ιδιωτικές συλλογές στις ΗΠΑ και στο εξωτερικό.

Φερνάν Λεζέ

Φερνάν Λεζέ (4 Φεβρουαρίου 1881 – 17 Αυγούστου 1955) ήταν Γάλλος ζωγράφος και γλύπτης, ο οποίος ξεκίνησε από τον κυβισμό, ωστόσο προχώρησε σε πιο εικονικές και εύληπτες παραστάσεις, με αποτέλεσμα να θεωρείται πρόδρομος της Ποπ Αρτ.

Τα υπόλοιπα πού είναι;

ΘΑΝΟΣ ΚΑΛΑΜΙΔΑΣ

Τον Δεκέμβριο του 2010, ο ΟΗΕ βλέποντας τα όσα συνέβαιναν κυρίως στην Λατινική Αμερική αλλά και στην Συρία, στο Ιράκ και την Ζιμπάμπουε, αποφάσισε ότι ήταν ευκαιρία να θεσμοθετήσει μια διεθνή ημέρα για τους ... εξαφανισμένους, εννοώντας όλους αυτούς που “εξαφανίζονται” χωρίς να αφήσουν ίχνη και χωρίς κανέναν να γνωρίζει τι τους έχει συμβεί, με σκοπό να υπάρξει κοινωνική, πολιτική ή ακόμα και οικογενειακή αστάθεια.

Ο σκοπός του ΟΗΕ όπως και με πολλές άλλες αντίστοιχες διεθνείς ημέρες ήταν όχι μόνο να ενημερώσει αλλά και να δραστηριοποιήσει πολίτες και κυβερνήσεις. Για να το καταλάβετε καλύτερα, φτάνει να σκεφτείτε τι σας ήρθε στο μυαλό όταν διαβάσατε για την ημέρα των εξαφανισμένων. Αν είστε της δικής μου γενιάς είδατε τον Πινοσέτ, οι μικρότεροι είδατε τον Σαντάμ και κάποιοι είδατε τον Κορλεόνη ή τον Σβαρτζενέγκερ. Άντε μερικοί μικρότεροι να σκεφτήκατε κανέναν σπάιντερμαν ή κάτι παρόμοιο. Και μετά αδιαφορήσατε γιατί ό,τι δεν συμβαίνει στο σπίτι μας δεν μας αγγίζει. Είναι κάτι για τον ...ΟΗΕ.

Επτά χρόνια μετά την επισημοποίηση της ημέρας για τους εξαφανισμένους, η κατάσταση έχει χειροτερέψει πάρα πολύ και τώρα πια δεν συμβαίνει μόνο στις διεφθαρμένες μπανανοδημοκρατίες της Λατινικής Αμερικής, την Συρία ή το Ιράκ, συμβαίνει παντού. Και στο σπίτι μας.

Από τις αρχές της προσφυγικής κρίσης, από την Ελλάδα περάσανε πάνω από 110,000 πρόσφυγες από την Τουρκία, ανάμεσα σε αυτούς ήταν πάνω από 30,000 παιδιά. 360,000 συνολικά σε όλη την Ευρώπη, με περίπου 100,000 από αυτούς παιδιά. Κάποια από αυτά ασυνόδευτα. Παιδάκια οκτώ, εννέα και δέκα χρονών, ασυνόδευτα. Τα είδαμε όλοι σε όλα τα ΜΜΕ, τα παιδιά κάνουν ωραίες φωτογραφίες για εφημερίδες και κανάλια. Μια έρευνα της Ιντερπόλ στη Γερμανία πέρσι ανακάλυψε ότι λείπουν περίπου 1400 παιδιά. Λείπουν, έχουν εξαφανιστεί. Επειδή το θέμα πήρε διαστάσεις, γιατί εδώ μιλάμε για μικρά παιδιά και μετά από έντονη έρευνα που συμμετείχε η Ιντερπόλ, βρέθηκαν τα 385. Ο αριθμός 385 είναι πολύ συγκεκριμένος. Τα άλλα πάνω από 1015 ...ούτε φωνή ούτε ακρόαση. Πιθανώς κάποια από αυτά πραγματικά να ζητιανεύουν στους δρόμους, τα πολλά όμως; Τα πολλά υπάρχουν ήδη υποψίες και καμιά από αυτές τις υποψίες δεν είναι καλή, ούτε καν ανθρωπίνη. Το σύνολο προσφύγων που έχει εξαφανιστεί μέσα στην ΕΕ μετά την καταγραφή τους αγγίζει τους 7,000. 75% γυναίκες και παιδιά. Πόσοι από αυτούς έγιναν ...τι;

Κάποια από αυτά τα παιδιά πιθανώς να έχουν καταλήξει στα χέρια παιδεραστών ή σκλαβοπάζαρων αλλά ακόμα κι αυτά δεν είναι το χειρότερο. Το χειρότερο είναι ένα άλλο είδος που έχει αρχίσει να ακμάζει τα τελευταία χρόνια. Οι έμποροι οργάνων. Αυτοί που σφάζουν παιδάκια και εφήβους για την καρδιά τους, για το συκώτι τους ή τους πνεύμονες, τα μάτια και ότι άλλο μπορείτε να φανταστείτε. Κι αν κάπως έχουν υπολογίσει αυτά τα παιδιά πόσα είναι – γιατί κάπως, κάποιοι, ακόμα και στα στρατόπεδα συγκέντρωσης προσφύγων τα έχουν καταγράψει, τι γίνεται με αυτά που δεν έχουν καταγραφεί και κανένας δεν ξέρει ούτε πόσα είναι, ούτε πού είναι; Και αυτά στην δημοκρατική, ελεύθερη και προοδευτική μας Ενωμένη Ευρώπη, με την Τουρκία τι γίνεται; Λαϊκά και απλά; Της πουτάνας. Κανένας μας δεν ξέρει τι γίνεται στην Τουρκία.

Στην Τουρκία υπάρχουν αναφορές από διαφορετικές NGOs ότι γίνεται εμπόριο οργάνων, εμπόριο λευκής σάρκας και εμπόριο σκλάβων και εκεί πια έχουν ξεπεράσει το φράγμα ηλικίας με προτίμηση πάντα σε παιδιά και γυναίκες. Επίσης, στην Τουρκία, η συμβολή της αστυνομίας είναι θέμα πο-

σού κι όχι ποιότητας. Αλλά στη Τουρκία δεν χρειάζεται να είσαι πρόσφυγας για να εξαφανιστείς. Φτάνει να έχεις στραβοκοιτάξει την φωτογραφία του Ερντογκάν για να εξαφανιστείς και εκεί υπάρχουν προτιμήσεις στους ακαδημαϊκούς, διανοούμενους, καθηγητές, δασκάλους και δημοσιογράφους. Στους δημοσιογράφους έχει αδυναμία και ο Πούτιν, ο τσάρος της Ρωσίας. Επίσης, ανάλογες αδυναμίες φαίνονται και εντός ΕΕ, στην Τσεχία, την Πολωνία ή την Ουγγαρία που απόλυτα “δημοκρατικά” καθεστώτα φυλάσσουν την ελευθερία του λόγου σε μπουντρούμια. Στην Ουγγαρία έχουν και λίγο θέμα με τους Ρόμα που κι αυτοί έχουν ζήσει κατά περιόδους μυστήριες εξαφανίσεις. Στην Ελλάδα, έτσι για να μην ξεχνάμε και το σπίτι μας, ο ιός των εξαφανίσεων έχει χτυπήσει Πακιστανούς έχοντας την μικρή τους κοινότητα σε συνεχή τρόπο. Στη Σομαλία, το Σουδάν ή την Λιβύη, οι εξαφανίσεις πολιτικών αντιπάλων είναι εθνικό σπορ.

Στο Ιράκ μεταξύ Μαΐου και Ιουλίου αυτού του έτους, έχουν εξαφανιστεί πάνω από 600 παιδιά. Πέρσι τον Νοέμβριο σε μια πόλη που ανακατέλαβε ο Συριακός στρατός από τον ΙΣΙΣ βρήκαν έναν ομαδικό τάφο με τα σώματα 250 παιδιών μέχρι δώδεκα ετών. Στην Αίγυπτο από το 2014 έχει εξαφανιστεί αριθμός ξένων, ακόμα και τουριστών, με το παράδειγμα του Ιταλού φοιτητή Giulio Regeni που πήρε ιδιαίτερες διαστάσεις φέτος. Σε χώρες όπως είναι η Κολομβία ή το Μεξικό, η κατάσταση είναι εκτός ελέγχου. Το ίδιο ισχύει και με την Κίνα για πολιτικούς λόγους. Στη Βόρειο Κορέα εξαφανίζονται ολόκληρες οικογένειες με όλα τα μέλη μέχρι τρίτου βαθμού. Στη Νιγηρία όλοι ακούσαμε και διαβάσαμε για την απαγωγή των 216 κοριτσιών από το σχολείο το 2016 από την Μπόκο Χαράμ. Στην πραγματικότητα το συγκεκριμένο γεγονός πήρε διαστάσεις μόνο και μόνο γιατί υπήρχε η τοποθεσία που το έκανε πιο δραματικό, το σχολείο. Η Μπόκο Χαράμ έχει εξαφανίσει ολόκληρα χωριά μετατρέποντας εκατοντάδες σε σκλάβους.

Στις Γιουγκοσλαβικές δημοκρατίες ακόμα αναζητούνται 8,000 άτομα που εξαφανίστηκαν κατά τον εμφύλιο. Στην Κύπρο ...ακόμα αναζητούμε απαντήσεις. Και ξέρετε, όσο προχωρώ τόσο πιο εφιαλτικοί γίνονται οι αριθμοί, όπου κι αν κοιτάξεις. Αλλά το πιο εφιαλτικό από όλα είναι ότι οι μεγαλύτεροι αριθμοί είναι πάντα με παιδιά. Κάθε μια ώρα, πάνω από 2,000 παιδιά εξαφανίζονται στην αμερικανική (Νότια και Βόρεια) και ευρωπαϊκή ήπειρο και αυτό δεν είναι απλά εφιαλτικό. Από αυτά τα 2,000 μόνο τα 150 θα εμφανιστούν ξανά μέσα στα επόμενα 10 χρόνια, τα υπόλοιπα θα χαθούν για πάντα χωρίς κανέναν απολύτως να ξέρει τι τους συνέβει.

Αυτή η μέρα δεν είναι ημέρα γιορτής και πληροφόρησης στατιστικών, αυτή η μέρα είναι μέρα πίεσης. Είναι μέρα για να πιέσουμε τις κυβερνήσεις μας σε όλο τον κόσμο να κάνουν κάτι, να σταματήσουν να υπάρχουν ονόματα εξαφανισμένων. Κι αν οι Πακιστανοί δεν σας ενδιαφέρουν και αυτούς που χάθηκαν στην Κύπρο τους έχετε ξεχάσει, σκεφτείτε ότι στην Ελλάδα το 2016 εξαφανίστηκαν γύρω στα 200 παιδιά. Από αυτά βρέθηκαν ΜΟΝΟ τα 165. Μόνο! Τα υπόλοιπα; Τα υπόλοιπα πού βρίσκονται; Γι αυτά τα υπόλοιπα είναι η αγωνία και αυτή η μέρα. ■

απειλημένη
εγκαταλελειμμένη
φοβισμένη
κακοποιημένη
βασανισμένη
απογοητευμένη
χειραγωγήμένη
ταπεινωμένη
βιασμένη
κομματιασμένη
εγκλωβισμένη

ΘΑ ΒΟΗΘΟΥΣΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ
ΑΝ ΗΤΑΝ ΣΕ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ;

Προς **αποφυγήν** παρενοχλήσεων! Προσοχή, αποψη προκλητική!

AKLI HADID

Υπάρχουν **βασικά** τρεις τρόποι για να μειωθούν σημαντικά οι παρενοχλήσεις στον εργασιακό χώρο: Πρώτον, ξεφορτωθείτε τους υπολογιστές. Δεύτερον, ξεφορτωθείτε τα τηλέφωνα. Τρίτον, φροντίστε να αφιερώνετε μία ώρα την ημέρα για να συναντήσετε το προσωπικό σας. Κάθε μέρα.

Σχετικά με τους υπολογιστές: Το αφεντικό τζογάρει διαδικτυακά, χάνει, την πληρώνει ο υπάλληλος. Το αφεντικό «τσοντάρει» διαδικτυακά, βλέπει τη γραμματέα του αλλιώς, της την πέφτει. Πολύ συνηθισμένα σκηνικά. Σχεδόν ό,τι μπορεί να γίνει στον υπολογιστή μπορεί να γίνει στο χαρτί και με μολύβι. Καλύτερη συγκέντρωση, λιγότερες ...βλάβες, περισσότερη παραγωγή, λιγότερες ενοχλήσεις.

Αν επιμένετε να χρησιμοποιείτε υπολογιστές στην εταιρεία σας, βάλτε τους στη βιβλιοθήκη. Φροντίστε να μην τσακώνονται οι υπάλληλοι για το ποιος θα τους χρησιμοποιεί. Μερικά πράγματα γίνονται ευκολότερα στον υπολογιστή, όπως η αλληλογραφία, ή ο σχεδιασμός λογοτύπων, αλλά από την άλλη, αυτό που θέλετε είναι οι υπάλληλοι να ασχολούνται με αυτά τα θέματα μόνο όταν είναι απολύτως απαραίτητο, ή μπορείτε να έχετε μια γραμματέα με διαθέσιμο υπολογιστή για αυτές τις δουλειές. Η σύνταξη κειμένου στον υπολογιστή πολλές φορές σημαίνει πρόχειρα προσχέδια και κακογραμμένα κείμενα. Το χαρτί και το μολύβι θα κάνει το προσωπικό να σκέφτεται διπλά πριν ξεκινήσουν να γράφουν. Όσο για τον ...πόνο στο χέρι, αυτός θα φύγει μετά από λίγο καιρό.

Κάτι άλλο που έχουν προκαλέσει οι υπολογιστές στις εταιρείες, είναι να γενικεύσουν την εξειδίκευση. Περισσότερος χρόνος ξοδεύεται στις χορηγίες πελατών από ότι στην πραγματική αναζήτηση πελατών, περισσότερος χρόνος στους σχεδιασμούς ψηφιακών εικόνων που θα προμοτάρουν το προϊόν, παρά στην προώθηση του ίδιου του προϊόντος. Η συζήτηση, το μολύβι και το χαρτί, είναι οι καλύτεροι φίλοι σας.

Τώρα, σχετικά με τα τηλέφωνα: Δεν υπάρχει τίποτα πιο ενοχλητικό από το να μιλάει ένας συνάδελφος στο τηλέφωνο με πελάτη και να είσαι αναγκασμένος να τον ακούς. Πολύ συνηθισμένο το να μιλάει κανείς με υπονοούμενα στο τηλέφωνο, παρά ευθέως και πρόσωπο με πρόσωπο. Κάποιοι τηλεφωνούν μόνο για να σπάσουν τα νεύρα των συναδέλφων τους. Συνοψίζοντας, τα τηλέφωνα προκαλούν μόνο ηχορύπανση. Αν τα τηλέφωνα χρησιμεύουν στην επικοινωνία των υπαλλήλων, τότε οι υπάλληλοι να αρχίσουν να συναντιούνται. Όταν κάποιος μιλάει προσωπικά με κάποιον άλλο, οι πιθανότητες να τον προσβάλει είναι ελάχιστες. Όσο για την επικοινωνία με τον έξω κόσμο, δώστε τηλέφωνο μόνο σε όσους πραγματικά το χρειάζονται (και διαθέτουν γραφείο δικό τους). Ή, δώστε κινητά τηλέφωνα με τον όρο να χρησιμοποιούνται μόνο εκτός εταιρείας. Άλλωστε είναι γνωστό πως η πολλή χρήση του τηλεφώνου προκαλεί και πονοκέφαλο.

Τελειώνοντας, σχετικά με τις ...πρωινές συναντήσεις. Όλοι πρέπει να έρχονται σε επαφή μεταξύ τους. Καμιά δουλειά σε μια εταιρεία δεν μπορεί να είναι ατομική και ανεξάρτητη από τους άλλους. Σχεδιάστε τη μέρα που ξεκινά, φροντίστε να έχουν όλοι το λόγο. Οι υπάλληλοι έρχονται πιο κοντά και οι πιθανότητες παρενόχλησης ελαχιστοποιούνται, όταν γνωρίζονται καλύτερα και ξέρουν τι θα ακολουθήσει κάθε μέρα. Επίσης, γίνονται και πιο παραγωγικοί.

Όταν υπάρχουν εντάσεις, κανείς δε φταίει από μόνος του. Κι όταν γίνονται λάθη, μπορούν να εντοπιστούν άμεσα.

Ίσως δεν υπάρχει τέλει εργασιακό περιβάλλον και ξέρω ότι πολλοί θα διαφωνήσουν με τις παραπάνω προτάσεις. Όμως σκεφτείτε το αλλιώς: Αν ένας υπάλληλος δε νιώθει άνετα κοντά σας, πολύ πιθανό να μην αποκτήσει ποτέ την άνεση να λειτουργήσει όπως πρέπει απέναντι στον πελάτη. ■

συμμετείχαν

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΒΡΟΣΓΟΣ,
ΜΑΓΔΑ ΔΑΣΑΚΛΗ,
ΧΡΗΣΤΟΣ ΗΛΙΑΔΗΣ,
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΛΑΤΖΗΣ,
ΛΟΥΚΙΑ ΚΟΝΤΟΠΟΔΗ,
ΜΑΙΡΗ ΚΟΣΚΙΝΑ,
ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΚΡΗΤΙΚΟΥ,
ΝΙΚΟΣ ΛΑΪΟΣ,
ΜΑΝΟΣ ΜΑΥΡΟΜΟΥΣΤΑΚΑΚΗΣ,
GORDANA MUDRI,
ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΟΥΖΕΒΙΡΗΣ,
LAWRENCE NANNERY,
ΘΟΔΩΡΟΣ ΝΑΣΟΣ,
ΑΝΔΡΕΑΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ,
ΡΩΞΑΝΗ ΝΙΚΟΛΑΟΥ,
ΣΟΦΙΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ,
ΡΙΤΑ ΠΑΥΛΙΔΗ,
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΡΟΥ,
ΘΑΝΟΣ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ,
ΜΑΡΙΝΑ ΡΟΔΙΑ,
ΒΙΡΤΖΙΝΙΑ ΡΟΜΕΡΟ,
ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΕΡΠΕΤΖΟΓΛΟΥ,
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΧΑΡΙΣΗ,
ΕΛΕΝΗ ΧΑΡΙΤΑΚΗ,
ΑΚΛΙ HADID,
TONY ZUVELA,
ASA BUTCHER,
ΘΑΝΟΣ ΚΑΛΑΜΙΔΑΣ

επιμέλεια

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΧΑΡΙΣΗ

ARSOVI
ΤΕΥΧΟΣ 9^ο
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

Ovi Magazine & Ovi Greece Books Publications

© 2017 Ovi Project Publication - All material is copyright of the Ovi magazine & the writers

apopseis Εκδόσεις **apopseis.gr**

© 2017 Εκδόσεις apopseis.gr - Όλο το υλικό είναι copyright του περιοδικού και της συγγραφέα

Τα βιβλία και τα περιοδικά των εκδόσεων Ovi magazine - Ovi Greece & apopseis.gr
μπορείτε να τα βρείτε **μόνο** στις σελίδες των διαδικτυακών περιοδικών
www.ovimagazine.com & www.apopseis.gr

Όλο το υλικό είναι copyright του Ovi Magazine και των συγγραφέων

Για λεπτομέρειες και πληροφορίες επικοινωνήστε:
info@ovimagazine.com & info@apopseis.gr

Δεν επιτρέπεται η πώληση, ανατύπωση και χρήση του παρόντος απο όποιο μέσο
(ηλεκτρονικό, μηχανικό, εκτύπωση, ραδιοφωνική ή τηλεοπτική αναγνώση)
χωρίς την προηγούμενη άδεια του υπευθυνου της έκδοσης και του συγγραφέα.

Το συγκεκριμένο διατίθεται **δωρεάν**.
Αν σας ζητηθεί οποιοδήποτε χρηματικό ποσό,
παρακαλούμε επικοινωνήστε άμεσα μαζί μας

Αυτό που χρειάζεται είναι ένα βιβλίο!

Ovi Magazine & Ovi Greece Books Publications

© 2017 Ovi Project Publication - All material is copyright of the Ovi magazine & the writers

apopseis Εκδόσεις **apopseis.gr**

© 2017 Εκδόσεις apopseis.gr - Όλο το υλικό είναι copyright του περιοδικού και της συγγραφέα